

Національний університет біоресурсів і природокористування
України
юридичний факультет
кафедра цивільного та господарського права

Методичні рекомендації з дисципліни «Господарське право» для студентів заочної форми навчання ВСП «Рівненський фаховий коледж НУБІП України» та ВСП «Мукачівський фаховий коледж НУБІП України», ОС «Молодший спеціаліст», спеціальність 081 «Право»

**Київ
2023**

Методичні рекомендації з дисципліни «Господарське право» для студентів заочної форми навчання ВСП «Рівненський фаховий коледж НУБІП України» та ВСП «Мукачівський фаховий коледж НУБІП України», ОС «Молодший спеціаліст», спеціальність 081 «Право»

Розглянуто і схвалено на засіданні кафедри цивільного та господарського права. Протокол № 3 від 16 жовтня 2023 року.

Розглянуто і схвалено на засіданні навчально-методичної комісії № 2 від 17 жовтня 2023 року.

Розглянуто і схвалено на вченій раді факультету № 4 від 19 жовтня 2023 року.

Методичні рекомендації з дисципліни «Господарське право» для студентів заочної форми навчання ВСП «Рівненський фаховий коледж НУБІП України» та ВСП «Мукачівський фаховий коледж НУБІП України», ОС «Молодший спеціаліст», спеціальність 081 «Право» / Укладач: Л.О. Панькова Київ., 2023, 122 с.

© Л. О. Панькова, 2023
©НУБІП, 2023

СПИСОК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

ДСС – Державна служба статистики

РСО – Реєстри статистичних одиниць

ГК – Господарський кодекс України

ЦК – Цивільний кодекс України

ФМДУ- Фонд державного майна України

ЕНК – електронний навчальний курс

ВСТУП

Результатом опанування дисципліни «Господарське право» є засвоєння студентами понятійного апарату, розуміння предмету правового регулювання галузі, навички роботи з судовою практикою.

Студент повинен вміти: оперувати основними поняттями господарсько-правової термінології, використовувати чинне законодавство у сфері господарювання для вирішення питань, що виникають у практичній діяльності.

Значну роль у сучасних умовах відіграє робота з електронними навчальними курсами на навчально-інформаційному порталі НУБіП України. Саме ця опція важлива задля уніфікації підготовки студентів відокремлених структурних підрозділів, які знаходяться у різних регіонах та студентів заочної форми навчання. Відповідно до Положення про навчально-інформаційний портал Національного університету біоресурсів і природокористування України від 03.03. 2021 р. навчально-інформаційний портал університету функціонує на базі платформи Moodle (<https://elearn.nubip.edu.ua/>) забезпечує програмно-технологічні засоби для розроблення й використання навчальних електронних курсів (ЕНК) дисциплін, а саме їх пасивної складової (повнотекстових матеріалів лекцій, презентацій лекційних занять), активної складової (семінарських, самостійних, додаткових занять) та системи контролю засвоєння знань (тематичного, модульного й підсумкового).

Використання ЕНК передбачає у студентів наявність відповідного системного забезпечення та практичних навичок на рівні користувача комп'ютера.

У сесійний період лекції та семінарські заняття відбуваються у онлайн форматі з використанням Webex, Zoom, Google Meet тощо. Викладач систематично забезпечує надання консультацій, та підтримує комунікацію через Viber, Telegram, WhatsApp.

**Показники навчальної дисципліни для ВСП
«Рівненський фаховий коледж НУБІП України» та
ВСП «Мукачівський фаховий коледж НУБІП
України»**

Курс (рік підготовки)	2
Семестр	4
Лекційні заняття	8 год.
Практичні, семінарські заняття	6 год.
Лабораторні заняття	-
Самостійна робота	136 год.
Всього	150 год.

Мета вивчення курсу полягає у формуванні системи знань з правового регулювання господарської діяльності, правового регулювання господарювання у різних специфічних галузях народного господарства, правових відносин «по горизонталі» та «по вертикалі».

Завдання складається з формування уявлень про предмет господарського права та основні господарсько-правові категорії; застосування правових знань та умінь у практичній діяльності юриста.

У результаті вивчення Господарського права, студент повинен розуміти тенденції розвитку господарського права в умовах ринкової економіки; специфіку предмета правового регулювання господарського права, правозастосовчу та судову практику.

Студент повинен

знати: державну та іноземну мову, правильно вживаючи господарсько-правову термінологію; володіти питаннями правового регулювання економічних відносин доступно і зрозуміло; знати комп'ютерні програми, необхідні у професійній діяльності, зокрема, Office 365, OpenDataBot, Судові засідання та реєстр; знати та розуміти сутність та зміст основних правових інститутів господарського права; пояснювати природу та зміст основних правових явищ і процесів у сфері економічних відносин за участі суб'єктів господарювання.

Вміти: надати правове супроводження господарської діяльності та приймати участь у формуванні високої правової культури учасників господарських відносин; аналізували недоліки та прогалини законодавчого регулювання окремих господарських відносин в умовах ринкової економіки; застосовувати наявну судову практику до змодельованих ситуацій; використовувати чинне законодавство у сфері господарювання для вирішення питань, що виникають у практичній діяльності суб'єктів підприємництва.

Набуття компетентностей:

Інтегральна компетентність полягає у здатності розв'язувати складні спеціалізовані задачі правового характеру у сфері господарювання.

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях, які виникають у сфері господарювання.

ЗК4. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК6. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.

ЗК15. Прагнення до збереження навколишнього середовища.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК):

СК7. Здатність застосовувати норми та інститути права, щонайменше з таких галузей, як: конституційне право, адміністративне право, цивільне, трудове право, кримінальне право.

СК9. Здатність використовувати бази даних органів юстиції та інформаційні технології необхідні під час здійснення юридичної діяльності.

СК10. Здатність використовувати різноманітні інформаційні джерела для повного та всебічного встановлення певних обставин.

СК13. Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ.

СК14. Здатність до консультування з правових питань, зокрема, можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів, відповідно до вимог професійної етики, належного дотримання норм щодо нерозголошення персональних даних та конфіденційної інформації.

СК15. Здатність до самостійної підготовки проєктів актів правозастосування. СК16. Здатність до логічного, критичного і системного аналізу документів, розуміння їх правового характеру і значення.

Результати навчання (РН):

РН 1. Визначати переконливість аргументів у процесі оцінки заздалегідь невідомих умов та обставин.

РН 2. Знати та розуміти міжнародні стандарти прав людини, положення Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а також практику Європейського суду з прав людини.

РН 3. Проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел.

РН 4. Знати та розуміти основи права Європейського Союзу.

РН 5. Давати короткий правовий висновок щодо окремих фактичних обставин з достатньою обґрунтованістю.

РН 6. Оцінювати недоліки і переваги певних правових аргументів, аналізуючи відому проблему.

РН 7. Складати та узгоджувати план власного прикладного дослідження і самостійно збирати матеріали за визначеними джерелами.

РН 8. Застосовувати інститути міжнародного публічного права, а також міжнародного приватного права.

- PH 9. Самостійно визначати ті обставини, у з'ясуванні яких потрібна допомога, і діяти відповідно до отриманих рекомендацій.
- PH 10. Вільно спілкуватись державною та іноземною мовами як усно, так і письмово, із застосуванням правничої термінології.
- PH 11. Мати базові навички риторики.
- PH 12. Доносити до респондента матеріал з певної правової проблематики доступно і зрозуміло.
- PH 13. Знати та розуміти особливості реалізації та застосування норм матеріального і процесуального права.
- PH 14. Використовувати статистичну інформацію, отриману з першоджерел та вторинних джерел для правничої діяльності.
- PH 15. Вільно використовувати для правничої діяльності доступні інформаційні технології і бази даних.
- PH 16. Використовувати комп'ютерні програмами, необхідні у правничій діяльності.
- PH 17. Працювати в команді, забезпечуючи виконання завдань команди.
- PH 18. Застосовувати в професійній діяльності основні сучасні правові доктрини, цінності та принципи функціонування національної правової системи.
- PH 19. Пояснювати природу та зміст основних правових явищ і процесів.
- PH 20. Виокремлювати і аналізувати юридично значущі факти і робити обґрунтовані правові висновки.
- PH 21. Готувати проекти необхідних актів застосування права відповідно до правового висновку зробленого у різних правових ситуаціях.
- PH 22. Надавати консультації щодо можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів у різних правових ситуаціях.

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин				
	тижні	усього	у тому числі		
			л	с	с.р
1	2	3	4	5	6
Модуль 1. Господарське право як галузь права					
Тема 1. Поняття господарського права та господарська діяльність.			2	2	1
Тема 2. Господарські правовідносини					7
Тема 3. Основні напрями та форми участі держави і місцевого самоврядування у сфері господарювання			2	2	7
Тема 4. Технічне регулювання у сфері господарювання					7
Разом за змістовим модулем 1.		30	4	4	22
Модуль 2. Суб'єкти господарювання					
Тема 5. Поняття та види суб'єктів господарювання			2	2	6
Тема 6. Порядок утворення суб'єктів господарювання					10
Тема 7. Припинення суб'єктів господарювання					10
Разом за змістовим модулем 2.		30	2	2	26
Модуль 3. Правові засади здійснення господарської діяльності					
Тема 8. Правовий режим майна суб'єктів господарювання					5
Тема 9. Приватизація державного та комунального майна					5
Тема 10. Господарські зобов'язання					5
Тема 11. Господарські договори					5
Тема 12. Правове регулювання економічної конкуренції			2		4
Тема 13. Відповідальність за правопорушення у сфері господарювання					4
Разом за змістовим модулем 3		30	2		28
Разом за семестр			8		
Модуль 4. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання					

Тема 14. Правове регулювання фінансової діяльності					10
Тема 15. Правове регулювання інвестиційної та інноваційної діяльності					
Тема 16. Правове регулювання ринку цінних паперів					10
Разом за змістовим модулем 4		30			30
Модуль 5. Правове регулювання господарської діяльності в окремих сферах суспільного виробництва					
Тема 17. Правове регулювання господарсько-торговельної діяльності					10
Тема 18. Правове регулювання господарської діяльності в аграрній сфері					10
Тема 19. Правове регулювання господарської діяльності у сфері транспорту					5
Тема 20. Спеціальні режими господарювання					5
<u>Разом за змістовим модулем</u>		30			30
<u>Усього годин за рік</u>		150	8	6	136

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1. Господарське право як галузь права

Тема 1. Поняття господарського права й господарської діяльності.

Поняття господарського права як галузі права. Методи правового регулювання господарських відносин. Поняття господарського права як правової науки та навчальної дисципліни. Поняття господарського законодавства. Джерела (форми) господарського права. Види нормативних актів господарського законодавства. Господарський кодекс України. Господарська діяльність: поняття та види. Правове регулювання підприємницької діяльності. Співвідношення Господарського і Цивільного кодексів.

Тема 2. ГОСПОДАРСЬКІ ПРАВОВІДНОСИНИ.

Поняття та характерні риси господарських правовідносин. Розмежування відносин у сфері господарювання з іншими видами

відносин. Класифікація господарських правовідносин доктринальна та легальна. Учасники господарських правовідносин.

Тема 3. ОСНОВНІ НАПРЯМИ ТА ФОРМИ УЧАСТІ ДЕРЖАВИ І МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ У СФЕРІ ГОСПОДАРЮВАННЯ.

Напрями та форми участі держави і місцевого самоврядування у сфері господарювання. Форми реалізації державою економічної політики. Прогнозування та планування економічного та соціального розвитку. Державне замовлення. Податки, ліцензування у сфері господарювання. Захист прав суб'єктів господарювання.

Тема 4. ТЕХНІЧНЕ РЕГУЛЮВАННЯ У СФЕРІ ГОСПОДАРЮВАННЯ.

Поняття, мета стандартизації. Технічні регламенти. Стандарти Кодекси усталеної практики. Класифікатори. Технічні умови. Застосування стандартів у технічних регламентах та інших нормативно-правових актах. Види стандартизації. Міжнародне співробітництво України в галузі стандартизації. Сертифікація.

Міжнародна організація із стандартизації (ISO). Міждержавна рада із стандартизації, метрології і сертифікації (МДР). Основні напрями взаємодії України і країн-партнерів.

2 модуль Суб'єкти господарювання

Тема 5. ПОНЯТТЯ ТА ВИДИ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРСЬКОГО ПРАВА.

Поняття, ознаки та види суб'єктів господарського права. Підприємство як організаційна форма господарювання. Види та організаційні форми підприємств Об'єднання підприємств. Поняття та види господарських товариств. Поняття підприємства колективної власності. Господарська діяльність кооперативів. Виробничий кооператив. Підприємства споживчої кооперації. Підприємства об'єднань громадян, релігійних організацій. Приватні підприємства. Фермерське господарство. Асоційовані підприємства. Холдингові компанії. Громадянин у сфері господарювання. Особливості статусу іноземних суб'єктів господарювання. Кредитні спілки у сфері господарювання Особливості

статусу благодійних та інших неприбуткових організацій у сфері господарювання.

Тема 6. ПОРЯДОК УТВОРЕННЯ СУБ'ЄКТА ГОСПОДАРЮВАННЯ.

Утворення суб'єкта господарювання. Установчі документи суб'єктів господарювання. Поняття державної реєстрації та порядок її здійснення. Правові засади державної реєстрації. Органи, що здійснюють державну реєстрацію. Державна реєстрація змін до установчих документів. Державна перереєстрація. Скасування державної реєстрації. Поняття ліцензування. Порядок видачі ліцензій та органи ліцензування. Припинення дії ліцензії.

Тема 7. ПРИПИНЕННЯ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Підстави припинення суб'єктів господарювання. Порядок ліквідації. Поняття банкрутства. Суб'єкти банкрутства. Сторони у справах про банкрутство. Провадження у справі про банкрутство. Розпорядження майном боржника. Санація боржника. Визнання боржника банкрутом. Ліквідаційна процедура.

3 модуль Правові засади здійснення господарської діяльності

Тема 8. ПРАВОВИЙ РЕЖИМ МАЙНА СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ.

Поняття правового режиму. Право власності. Право оперативного управління. Право господарського відання. Право оперативного використання майна. Джерела формування майна. Основні фонди та оборотні засоби. Статутний фонд. Резервний фонд. Порядок формування спеціальних фондів підприємства. Особливості складу і використання майна окремих суб'єктів господарювання. Особливості правового режиму використання природних ресурсів у сфері господарювання. Регулювання відносин щодо використання у господарській діяльності прав інтелектуальної власності.

ТЕМА 9. ПРИВАТИЗАЦІЯ ДЕРЖАВНОГО ТА КОМУНАЛЬНОГО МАЙНА

Поняття та головні цілі приватизації. Законодавство про приватизацію. Об'єкти приватизації. Суб'єкти приватизації. Процедура приватизації. Договірні відносини у приватизації. Соціальні питання приватизації.

Тема 10. ГОСПОДАРСЬКІ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ

Поняття, види та підстави виникнення господарських зобов'язань. Виникнення господарських зобов'язань. Виконання господарських зобов'язань. Способи забезпечення виконання зобов'язань. Припинення, розірвання та недійсність господарських зобов'язань.

ТЕМА 11. ГОСПОДАРСЬКІ ДОГОВОРИ

Господарське договірне право України. Поняття, ознаки та функції господарського договору. Класифікація господарських договорів. Форма господарського договору. Зміст і особливості укладення окремих видів господарських договорів. Порядок зміни та розірвання господарських договорів.

Тема 12. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ КОНКУРЕНЦІЇ.

Поняття, роль та основні принципи економічної конкуренції. Поняття монопольного становища і природні монополії. Поняття недобросовісної конкуренції та монополістичних порушень. Антиконтентні узгоджені дії. Дискримінація суб'єктів господарювання. Відповідальність за порушення антимонопольного - конкурентного законодавства.

Тема 13. ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПРАВОПОРУШЕННЯ У СФЕРІ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Поняття та ознаки господарсько-правової відповідальності. Класифікація господарсько-правових санкцій. Функції господарської відповідальності, підстави господарської відповідальності. Поняття, види відповідальності в господарському праві. Форми господарської відповідальності.

4 модуль Окремі правові питання здійснення господарської діяльності

Тема 14. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ФІНАНСОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ. Фінанси суб'єктів господарювання як самостійна ланка національної фінансово-кредитної системи. Страхування у сфері господарювання. Банківська система України. Банківські операції. Банківські рахунки суб'єктів господарювання. Бухгалтерський облік та аудит. Аудитор і аудиторська організація. Страхування у господарській сфері.

Тема 15. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ТА ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Поняття, види інвестицій та інвестиційної діяльності. Державне регулювання інвестиційної діяльності. Поняття інноваційної діяльності у сфері господарювання. Види інноваційної діяльності. Державне регулювання інноваційної діяльності. Державні гарантії інноваційної діяльності. Договір на створення і передачу науково-технічної продукції. Законодавство про інноваційну діяльність. Форми і види іноземних інвестицій.

Тема 16. ВИКОРИСТАННЯ У ПІДПРИЄМНИЦЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ПРАВ ІНШИХ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ (КОМЕРЦІЙНА КОНЦЕСІЯ)

Договір комерційної концесії. Порядок укладання та зміст договору комерційної концесії. Форма договору комерційної концесії. Комерційна субконцесія. Права та обов'язки сторін за договором комерційної концесії. Винагорода за договором комерційної концесії. Відповідальність правоволодільця за вимогами, що висувуються до користувача.

Тема 17. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ РИНКУ ЦІННИХ ПАПЕРІВ

Фондовий ринок України. Поняття та класифікація цінних паперів. Умови і порядок випуску цінних паперів. Державне регулювання ринку цінних паперів. Операції, професійна діяльність і операції на ринку цінних паперів.

Тема 18. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ГОСПОДАРСЬКО-ТОРГОВЕЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Господарсько-торговельна діяльність. Матеріально-технічне постачання та збут. Поставка. Енергопостачання. Біржова торгівля. Міна (бартер) у сфері господарювання. Зберігання у товарному складі.

Тема 19. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У АГРАРНІЙ СФЕРІ.

Державне регулювання господарської діяльності у аграрному секторі економіки.. Забезпечення суб'єктів сільськогосподарської діяльності засобами виробництва. Правові форми реалізації сільськогосподарської

продукції. Контракція сільськогосподарської продукції. Правове регулювання ринку зерна.

Тема 20. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У СФЕРІ ТРАНСПОРТУ

Поняття та види транспортних правовідносин. Поняття та структура транспортної системи України. Ліцензування транспортної діяльності. Загальна характеристика договору перевезення. Укладання, форма та зміст договору перевезення. Правові наслідки порушення сторонами зобов'язань за договором перевезення. Юридична відповідальність за порушення транспортних правил. Правове регулювання господарської діяльності у сфері автомобільного, залізничного, авіаційного, морського та річкового транспорту.

Тема 21. СПЕЦІАЛЬНІ РЕЖИМИ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Особливості здійснення господарської діяльності на державному кордоні України. Особливості здійснення господарської діяльності в санітарно-захисних та інших охоронних зонах, на територіях і об'єктах, що особливо охороняються. Порядок здійснення господарської діяльності в умовах надзвичайного стану, надзвичайної екологічної ситуації, воєнного стану. Концесійна діяльність в Україні. Засади концесійної діяльності. Концесійний договір. Припинення діяльності підприємства, майно якого передається в концесію.

НАСТАНОВИ ПО ПІДГОТОВЦІ ДО СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ З ДИСЦИПЛІНИ «ГОСПОДАРСЬКЕ ПРАВО»

На семінарські заняття винесено ті проблемні питання, які в меншій мірі висвітлювалися на лекціях, а також окремі питання, які опрацьовуються студентами під час самостійної роботи. Знання лекційного матеріалу допоможе студентам ґрунтовно підготуватися до семінарського заняття. Слід враховувати, що чітке дотримання графіку опрацювання самостійного матеріалу допоможе студенту якісно підготуватися до семінарського заняття. Тому, нумерація тем семінарських занять співпадає з відповідними темами для самостійного опрацювання.

Електронний навчальний курс «Господарське право» є оптимізованим ресурсом, що містить навчально-методичні матеріали, необхідні

студенту для засвоєння навчальної дисципліни, виконання практичних завдань, організації обговорення, дискусії, проведення навчальних тестувань та підсумкової оцінки знань. ЕНК складається з двох частин відповідно до навчального семестру 5 та 6, кожна частина складається з вступу, двох змістових модулів, навчальних тестів, модульних тестів і підсумкової атестації.

Лекції містять теоретичні матеріали та розраховані на вивчення в аудиторії та під час самостійної роботи. Семінарські заняття містять питання для підготовки до усних відповідей та виконання практичних завдань. Також розміщено завдання для самостійної роботи. Навчальні тести для самоконтролю дозволяють студентам перевірити свої знання з конкретної теми.

Студенту варто враховувати, що залежно від складності завдання та специфіки теми письмова робота на семінарі оцінюється у 5 чи 10 балів відповідно розподілу балів зазначеному у силабусі дисципліни.

Критерії оцінювання завдань по 5 бальній шкалі

0 балів - відповідь прострочена чи має ознаки плагіату;

1-2 - відповідь містить окремі неточності чи помилкові судження;

3-4 - відповідь вірна по суті, зауваження щодо стилю викладення, оформлення і т.д.

5 - відповідь вичерпна, не містить ознак плагіату, належним чином оформлена, подана вчасно.

Критерії оцінювання завдань по 10 бальній шкалі

0 балів - відповідь прострочена чи має ознаки плагіату;

1-5 - відповідь містить окремі неточності чи помилкові судження;

6-9 - відповідь вірна по суті, зауваження щодо стилю викладення, оформлення і т.д.

10 - відповідь вичерпна, не містить ознак плагіату, належним чином оформлена, подана вчасно.

Усні відповіді передбачені на семінарах по темах 1,3,5 та 12 відповідно до розкладу сесії. Усна відповідь оцінюється максимум у 10 балів.

5 семестр

Модуль 1. Господарське право як галузь права

Семінарське заняття на тему 1: Поняття господарського права й господарської діяльності

Мета заняття:

Визначити базові поняття господарського права, з'ясувати предмет господарського права, провести .

Методичні рекомендації з виконання завдань

Для засвоєння теми студентам необхідно за рекомендованими джерелами вивчити теоретичні положення та ознайомитися з відповідними нормами Господарського Кодексу України та інших нормативно-правових актів. Зокрема, студент повинен дати визначення предмету галузі господарського права, роз'яснити зміст основних складових «економічні відносини» і «господарська діяльність»; назвати методи правового регулювання господарських відносин, розкрити зміст методу прийняття автономних рішень, методу владних приписів, методу рекомендацій, пояснити, чому для регулювання господарських відносин використовуються всі три методи; дати визначення господарської діяльності, знати види господарської діяльності за різними критеріями; назвати економічні і соціальні умови, що передували виділенню господарського права в самостійну галузь, назвати відмінність науки господарського права від галузі господарського права і навчальної дисципліни.

Понятійний апарат

Господарське право. Галузь права. Господарське законодавство. Джерела господарського права. Форми господарського права. Господарський кодекс України. Господарська діяльність. Підприємницька діяльність.

Теоретичні питання відповідно до плану лекції

1. Поняття господарського права як самостійної галузі права і галузі правової науки.
2. Предмет та метод правового регулювання господарського права.
3. Форми господарського права.
4. Господарська діяльність: поняття та види.

Питання для самостійного вивчення

1. Правове регулювання підприємницької діяльності.
2. Співвідношення Господарського та Цивільного кодексів.

Рекомендована література

1. Вінник О.М., Шаповалова О.В. Господарське право в умовах цифровізації економіки Видавничий дім «Гельветика» 2020, 314с.
2. Господарське право: навчально-методичний посібник (для студентів денної та заочної форми навчання) / Подцерковний О. П., Добровольська В. В., Зятіна Д. В., Будурова Г. М. Одеса, 2021. 166 с.
3. Господарське право : навч. посібник / укл. А.А. Бутирський. Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2020. 144 с.
4. Прилуцький Р. Б. До проблеми розмежування предметів господарського та цивільного права // Юридична наука. - 2011. - № 6. - С. 58-67.
5. Прилуцький Р. Б. Джерела господарського права за чинним законодавством України // Форум права. – 2010. – № 2. – С. 409–419.
6. Черняєва Д. О. Методи державного регулювання господарської діяльності: теоретичний аспект // Право та інновації. – 2018. – №4(24). – С. 52-56.

Практичне завдання:

Занотуйте основні положення наукової статті: Прилуцький Р. Б. Цінність, перевірена часом: господарському праву сто років / Р. Б. Прилуцький // Юридична наука. 2011. № 1. С. 93–100.

Форма подання результатів виконаної роботи: занотовані основні положення наукової статті потрібно сформулювати у вигляді файлу в текстову редакторі Word (Шрифт TimesNewRoman, 14 пт, міжрядковий інтервал 1,5) і відправити викладачу у Moodle окремим файлом.

Теми рефератів

1. Стан та перспективи розвитку господарського законодавства.
2. Історико-правові аспекти становлення господарського права.
3. Наукові школи господарського права.
4. Творчий спадок І.Г. Побірченка.

Семінарське заняття на тему №2. Господарські правовідносини

Мета заняття: перевірити якість засвоєння нового матеріалу студентами щодо поняття та структури господарських відносин.

Методичні рекомендації з виконання завдань Для засвоєння теми студентам необхідно за рекомендованими джерелами вивчити теоретичні положення та ознайомитися з відповідними нормами Господарського Кодексу України та інших нормативно-правових актів. Зокрема, студент повинен дати визначення господарських правовідносин, знати види господарських правовідносин, називати учасників господарських правовідносин, вміти відмежовувати господарські відносини від інших видів правовідносин, знати основні особливості господарських відносин.

Понятійний апарат *Господарські правовідносини. Суб'єкт правовідносин. Господарсько-виробничі відносини. Організаційно-господарські відносини. Внутрішньогосподарські відносини.*

Теоретичні питання відповідно до плану лекції

1. Поняття господарських правовідносин.
2. Види господарських правовідносин.
3. Учасники господарських правовідносин.
4. Відмежування господарських відносин від інших видів правовідносин.

Питання для самостійного вивчення

1. Ознаки господарських правовідносин.
2. Значення судової практики в господарських правовідносинах.

Рекомендована література

1. Віхров О.П. Абсолютні та абсолютно-відносні господарські правовідносини // Держава і право. 2011. Вип. 51. С. 310-316.
2. Господарське право : практикум; за заг. ред. А. Г. Бобкової. Харків : Право, 2018. 590 с.
3. Мордовець Є. Господарські відносини та критерії їх відмежування від інших правовідносин // Суб'єкти господарського права: матеріали III Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції, 5 грудня 2016 року / [відп. за вип.: д.ю.н., доцент, завідувач кафедри господарського права та процесу Т.О. Мацелик, к.ю.н. доцент, доцент кафедри господарського права та процесу Л.В. Мілімко]. Ірпінь, УДФС України, 2016. С. 97-100.

4. Швидка Т. І. Господарське право в схемах і таблицях: навч. посіб.; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків : Право, 2019. 128 с.

Практичне завдання:

Наведіть 2-3 приклади горизонтальних (учасники правовідносин рівноправні) та вертикальних (одним із учасників правовідносин є орган господарського керівництва, в тому числі власник майна іншого учасника) правовідносин.

Форма подання результатів виконаної роботи: відповідь надати текстом у віконечку для відповідей.

Теми рефератів

1. Проблемні аспекти розмежування відносин у сфері господарювання з іншими видами відносин.
2. Учасники господарських правовідносин: склад та правова характеристика.
3. Науковий доробок В.К. Мамутова.

Тема семінарського заняття №3. Основні напрями та форми участі держави і місцевого самоврядування у сфері господарювання

На семінарські заняття винесено ті проблемні питання, які в меншій мірі висвітлювалися на лекціях, а також окремі питання, які опрацьовуються студентами під час самостійної роботи. Знання лекційного матеріалу допоможе студентам ґрунтовно підготуватися до семінарського заняття. Слід враховувати, що чітке дотримання графіку опрацювання самостійного матеріалу допоможе студенту якісно підготуватися до семінарського заняття. Тому, нумерація тем семінарських занять співпадає з відповідними темами для самостійного опрацювання.

Мета заняття: виявити рівень знань студентів з основних напрямів та форм участі держави і місцевого самоврядування у сфері господарювання, перевірити якість засвоєних знань щодо засобів державного регулювання господарської діяльності

Методичні рекомендації з виконання завдань

Для засвоєння теми студентам необхідно за рекомендованими джерелами вивчити теоретичні положення та ознайомитися з

відповідними нормами Господарського Кодексу України та інших нормативно-правових актів. Зокрема, студент повинен ознайомитися з державним регулюванням в умовах змішаної економіки та правовими формами державного регулювання економікою, знати засоби державного регулювання господарської діяльності, охарактеризувати загальні засади оподаткування у сфері господарювання, а також визначити особливості захисту прав суб'єктів господарювання та споживачів

Понятійний апарат *Держава. Державне регулювання. Планування. Прогнозування. Економічна тактика. Економічна стратегія.*

Теоретичні питання відповідно до плану лекції

1. Державне регулювання в умовах змішаної економіки та правові форми державного регулювання економікою.
2. Засоби державного регулювання господарської діяльності.
3. Поняття державного замовлення.
4. Загальні засади оподаткування у сфері господарювання.
5. Захист прав суб'єктів господарювання та споживачів.

Питання для самостійного вивчення

1. Контроль та нагляд в сфері господарювання.
2. Діяльність та повноваження органів місцевого самоврядування у сфері господарювання.

Рекомендована література

1. Жадовець О. В. Шляхи лібералізації підприємницької діяльності в Україні [Електронний ресурс] // Міжнародний науковий журнал "Інтернаука". 2017. № 7. С. 143-146. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/mnj_2017_7_35
2. Пилипенко О. Є. Проблема регулювання державного і приватного секторів економіки в сучасних зарубіжних теоріях [Електронний ресурс] // Наукові праці Національного університету харчових технологій. 2015. Т. 21, № 5. С. 32-44. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npnukht_2015_21_5_6
3. Романенко Т. П. Держава як гарант забезпечення умов для розвитку та ефективного функціонування підприємницької діяльності [Електронний ресурс] // Гуманітарний вісник Запорізької державної

інженерної академії. 2017. Вип. 68. С. 239-253. Режим доступу:
http://nbuv.gov.ua/UJRN/znpgvzdia_2017_68_25

4. Сақун А. В. Синергія "свободи" і "несвободи" у суперечностях глобального світу [Електронний ресурс] // Нова парадигма. 2014. Вип. 123. С. 102-111. Режим доступу:
http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nopa_2014_123_13

Практичне завдання:

1. Складіть проект Програми економічного розвитку окремого регіону, населеного пункту чи галузі економіки

Форма подання результатів виконаної роботи: прикріплений документ Word (Шрифт TimesNewRoman, 14 пт, міжрядковий інтервал 1,5) і відправити на перевірку.

Теми рефератів

1. Напрями та форми участі органів місцевого самоврядування у сфері господарювання.
2. Прогнозування та планування економічного розвитку держави: правові аспекти.

Тема семінарського заняття № 4. Технічне регулювання у сфері господарювання

На семінарські заняття винесено ті проблемні питання, які в меншій мірі висвітлювалися на лекціях, а також окремі питання, які опрацьовуються студентами під час самостійної роботи. Знання лекційного матеріалу допоможе студентам ґрунтовно підготуватися до семінарського заняття. Слід враховувати, що технічне регулювання як підгалузь господарського права, регулює відносини у сфері визначення та виконання обов'язкових вимог до характеристик продукції або пов'язаних із ними процесів та методів виробництва.

Мета заняття: поглибити рівень знань законодавства щодо технічного регулювання у сфері господарювання.

Методичні рекомендації з виконання завдань Для засвоєння теми студентам необхідно за рекомендованими джерелами дослідити теоретичні положення та ознайомитися з чинною нормативною базою, яка наведена у тексті лекції.

Понятійний апарат *Технічне регулювання. Стандарт. Оцінка відповідності. Технічний регламент.*

Теоретичні питання відповідно до плану лекції

1. Технічне регулювання в Україні: поняття та перспективи.
2. Організаційні засади розроблення, прийняття та застосування технічних регламентів.
3. Міжнародна організація із стандартизації (ISO).

Питання для самостійного вивчення

1. Застосування стандартів в аграрній сфері.
2. Застосування стандартів у сфері капітального будівництва.
3. Застосування стандартів у сфері освіти.

Рекомендована література

1. Безух О. Технічне регулювання у сфері господарювання // Право України, 2018. т.№5. С.30-45
2. Господарське право : навч. посібник / укл. А.А. Бутирський. Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2020. 144 с.
3. Особливості правового регулювання приватних економічних відносин в умовах ринку: монографія К.: НДІ приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України, 2021. 209с.

Практичне завдання:

Опрацюйте стандарт та визначте структурні елементи документу. ДСТУ 1.5:2015 Національна стандартизація. Правила розроблення, викладання та оформлення національних нормативних документів (ISO/IEC Directives Part 2:2011, NEQ)

Форма подання результатів виконаної роботи: відповідь надати текстом у віконечку для відповідей.

Теми рефератів

1. Новели господарського законодавства у сфері стандартизації.
2. Правове забезпечення якості товарів, робіт і послуг.

Тема семінарського заняття 5. Поняття та види суб'єктів господарського права

На семінарські заняття винесено ті проблемні питання, які в меншій мірі висвітлювалися на лекціях, а також окремі питання, які

опрацьовуються студентами під час самостійної роботи. Знання лекційного матеріалу допоможе студентам ґрунтовно підготуватися до семінарського заняття. Слід враховувати, що чітке дотримання графіку опрацювання самостійного матеріалу допоможе студенту якісно підготуватися до семінарського заняття. Тому, нумерація тем семінарських занять співпадає з відповідними темами для самостійного опрацювання.

Мета заняття: підвищити рівень знань студентів про суб'єкти господарського права, суб'єкти господарювання, особливості різних організаційно-правових форм.

Методичні рекомендації з виконання завдань

Для засвоєння теми студентам необхідно за рекомендованими джерелами вивчити теоретичні положення та ознайомитися з відповідними нормами Господарського Кодексу України та інших нормативно-правових актів. Зокрема, студент повинен ознайомитися з низкою НПА про акціонерні товариства, ТДВ, ТОВ, кооперативи, фермерські господарства.

ЗВЕРНИ УВАГУ!

На даному етапі опанування дисципліни важливо набути навичок користування різного роду класифікаторами, що застосовуються у сфері економічних відносин:

Класифікатори є основою збору, обробки, аналізу та поширення великих обсягів даних у стандартному, зрозумілому для користувача форматі. Вони забезпечують єдність понять, які використовуються для опису масових явищ і процесів, таких як економічна діяльність, продукція, витрати, зайнятість тощо, і дають змогу проводити порівняння даних у межах країни, між країнами, за регіонами. Класифікатори є невід'ємною частиною набору інструментів, за допомогою яких проводяться державні статистичні спостереження та комплексні статистичні роботи.

- ✓ Класифікація видів економічної діяльності (КВЕД)
- ✓ Державний класифікатор будівель та споруд (ДК БС)

- ✓ Номенклатура продукції сільського господарства (НПСГ)
- ✓ Класифікація видів вантажів (КВВ)
- ✓ Класифікація індивідуального споживання за цілями (КІСЦ)
- ✓ Номенклатура товарів внутрішньої торгівлі (НТВТ)
- ✓ Українська класифікація товарів зовнішньоекономічної діяльності (УКТЗЕД)
- ✓ Класифікатор об'єктів адміністративно-територіального устрою України (КОАТУУ)
- ✓ **Класифікація організаційно-правових форм господарювання (КОПФГ)**
- ✓ Кодифікатор адміністративно-територіальних одиниць та територій територіальних громад (КАТОТТГ)

Понятійний апарат *Суб'єкт господарювання. Суб'єкт мікропідприємництва. Підприємство. Приватне підприємство. Колективне підприємство. Господарське товариство. Виробничий кооператив. Фермерське господарство.*

Теоретичні питання відповідно до плану лекції

1. Створення суб'єкта господарювання
2. Поняття державної реєстрації та порядок її здійснення
3. Дозвільна система у сфері господарювання

Питання для самостійного вивчення

1. Державна реєстрація змін до установчих документів.
2. Державна перереєстрація юридичної особи.
3. Підстави відмови здійснення державної реєстрації та залишення без розгляду документів, які подані для державної реєстрації.

Рекомендована література

4. Беяневич О.А., Мягкий А.В. Корпоративне управління за законодавством України: теоретико-прикладні проблеми: монографія. К.: НДІ приватного права і підприємництва імені академіка Ф.Г. Бурчака НАПрН України, 2017. 320 с. 11.
5. Борисов І. В. Організаційно-правові форми господарюючих суб'єктів як інструмент забезпечення підприємницької діяльності//Право та інновації. № 4 (28). 2019. С.27-33.

6. В.В.Лойко, К.В.Поздєєва, М.О.Жильцов Нові організаційно – правові форми функціонування закладів освіти як основа удосконалення економічного механізму розвитку системи загальної середньої освіти. Європейський науковий журнал Економічних та Фінансових інновацій. 2019 2(4). 80-89.

7. Зеліско А. В. Типологія підприємницьких юридичних осіб приватного права. Право України. 2016. № 1. С. 144-152.

8. Ільченко Г. Організаційно-правові форми юридичних осіб: англійське та українське право // Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. 2021. № 1. С.33-42

9. Розвиток суб'єктів господарювання України: сучасні реалії та перспективи: колективна монографія / за заг. ред. Л.М. Бандоріної, Л.М.Савчук. Дніпро: Пороги, 2017. 488 с.

10. Трансформація організаційно-правових форм сільського господарства: від багатоукладності до латифундації / Могильний О.М. // Економіка АПК. 2021. № 1 С. 15-27.

11. Шеленко Д. І. Економічна сутність організаційно-правових форм сільськогосподарських підприємств [Електронний ресурс]. Економіка та суспільство. 2018. Вип. № 14. Режим доступу до журналу : <http://economyandsociety.in.ua>

Практичне завдання:

Завдання 1.

Оберіть оптимальну організаційно-правову форму відповідно до умов кожного варіанту:

А. Засновники: три фізичні особи, напрямок діяльності: роздрібна торгівля харчовими продуктами, штат працівників: 5 осіб, плановий обсяг доходу: 2 млн грн у рік.

В. Засновники: дві юридичні особи приватного права, напрямок діяльності: оптова торгівля нафтопродуктами, штат працівників: 20 осіб, плановий обсяг доходу: 500 млн грн у рік.

С. Засновники: Державна корпорація, напрямок діяльності: виготовлення медичних препаратів, штат працівників: 50 осіб, плановий обсяг доходу: 200 млн грн у рік.

Д. Засновник: Фізична особа, громадянин Республіки Алжир, напрямок діяльності: вирощування сільськогосподарської продукції, штат працівників: 5 осіб, плановий обсяг доходу: 20 млн грн у рік.

Форма подання результатів виконаної роботи: відповідь надати текстом у віконечку для відповідей.

Завдання 2.

Сформулюйте 3 аргументи або "за" або "проти" існування підприємств колективної форми власності, залежно від Вашої особистої позиції щодо доцільності виокремлення такого виду підприємств.

Форма подання результатів виконаної роботи: відповідь надати текстом у віконечку для відповідей.

Теми рефератів

1. Новели господарського законодавства про акціонерні товариства.
2. Правове забезпечення реалізації публічних і приватних інтересів в господарських товариствах.
3. Творчий доробок Знаменського Г.Л.

Тема семінарського заняття № 6. Порядок утворення суб'єкта господарювання.

Семінарське заняття є однією з найважливіших форм навчального заняття у вищих навчальних закладах, яке проводиться за попередньо визначеною темою, до якої студенти готують тези виступів, індивідуально виконують завдання. Семінари проводяться з основних тем навчальної програми і є ефективною формою закріплення теоретичних знань, отриманих на лекціях і під час самостійної роботи з навчальною і науковою літературою. На семінарські заняття винесено ті проблемні питання, які в меншій мірі висвітлювалися на лекціях, а також окремі питання, які опрацьовуються студентами під час самостійної роботи. Знання лекційного матеріалу допоможе студентам ґрунтовно підготуватися до семінарського заняття. Слід враховувати, що чітке дотримання графіку опрацювання самостійного матеріалу допоможе студенту якісно підготуватися до семінарського заняття. Тому, нумерація тем семінарських занять співпадає з відповідними темами для самостійного опрацювання.

Мета заняття: перевірити якість засвоєння нового матеріалу стосовно порядку утворення суб'єкта господарювання, зокрема, з'ясувати поняття державної реєстрації та порядок її здійснення, ознайомитися та опрацювати відповідні нормативно-правові акти, ознайомитися з дозвільною системою у сфері господарювання.

Методичні рекомендації з виконання завдань

Для засвоєння теми студентам необхідно за рекомендованими джерелами вивчити теоретичні положення та ознайомитися з відповідними нормами Господарського Кодексу України та інших нормативно-правових актів. Зокрема, студент повинен дати визначення державної реєстрації юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців, роз'яснити порядок здійснення державної реєстрації; назвати перелік необхідних документів, що подаються для проведення державної реєстрації юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців, знати підстави відмови здійснення державної реєстрації та залишення без розгляду документів, які подані для державної реєстрації

Понятійний апарат *Державна реєстрація. Реєстратор. Легалізація. Фізична особо-підприємець.*

Теоретичні питання відповідно до плану лекції

1. Утворення суб'єкта господарювання
2. Поняття державної реєстрації та порядок її здійснення
3. Дозвільна система у сфері господарювання

Питання для самостійного вивчення

1. Державна реєстрація змін до установчих документів.
2. Державна перереєстрація юридичної особи.
3. Підстави відмови здійснення державної реєстрації та залишення без розгляду документів, які подані для державної реєстрації

Рекомендована література:

1. Кучерук І. В., Кір'ян С. М., Козинець А. О. Алгоритм реєстрації та ведення обліку фізичної особи-підприємця: порядок процедури та її особливості. Ефективна економіка. 2019. № 5. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=7071>

2. Коритін Д. С. Правові проблеми державної реєстрації малих та середніх підприємств в Україні // Право та інновації. 2016. № 3. С. 23-27. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apir_2016_3_5

Практичне завдання:

Заповніть зразок заяв для державної реєстрації юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців (Форма 1 та 2).

<https://minjust.gov.ua/m/formi-zayav-u-sferi-derjavnoi-reestratsii-yuridichnih-osib-fizichnih-osib-pidpriemtsiv-ta-gromadskih-formuvan-8149>

Форма подання результатів виконаної роботи: Оформити окремим файлом та надіслати на перевірку.

Теми рефератів

1. Хронологічний огляд законодавства про державну реєстрацію юридичних осіб (з 1991 року – до теперішнього часу).

2. Дозвільна система у сфері господарювання: стан та перспективи.

Тема семінарського заняття № 7. Припинення суб'єктів господарювання Ч1.

Семінарське заняття є однією з найважливіших форм навчального заняття у вищих навчальних закладах, яке проводиться за попередньо визначеною темою, до якої студенти готують тези виступів, індивідуально виконують завдання. Семінари проводяться з основних тем навчальної програми і є **ефективного** формою закріплення теоретичних знань, отриманих на лекціях і під час самостійної роботи з навчальною і науковою літературою. На семінарські заняття винесено ті проблемні питання, які в меншій мірі висвітлювалися на лекціях, а також окремі питання, які опрацьовуються студентами під час самостійної роботи. Знання лекційного матеріалу допоможе студентам ґрунтовно підготуватися до семінарського заняття. Слід враховувати, що чітке дотримання графіку опрацювання самостійного матеріалу допоможе студенту якісно підготуватися до семінарського заняття. Тому, нумерація тем семінарських занять співпадає з відповідними темами для самостійного опрацювання.

Мета заняття: перевірити якість засвоєння нового матеріалу стосовно порядку утворення суб'єкта господарювання, зокрема, з'ясувати поняття державної реєстрації припинення та порядок її здійснення, ознайомитися та опрацювати відповідні нормативно-правові акти.

Методичні рекомендації з виконання завдань

Для засвоєння теми студентам необхідно за рекомендованими джерелами вивчити теоретичні положення та ознайомитися з відповідними нормами Господарського Кодексу України та інших нормативно-правових актів. Зокрема, студент повинен дати визначення державної реєстрації припинення юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців, роз'яснити порядок здійснення державної реєстрації; назвати перелік необхідних документів, що подаються для проведення припинення державної реєстрації юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців.

Понятійний апарат

Припинення суб'єкта господарювання. Реорганізація. Злиття. Приєднання. Перетворення. Поглинання. Ліквідація. Ліквідаційна маса. Ліквідатор. Кредитор. Реєстрація припинення.

Теоретичні питання відповідно до плану лекції

1. Поняття припинення суб'єктів господарювання.
2. Способи та класифікація припинення суб'єктів господарювання.
3. Реорганізація суб'єктів господарювання.
4. Ліквідація суб'єктів господарювання.

Питання для самостійного вивчення

1. Задоволення вимог кредиторів при ліквідації суб'єкта господарювання.

Рекомендована література

1. Коломієць-Людвіг Є. П. Проблеми тлумачення понять "злиття", "приєднання" та "поглинання" як способів реорганізації суб'єктів господарювання [Електронний ресурс] // Юриспруденція: теорія і практика. 2009. № 7. С. 11-18. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/utp_2009_7_2.pdf
2. Машковська Л. В. Щодо правової природи порядку створення (державної реєстрації) некомерційних суб'єктів господарювання [Електронний ресурс] // Адвокат. 2012. № 3. С. 44-47. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/adv_2012_3_9.pdf

Практичне завдання:

1. Складіть логічну схему-план «Припинення суб'єкта господарювання»

Форма подання результатів виконаної роботи: окремий файл завантажити на платформу.

Теми рефератів

1. М&А як явище сучасної юридичної реальності в Україні.
2. Особливості ліквідації казенних підприємств.

Тема семінарського заняття № 7. Банкрутство суб'єктів господарювання.

Семінарське заняття є однією з найважливіших форм навчального заняття у вищих навчальних закладах, яке проводиться за попередньо визначеною темою, до якої студенти готують тези виступів, індивідуально виконують завдання. Семінари проводяться з основних тем навчальної програми і є ефективного формою закріплення теоретичних знань, отриманих на лекціях і під час самостійної роботи з навчальною і науковою літературою. На семінарські заняття винесено ті проблемні питання, які в меншій мірі висвітлювалися на лекціях, а також окремі питання, які опрацьовуються студентами під час самостійної роботи. Знання лекційного матеріалу допоможе студентам ґрунтовно підготуватися до семінарського заняття. Слід враховувати, що чітке дотримання графіку опрацювання самостійного матеріалу допоможе студенту якісно підготуватися до семінарського заняття. Тому, нумерація тем семінарських занять співпадає з відповідними темами для самостійного опрацювання.

Мета заняття: перевірити якість засвоєння нового матеріалу стосовно порядку утворення суб'єкта господарювання, зокрема, з'ясувати поняття та процедуру банкрутства, особливості санації та розпорядження майном, порядок ліквідації.

Методичні рекомендації з виконання завдань

Для засвоєння теми студентам необхідно за рекомендованими джерелами вивчити теоретичні положення та ознайомитися з відповідними нормами Господарського Кодексу України та інших нормативно-правових актів. Зокрема, студент повинен дати визначення

банкрутства, роз'яснити порядок визнання суб'єкта господарювання банкрутом, склад учасників у справах про банкрутство.

Понятійний апарат

Банкрутство. Неплатоспроможність. Мораторій на задоволення вимог кредиторів. Боржник. Кредитор. Арбітражний керуючий. Інвентаризація. Санація.

Теоретичні питання відповідно до плану лекції

1. Банкрутство: понятійний апарат
2. Порядок розгляду справ про банкрутство
3. Процедура розпорядження майном боржника
4. Процедури санації боржника
5. Ліквідаційна процедура

Питання для самостійного вивчення

1. Особливості визнання банкрутом фермерських господарств.
2. Генеза законодавства про банкрутство.

Рекомендована література

Практичне завдання:

1. Завдання полягає у відпрацюванні навичок роботи з Єдиним реєстром підприємств, щодо яких порушено провадження у справі про банкрутство <https://minjust.gov.ua/m/poryadok-otrimannya-informatsii-z-edinogo-reestru-pidpriemstv-schodo-yakih-porusheno-provadjennya-u-spravi-pro-bankrutstvo>.

У Кабінеті електронних сервісів реалізована можливість отримання відомостей з Єдиного реєстру підприємств, щодо яких порушено провадження у справі про банкрутство. Інформаційна довідка надається за запитом користувача (заявника) та містить інформацію про порушення щодо юридичної особи або фізичної особи–підприємця провадження у справі про банкрутство, визнання його банкрутом, перебування у процедурі банкрутства. Ознайомтеся з Інструкцією щодо користування Кабінетом електронних сервісів. Дайте відповідь на питання у «віконечку» для відповідей:

1. Чи доводилось Вам отримувати інформацію з Кабінету електронних сервісів?

2. Чи зрозуміло, як пройти реєстрацію та отримати Інформаційну довідку з Єдиного реєстру підприємств, щодо яких порушено провадження у справі про банкрутство?

3. Яка мета функціонування даного реєстру?

Форма подання результатів виконаної роботи: відповідь надати текстом у віконечку для відповідей.

Теми рефератів:

1. Нове законодавство про банкрутство.
2. Правовий статус арбітражного керуючого.

6 семестр

Модуль 3. Правові засади здійснення господарської діяльності Семінарське заняття на тему 1: Правовий режим майна суб'єктів господарювання

Мета заняття:

Перевірка засвоєння теоретичних питань щодо теми семінару та відпрацювання практичних навичок правозастосування, опрацювання судової практики

На семінарські заняття винесено ті проблемні питання, які в меншій мірі висвітлювалися на лекціях, а також окремі питання, які опрацьовуються студентами під час самостійної роботи. Знання лекційного матеріалу допоможе студентам ґрунтовно підготуватися до семінарського заняття. Нумерація тем семінарських занять співпадає з відповідними темами для самостійного опрацювання.

Методичні рекомендації з виконання завдань

Для засвоєння теми студентам необхідно засвоїти лекційний матеріал та додатково опрацювати рекомендовану літературу на предмет поглиблення знань та опрацювання питань, які винесені на обговорення на семінарському занятті.

Варто звернути увагу на понятійний апарат. Студент повинен засвоїти базові поняття та категорії.

Понятійний апарат. *Правовий режим майна суб'єктів господарювання. Право володіння. Право користування. Право розпорядження. Право господарського відання. Право оперативного управління. Майнові цінності. Основні фонди. Оборотні засоби. Кошти.*

*Товари. Цінні папери як особливий вид майна суб'єктів господарювання.
Джерела формування майна суб'єктів господарювання.*

Теоретичні питання відповідно до плану лекції

1. Право власності у сфері господарювання.
2. Джерела формування майна.
3. Класифікація майна суб'єктів господарювання.
4. Основні фонди та оборотні засоби.

Питання для самостійного вивчення

1. Корпоративні права.
2. Особливості правового режиму використання природних ресурсів у сфері господарювання.
3. Регулювання відносин щодо використання у господарській діяльності прав інтелектуальної власності.

Рекомендована література

1. Вінник О.М., Шаповалова О.В. Господарське право в умовах цифровізації економіки Видавничий дім «Гельветика» 2020, 314с.
2. Звіт про роботу Фонду державного майна України та хід приватизації державного майна у 2021 році – <https://www.spfu.gov.ua/ua/documents/docs-list/spf-reports.html>
3. Огляд практики Верховного Суду щодо розгляду спорів, пов'язаних з приватизаційними правовідносинами та орендою державного і комунального майна – <https://supreme.court.gov.ua/supreme/pres-centr/news/1336211/>

Критерії оцінювання

При поточному контролі під час семінарських занять оцінці підлягають: рівень знань, продемонстрований студентом у відповіді; активність при обговоренні питань семінарського заняття і систематичність роботи на заняттях; контроль у формі тестів, письмових контрольних робіт, підсумкового модульного тестування.

Практичне завдання: Проаналізуйте з правової точки зору статтю: Щербина В.С. Поняття правового режиму майна господарсько-го призначення. Економіка та право. 2020. № 1: 3—12. С. 3—8. <https://doi.org/10.15407/econlaw.2020.01.003>

Занотуйте основні положення.

Форма подання результатів виконаної роботи: занотовані основні положення наукової статті потрібно сформулювати у вигляді файлу в

текстову редакторі Word (Шрифт TimesNewRoman, 14 пт, міжрядковий інтервал 1,5) і відправити на перевірку .

Семінарське заняття на тему 2: Приватизація державного та комунального майна

Мета заняття:

Перевірка засвоєння теоретичних питань щодо теми семінару та відпрацювання практичних навичок правозастосування, опрацювання судової практики

Методичні рекомендації з виконання завдань

На семінарські заняття винесено ті проблемні питання, які в меншій мірі висвітлювалися на лекціях, а також окремі питання, які опрацьовуються студентами під час самостійної роботи.

Знання лекційного матеріалу допоможе студентам ґрунтовно підготуватися до семінарського заняття. Нумерація тем семінарських занять співпадає з відповідними темами для самостійного опрацювання.

Для засвоєння теми студентам необхідно засвоїти лекційний матеріал та додатково опрацювати рекомендовану літературу з метою поглиблення знань щодо політичних процесів, які передували приватизації державного майна та опрацювання питань, які винесені на обговорення на семінарському занятті. Обов'язковою умовою засвоєння теми є вміння працювати з сайтом Фонду державного майна України.

Варто звернути увагу на понятійний апарат. Студент повинен засвоїти базові поняття та категорії.

Понятійний апарат. *Майно. Приватизація. Націоналізація. Торги. Фонд державного майна України. Приватизаційні умови.*

Теоретичні питання відповідно до плану лекції

1. Поняття і значення приватизації державних та комунальних підприємств

2. Об'єкти, суб'єкти і органи приватизації

3. Способи і процедура приватизації

Питання для самостійного вивчення

1. Особливості приватизації у АПК

Рекомендована література

1. Вінник О.М., Шаповалова О.В. Господарське право в умовах цифровізації економіки Видавничий дім «Гельветика» 2020, 314с.

2. Конєва І.В. Приватизація як засіб оптимізації державного сектору економіки // Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: юридичні науки. Том 30 (69) № 5 2019. С. 157-163

3. Донцов.Д. Цивільно-правові основи приватизації державного майна // Підприємництво, господарство і право, 2020, №12, С. 17-21

Критерії оцінювання

При поточному контролі під час семінарських занять оцінці підлягають: рівень знань, продемонстрований студентом у відповіді; активність при обговоренні питань семінарського заняття і систематичність роботи на заняттях; контроль у формі тестів, письмових контрольних робіт, підсумкового модульного тестування.

Практичне завдання

Опрацюйте Постанову Верховного Суду від 12.05.2020 у справі № 925/308/18. Поясніть наступне: З урахуванням характеру спірних правовідносин, а також наявності прямої вказівки закону на вид судочинства, в якому судочинстві має розглядатись така категорія справ?

Форма подання результатів виконаної роботи: відповідь надайте у віконечку для відповідей.

**ПОСТАНОВА
ІМЕНЕМ УКРАЇНИ
12 травня 2020 року
м. Київ**

Справа № 925/308/18

Провадження № 12-10гс20

Велика Палата Верховного Суду у складі:
головуючого судді Князева В. С.,
судді-доповідача Рогач Л. І.,

суддів Антонюк Н. О., Анцупової Т. О., Бакуліної С. В., Британчука В. В., Власова Ю. Л., Гриціва М. І., Гудими Д. А., Данішевської В. І., Єленіної Ж. М., Золотнікова О. С., Кібенко О. Р., Лобойка Л. М., Лященко Н. П., Прокопенка О. Б., Пророка В. В., Ситнік О. М., Ткачука О. С., Уркевича В. Ю.,
за участю секретаря судового засідання Салівонського С. П.,

розглянула касаційну скаргу заступника прокурора Черкаської області (далі - скаржник, прокуратура) на постанову Північного апеляційного господарського суду від 9 грудня 2019 року (судді Поляк О. І., Руденко М. А., Кропивна Л. В.) у справі № 925/308/18 за позовом заступника керівника Смілянської місцевої прокуратури Черкаської області в інтересах держави (далі - позивач, прокурор) до Лубенської сільської ради Кам'янського району Черкаської області (далі - Лубенська сільрада), Товарної біржі агропромислового комплексу центральних областей України (далі - товарна біржа) та ОСОБА_1 про визнання

результатів аукціону недійсними, скасування протоколу аукціону, визнання договору купівлі-продажу недійсним, повернення нерухомого майна.

ІСТОРІЯ СПРАВИ

1. Короткий зміст позовних вимог

1.1. У березні 2018 року прокурор в інтересах держави звернувся до господарського суду з позовною заявою до Лубенської сільради, товарної біржі та фізичної особи ОСОБА_1 про: визнання недійсними результатів аукціону з продажу приміщення ліквідованої загальноосвітньої школи загальною площею 322,8 кв.м, розташованого за адресою: АДРЕСА_1 (далі - спірне приміщення), і скасування протоколу цього аукціону від 17 березня 2015 року; визнання недійсним договору купівлі-продажу спірного приміщення, укладеного 9 липня 2015 року Лубенською сільрадою та ОСОБА_1 ; зобов'язання ОСОБА_1 повернути Лубенській сільраді спірне приміщення.

1.2. Зазначив, що під час реалізації спірного приміщення не було дотримано вимог чинного законодавства, що призвело до порушення інтересів держави у сфері розпорядження об'єктами комунальної власності, порушено вимоги Закону України від 4 березня 1992 року № 2163-ХІІ "Про приватизацію державного майна" (далі - Закон № 2163-ХІІ), Закону України від 6 березня 1992 року № 2171-ХІІ "Про приватизацію невеликих державних підприємств (малу приватизацію)" (далі - Закон № 2171-ХІІ), а також чинного на момент проведення аукціону Порядку продажу об'єктів малої приватизації шляхом викупу, на аукціоні (в тому числі за методом зниження ціни, без оголошення ціни), за конкурсом з відкритістю пропонування ціни за принципом аукціону, затвердженого наказом Фонду державного майна України від 2 квітня 2012 року № 439, Положення про порядок відчуження майна комунальної власності Лубенської сільради, затвердженого рішенням Лубенської сільради від 27 травня 2011 року № 6-8/VI (далі - Положення про відчуження майна).

1.3. Так, при відчуженні об'єкта комунальної власності не було проведено належним чином оцінки майна, а продаж майна відбувся за заниженою вартістю, яка не відповідає дійсним обставинам і є меншою від реальної майже в 10 разів, що призвело до бюджетних втрат, також є

не визначеним режим земельної ділянки під спірним приміщенням, її вартість та умови користування. Крім того, порушено порядок проведення аукціону, визначення переможця і строків укладання договору за результатами аукціону. На порушення вимог чинного законодавства сторони в договорі не досягли згоди щодо всіх істотних умов вказаного договору, а саме не зазначили площі та кадастрового номера земельної ділянки, на якій цей об'єкт розміщено.

2. Короткий зміст рішень судів першої та апеляційної інстанцій

2.1. Суди розглядали справу неодноразово. Так, Касаційний господарський суд у складі Верховного Суду постановою від 6 червня 2019 року скасував рішення Господарського суду Черкаської області від 9 липня 2018 року та постанову Північного апеляційного господарського суду від 6 лютого 2019 року, якими у задоволенні позову було відмовлено повністю, а справу передав на новий розгляд до Господарського суду Черкаської області.

2.2. Вказав, що висновки судів першої та апеляційної інстанцій про відмову в задоволенні позову є передчасними, оскільки суди не з'ясували чи було відчуження спірного приміщення шляхом проведення аукціону здійснено у порядку приватизації комунального майна, як і не встановили факту використання відповідачем (ОСОБА_1) придбаного приміщення для реалізації господарської діяльності, що може вплинути на визначення юрисдикції спору.

2.3. Рішенням Господарського суду Черкаської області від 16 жовтня 2019 року в задоволенні позову відмовлено повністю.

2.4. Місцевий господарський суд дійшов висновку про те, що відповідачі дотримались процедури відчуження спірного об'єкта нерухомого майна, у зв'язку із чим відсутні підстави як для визнання недійсними результатів аукціону з продажу приміщення, так і для визнання недійсним договору купівлі-продажу приміщення від 9 липня 2015 року, укладеного Лубенською сільрадою та ОСОБА_1 за результатами аукціону, та зобов'язання останньої повернути Лубенській сільраді приміщення.

2.5. Постановою від 9 грудня 2019 року Північний апеляційний господарський суд скасував рішення суду першої інстанції, провадження у справі закрити, повернув прокуратурі сплачену суму судового збору.

2.6. Суд апеляційної інстанції вказав на відсутність правових підстав вважати, що на спірні правовідносини поширюються норми матеріального права, якими унормовано приватизаційні процедури, адже цей спір стосується відчуження нерухомого комунального майна, здійсненого на підставі статей 26, 60 Закону України від 21 травня 1997 року № 280/97-ВР "Про місцеве самоврядування в Україні", за умови прийняття Лубенською сільрадою рішення про виключення такого майна зі списку об'єктів спільної комунальної власності та включення його до переліку реалізації, тож вказаним рішенням, на думку суду, припинено процедуру приватизації спірного приміщення.

2.7. Зазначив, що Лубенська сільрада прийняла рішення про реалізацію такого майна шляхом його відчуження у порядку, визначеному Положенням про порядок відчуження майна комунальної власності Лубенської сільради, затвердженого рішенням Лубенської сільради від 27 травня 2011 року №6-8/VI. Норми наведеного Положення дублюють норми Положення про відчуження майна, аукціон проводиться згідно з Порядком відчуження об'єктів державної власності, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 6 червня 2007 року № 803 зі змінами та містять відсилки (наприклад пункт 17) саме до Порядку відчуження об'єктів державної власності, а не до Порядку продажу об'єктів малої приватизації шляхом викупу, на аукціоні (в тому числі за методом зниження ціни, без оголошення ціни), за конкурсом з відкритістю пропонування ціни за принципом аукціону, що додатково свідчить про відсутність у спірних правовідносинах приватизаційної складової.

2.8. Оскільки покупець ОСОБА_1 у спірних правовідносинах виступає у статусі фізичної особи і спірне приміщення вона придбала виключно для задоволення її власних потреб і не використовує його для здійснення підприємницької діяльності, то з урахуванням вищевказаних висновків та суб'єктного складу учасників спору вказані правовідносини не можуть бути предметом розгляду суду господарської юрисдикції.

3. Короткий зміст касаційної скарги, надходження справи на розгляд Великої Палати Верховного Суду

3.1. У січні 2020 року прокуратура звернулась до Касаційного господарського суду у складі Верховного Суду з касаційною скаргою на постанову Північного апеляційного господарського суду від 9 грудня

2019 року, в якій просила скасувати вказану постанову, а справу № 925/308/18 направити для продовження розгляду до суду апеляційної інстанції.

3.2. Обґрунтовуючи касаційну скаргу, скаржник вказав на помилковість висновків суду апеляційної інстанції щодо віднесення цього спору до цивільної юрисдикції, адже спір у цій справі виник у зв'язку із відчуженням комунального нерухомого майна з численними порушеннями процедури його приватизації, оскаржуваний договір купівлі - продажу нежитлового приміщення укладений в порядку приватизації комунального майна шляхом проведення аукціону, тож з урахуванням характеру спірних правовідносин, наведеної скаржником практики Верховного Суду справа підлягає розгляду в порядку господарського судочинства.

3.3. Оскільки рішення суду у цій справі оскаржується з підстав порушення правил предметної та суб'єктної юрисдикції, скаржник відповідно до положень частини шостої статті 302 Господарського процесуального кодексу України (далі - ГПК України) просив справу №925/308/18 за касаційною скаргою прокуратури передати на розгляд Великої Палати Верховного Суду.

3.4. Касаційний господарський суд у складі Верховного Суду ухвалою від 5 лютого 2020 року відкрив касаційне провадження за касаційною скаргою прокуратури на постанову Північного апеляційного господарського суду від 9 грудня 2019 року, справу разом зі скаргою передав на розгляд Великої Палати Верховного Суду, позаяк судові рішення в цій справі оскаржується з підстав порушення правил предметної та суб'єктної юрисдикції.

3.5. Ухвалою від 26 лютого 2020 року Велика Палата Верховного Суду прийняла справу № 925/308/18 та призначила її до розгляду в порядку спрощеного позовного провадження з повідомленням учасників справи.

4. Позиція учасників справи

4.1. Сторони не скористались процесуальним правом на участь у судовому засіданні та правом направлення відзиву на касаційну скаргу.

5. Фактичні обставини справи, встановлені судами

5.1. 27 травня 2011 року Лубенська сільрада прийняла рішення №6-9/VI "Про затвердження переліку об'єктів спільної власності територіальної громади Лубенської сільської ради, що підлягає приватизації". До вказаного переліку ввійшла будівля ліквідованої Куликівської школи. Цього ж дня Лубенська сільрада прийняла рішення №6-9/VI "Про затвердження положення про аукціонну комісію з приватизації майна, що належить до спільної власності територіальної громади Лубенської сільської ради". До завдань аукціонної комісії належить визначення стартової ціни об'єкта.

5.2. 15 липня 2014 року Лубенська сільрада прийняла рішення № 30-7/VI "Про приміщення Куликівської ЗОШ", яким вирішила: приміщення ліквідованої Куликівської ЗОШ за адресою: АДРЕСА_1 вилучити з переліку об'єктів сільської комунальної власності та включити в перелік об'єктів, що підлягають реалізації; провести реалізацію приміщення у відповідності до проведеної незалежної грошової оцінки та чинного законодавства.

5.3. Організатором аукціону (розпорядником) була Лубенська сільрада, яка в особі сільського голови підписала договір з товарною біржею на організацію та проведення торгів з продажу майна від 12 січня 2015 року, також Лубенською сільрадою було замовлено й оцінку спірного приміщення ліквідованої школи до продажу на аукціоні.

5.4. На підставі цього рішення товарною біржею 17 березня 2015 року було проведено аукціон з продажу об'єкту комунальної власності - приміщення ліквідованої Куликівської загальноосвітньої школи, загальною площею 322,8 кв. м, що знаходиться за адресою: АДРЕСА_1 (будівля одноповерхова нежитлова). Стартова ціна лота становила 7 855,00 грн; крок аукціону - 785,50 грн (10% від стартової ціни).

5.5. Оголошення про проведення торгів було розміщено в газеті "Новини біржі" 25 лютого 2015 року для необмеженого кола зацікавлених осіб, тобто не менше ніж за 20 днів до проведення торгів.

5.6. В аукціоні брали участь два учасники: ОСОБА_1 (учасник №1) та ОСОБА_2 (учасник №2). Згідно з протоколом аукціону № 1 з продажу об'єкту комунальної власності від 17 березня 2015 року переможцем вказаного аукціону став учасник № 1, а саме ОСОБА_1 (АДРЕСА_2). Ціна продажу становила 7 855,00 грн.

5.7. За результатами проведеного аукціону 9 липня 2015 року Лубенська сільрада (продавець) та ОСОБА_1 (покупець) уклали договір купівлі-продажу приміщення, за умовами якого передано у власність покупця нежитлову цегляну будівлю загальною площею 322,8 кв.м, що знаходиться за адресою: АДРЕСА_1 . Реєстрацію права приватної власності на приміщення в Державному реєстрі речових прав на нерухоме майно проведено 9 липня 2015 року.

6. Мотиви, якими керується Велика Палата Верховного Суду, та застосоване нею законодавство

6.1. Заслухавши суддю-доповідача, перевіrivши наведені в касаційній скарзі доводи, Велика Палата Верховного Суду дійшла таких висновків.

6.2. Статтею 124 Конституції України закріплено, що правосуддя в Україні здійснюють виключно суди. Юрисдикція судів поширюється на будь-який юридичний спір та будь-яке кримінальне обвинувачення. У передбачених законом випадках суди розглядають також інші справи.

6.3. Судовий захист є одним із найефективніших правових засобів захисту інтересів фізичних та юридичних осіб. Відповідно до статті 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод від 4 листопада 1950 року (далі - Конвенція) кожен має право на справедливий і публічний розгляд його справи упродовж розумного строку незалежним і безстороннім судом, встановленим законом.

6.4. Поняття "суд, встановлений законом" включає в себе, зокрема, таку складову, як дотримання усіх правил юрисдикції та підсудності.

6.5. Критеріями розмежування судової юрисдикції є суб`єктний склад правовідносин, предмет спору та характер спірних матеріальних правовідносин. Крім того, таким критерієм може бути пряма вказівка в законі на вид судочинства, в якому розглядається визначена категорія справ.

6.6. Згідно із частиною першою статті 19 Цивільного процесуального кодексу України суди розглядають у порядку цивільного судочинства справи щодо: захисту порушених, невизнаних або оспорюваних прав, свобод чи інтересів, що виникають із цивільних, житлових, земельних, сімейних, трудових відносин; інших правовідносин, крім випадків, коли розгляд таких справ проводиться за правилами іншого судочинства.

6.7. Частинами другою, третьою статті 4 ГПК України визначено, що юридичні особи та фізичні особи - підприємці, фізичні особи, які не є

підприємцями, державні органи, органи місцевого самоврядування мають право на звернення до господарського суду за захистом своїх порушених, невизнаних або оспорюваних прав та законних інтересів у справах, віднесених законом до юрисдикції господарського суду, а також для вжиття передбачених законом заходів, спрямованих на запобігання правопорушенням. До господарського суду у справах, віднесених законом до його юрисдикції, мають право звертатися також особи, яким законом надано право звертатися до суду в інтересах інших осіб.

6.8. Статтею 20 ГПК України встановлені особливості предметної та суб'єктної юрисдикції господарських судів, якими уточнено коло спорів, що розглядаються господарськими судами, та встановлено, що господарські суди розглядають справи у спорах, які виникають у зв'язку зі здійсненням господарської діяльності, та інші справи у визначених законом випадках, зокрема: справи у спорах, що виникають при укладанні, зміні, розірванні і виконанні правочинів у господарській діяльності, крім правочинів, стороною яких є фізична особа, яка не є підприємцем; справи у спорах щодо права власності чи іншого речового права на майно (в тому числі землю), крім спорів, стороною яких є фізична особа, яка не є підприємцем.

6.9. Також господарські суди розглядають справи у спорах щодо приватизації майна, крім спорів про приватизацію державного житлового фонду.

6.10. Статтею 30 Закону № 2163-ХІІ (у редакції, чинній на момент виникнення спірних правовідносин) було встановлено, що спори щодо приватизації державного майна, крім спорів, які виникають із публічно-правових відносин та віднесені до компетенції адміністративних судів, вирішуються господарським судом у порядку, встановленому ГПК України. Вказану вимогу вирішення спору судом господарської юрисдикції передбачено також чинною на момент звернення з позовом редакцією статті 30 Закону України від 18 січня 2018 року № 2269-VIII "Про приватизацію державного і комунального майна" (далі - Закон № 2269-VIII).

6.11. За змістом пункту 22 частини першої статті 1 Закону № 2269-VIII приватизацією є платне відчуження майна, що перебуває у державній або комунальній власності, на користь фізичних та юридичних осіб. Вказана стаття містить і визначення припинення приватизації - рішення органу

приватизації про припинення вчинення будь-яких дій, спрямованих на приватизацію (продаж) об'єкта приватизації (пункт 23 частини першої вказаної статті).

6.12. Згідно із частиною першою статті 3 Закону № 2163-ХІІ законодавство України про приватизацію складається з цього Закону, інших законів України з питань приватизації. Частиною четвертою цієї ж статті закону також визначено, що відчуження майна, що є у комунальній власності, регулюється положеннями цього Закону, інших законів з питань приватизації і здійснюється органами місцевого самоврядування.

6.13. При цьому відповідно до частини першої статті 5 Закону № 2171-ХІІ, на порушення вимог якого посилався у позові прокурор, покупцями об'єктів малої приватизації можуть бути фізичні та юридичні особи, які визнаються покупцями відповідно до Закону № 2163-ХІІ.

6.14. Спори щодо приватизації державного (або комунального) майна виникають у зв'язку з його відчуженням, зміною чи припиненням правомочностей держави на таке майно та виникненням відповідного обсягу прав у суб'єктів права приватної власності. За загальним правилом спори щодо приватизації державного майна належать до господарської юрисдикції незалежно від суб'єктного складу сторін спору щодо відчуження майна - як юридичних так і фізичних осіб.

6.15. Тож при визначенні юрисдикції цієї справи слід виходити з характеру та змісту спірних правовідносин, у межах яких і за захистом яких звернувся позивач.

6.16. Як убачається з позовної заяви, прокурор звернувся до суду в інтересах держави з позовом до відповідачів у межах правовідносин щодо відчуження комунального майна, стверджуючи про незаконність такого відчуження, як проведеного поза межами та всупереч нормативно передбаченої для відчуження такого майна процедури приватизації.

6.17. Спір про те, чи слід було Лубенській сільраді відчужувати спірне майно виключно в межах приватизаційної процедури в розумінні законів № 2163-ХІІ та № 2171-ХІІ, чи у цьому випадку була прийнятна також інша процедура відчуження, є спором щодо приватизації комунального майна.

6.18. Спосіб, який обрав позивач для захисту порушених прав, не змінює правової природи спору, який виник щодо порушення умов та процедури приватизації спірного майна. Адже в позовній заяві позивач

посилається саме на неможливість продажу приміщення ліквідованої загальноосвітньої школи загальною площею 322,8 кв.м, розташованого за адресою: АДРЕСА_1, шляхом його відчуження у порядку, визначеному Положенням про порядок відчуження майна комунальної власності Лубенської сільської ради, затвердженого рішенням Лубенської сільської ради від 27 травня 2011 року №6-8/VI (та, відповідно, Порядком відчуження об'єктів державної власності, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 6 червня 2007 року № 803), як на підставу поданого позову для обґрунтування змісту стверджуваного позивачем порушення та забезпечення належного відновлення порушеного права.

6.19. Отже, з урахуванням характеру спірних правовідносин, а також наявності прямої вказівки закону на вид судочинства, у якому має розглядатись така категорія справ, спір у цій справі підлягає розгляду в порядку господарського судочинства, а участь фізичної особи у процедурі відчуження майна не змінює правової природи такого юридичного спору та не є підставою для вирішення його в порядку цивільного судочинства.

6.20. Відповідна правова позиція викладена також у постанові Великої Палати Верховного Суду від 12 березня 2019 року у справі № 903/456/18 у правовідносинах, які є подібними, адже також виникли у спорі щодо правомірності відчуження органом місцевого самоврядування комунального майна поза межами приватизаційної процедури в розумінні законів № 2163-XII та № 2171-XII.

6.21. Здійснюючи тлумачення положень Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод від 4 листопада 1950 року Європейський суд з прав людини (далі - ЄСПЛ) у своїх рішеннях указав, що право на доступ до правосуддя не має абсолютного характеру та може бути обмежене: держави мають право установлювати обмеження на потенційних учасників судових розглядів, але ці обмеження повинні переслідувати законну мету, бути співмірними й не настільки великими, щоб спотворити саму сутність права (рішення від 28 травня 1985 року у справі "Ашингдейн проти Великої Британії" (Ashingdane v. the United Kingdom)). Щоб право на доступ до суду було ефективним, особа повинна мати чітку фактичну можливість оскаржити діяння, що

становить втручання в її права (рішення від 4 грудня 1995 року у справі "Белле проти Франції" (Bellet v. France)).

6.22. Ураховуючи зазначене, Велика Палата Верховного Суду дійшла висновку, що, закриваючи провадження у справі як в частині позовних вимог до фізичної особи так і в частині позовних вимог до інших відповідачів (юридичних осіб) суд апеляційної інстанції належним чином не з'ясував обставин справи, не врахував наведених норм права та висновків ЄСПЛ щодо ефективного доступу до суду та дійшов помилкового висновку про порушення правил юрисдикції господарських судів.

6.23. Таким чином, висновок суду апеляційної інстанції про закриття провадження у зв'язку із неможливістю розгляду спору в цій справі судом господарської юрисдикції є неправильним і таким, що не відповідає вказаним нормам права та суперечить наведеній практиці Верховного Суду.

7. Висновок Великої Палати Верховного Суду

7.1. Частиною шостою статті 310 ГПК України визначено, що підставою для скасування судових рішень суду першої та апеляційної інстанцій і направлення справи для продовження розгляду є порушення норм матеріального чи процесуального права, що призвели до постановлення незаконної ухвали суду першої інстанції та (або) постанови суду апеляційної інстанції, що перешкоджають подальшому провадженню у справі. Справа направляється на новий розгляд до суду апеляційної інстанції, якщо порушення норм процесуального права допущені тільки цим судом. У всіх інших випадках справа направляється до суду першої інстанції (частина четверта статті 310 ГПК України).

7.2. Ураховуючи викладене, Велика Палата Верховного Суду вважає, що, закривши провадження у справі, суд апеляційної інстанції порушив норми процесуального права, а тому постанову Північного апеляційного господарського суду від 9 грудня 2019 року слід скасувати, а справу передати до цього суду для продовження розгляду.

8. Щодо розподілу судових витрат

8.1. Оскільки Велика Палата Верховного Суду дійшла висновку про направлення справи для продовження розгляду до суду апеляційної

інстанції, відшкодування судових витрат буде здійснено за результатом вирішення спору.

Керуючись статтями 308, 310, 314, 315, 317 ГПК України, Велика Палата Верховного Суду

ПОСТАНОВИЛА:

Касаційну скаргу заступника прокурора Черкаської області задовольнити.

Постанову Північного апеляційного господарського суду від 9 грудня 2019 року у справі № 925/308/18 скасувати, справу направити для продовження розгляду до суду апеляційної інстанції.

Постанова суду касаційної інстанції набирає законної сили з моменту її прийняття, є остаточною та оскарженню не підлягає.

Семінарське заняття на тему 3: Господарські зобов'язання

Мета заняття:

Перевірка засвоєння теоретичних питань щодо теми семінару та опрацювання судової практики

Методичні рекомендації з виконання завдань

На семінарські заняття винесено ті проблемні питання, які в меншій мірі висвітлювалися на лекціях, а також окремі питання, які опрацьовуються студентами під час самостійної роботи. Знання лекційного матеріалу допоможе студентам ґрунтовно підготуватися до семінарського заняття. Нумерація тем семінарських занять співпадає з відповідними темами для самостійного опрацювання.

Понятійний апарат. *Господарське зобов'язання. Недоговірні організаційно-господарські зобов'язання.*

Теоретичні питання відповідно до плану лекції

1. Поняття «господарське зобов'язання»
2. Підстави виникнення господарських зобов'язань
3. Види господарських зобов'язань
4. Загальні умови та порядок укладення договорів, що породжують господарські зобов'язання

Питання для самостійного вивчення

1. Недоговірні організаційно-господарські зобов'язання та їх види.
2. Грошові зобов'язання учасників господарських відносин.
3. Забезпечення виконання господарських зобов'язань.

Рекомендована література

1. Вінник О.М., Шаповалова О.В. Господарське право в умовах цифровізації економіки Видавничий дім «Гельветика» 2020, 314с.
2. Подцерковний О.П. Грошові зобов'язання учасників господарських відносин : автореф. дис... д-ра юрид. наук: 12.00.04 / НАН України, Ін-т екон.-прав. дослідж. Донецьк, 2007. 36 с.
3. Віхров О. Критерії класифікації господарських зобов'язань // Підприємництво, господарство і право. 2013. № 2. С. 102-105

Критерії оцінювання

При поточному контролі під час семінарських занять оцінці підлягають: рівень знань, продемонстрований студентом у відповіді; активність при обговоренні питань семінарського заняття і систематичність роботи на заняттях; результати виконання домашніх завдань (казусів) .

Практичне завдання

Письмову відповідь надайте у віконечку для відповідей.

Розкрийте питання щодо співвідношення господарського договору та зобов'язання.

Форма подання результатів виконаної роботи: необхідно надсилати окремий файл (Шрифт TimesNewRoman, 14 пт, міжрядковий інтервал 1,5) і відправити на перевірку.

Семінарське заняття на тему 4. Господарські договори

Мета заняття

На семінарському занятті опановуються ті проблемні питання, які в меншій мірі висвітлювалися на лекціях, а також окремі питання, які опрацьовуються студентами під час самостійної роботи.

Методичні рекомендації з виконання завдань

Для засвоєння теми студентам необхідно засвоїти лекційний матеріал та додатково опрацювати рекомендовану літературу на предмет поглиблення знань та опрацювання питань, які винесені на обговорення на семінарському занятті.

Варто звернути увагу на понятійний апарат. Студент повинен засвоїти базові поняття та категорії.

Понятійний апарат. *Господарське договірне право України. Господарський договір. Форма господарського договору. Зміст господарських договорів.*

Теоретичні питання відповідно до плану лекції

1. Становлення господарського договірної права.
2. Поняття, ознаки та функції господарських договорів.
3. Форма і зміст господарського договору.
4. Особливості укладення окремих видів господарських договорів.

Питання для самостійного вивчення

1. Попередні договори.
2. Укладання договорів за рішенням суду.
3. Порядок зміни та розірвання господарських договорів.

Рекомендована література

Беляневич О. А. Господарське договірне право України (теоретичні аспекти): Монографія. - Юрінком Інтер, 2006. - 592 с.

Ніколенко М. О. Господарсько-правова природа корпоративного договору як засобу регулювання корпоративних відносин // Прикарпатський юридичний вісник, 2019, Том 2 № 4(29) С. 75-79

Манжула А.А., Куріпко В.І. Особливості укладення договорів у сфері господарсько-торговельної діяльності // Наукові записки. Серія: Право, № 10 (2021) С. 30-33

Критерії оцінювання

Види поточного контролю обираються викладачем у відповідності з робочою програмою.

При поточному контролі під час семінарських занять оцінці підлягають: рівень знань, продемонстрований студентом у відповіді; активність при обговоренні питань семінарського заняття і систематичність роботи на заняттях; результати виконання домашніх завдань.

Практичне завдання

Розкрийте значення та сферу застосування Правил ІНКОТЕРМС.

Письмову відповідь надайте у віконечку для відповідей.

Семінарське заняття на тему 5: Правове регулювання економічної конкуренції

Мета заняття

Перевірка засвоєння теоретичних питань щодо теми семінару та відпрацювання практичних навичок правозастосування, опрацювання судової практики

Методичні рекомендації з виконання завдань

Для засвоєння теми студентам необхідно засвоїти лекційний матеріал та додатково опрацювати рекомендовану літературу на предмет поглиблення знань та опрацювання питань, які винесені на обговорення на семінарському занятті. Дана тема вирізняється наявністю широкого кола практичних прикладів, зокрема практика Антимонопольного комітету України. Тому, обов'язковою умовою засвоєння теми є вміння працювати з сайтом Антимонопольного комітету України.

Понятійний апарат. *Економічна конкуренція. Економічна концентрація. Антиконтурентні узгоджені дії. Недобросовісна конкуренція. Природна монополія.*

Теоретичні питання відповідно до плану лекції

1. Антимонопольно-контурентне законодавство і його значення.
2. Монопольне становище і обмеження конкуренції.
3. Правовий захист від недобросовісної конкуренції.
4. Правове регулювання діяльності природних монополій.
5. Антимонопольний комітет України, його структура, функції і повноваження.
6. Відповідальність за порушення антимонопольного законодавства.

Питання для самостійного вивчення

1. Етапи становлення конкурентного законодавства.
2. Антиконтурентні узгоджені дії.
3. Дискримінація суб'єктів господарювання.

Рекомендована література

1. Вінник О.М., Шаповалова О.В. Господарське право в умовах цифровізації економіки Видавничий дім «Гельветика» 2020, 314с.

2. Грудницький В. М. Правовий захист суб'єктів господарювання від зловживання монопольним (домінуючим) становищем: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.04 / НАН України, Ін-т екон.-прав. дослідж. Київ, 2015. 19 с.

3. Полюхович В. Перспективи вдосконалення законодавства про захист економічної конкуренції (з практики законотворення). Підприємництво, господарство і право. 2020. № 10. С. 51–60.

4. Полюхович В. Щодо окремих законодавчих пропозицій до Закону України «Про захист економічної конкуренції». Підприємництво, господарство і право. 2020. № 12. С. 75–79.

Критерії оцінювання

При поточному контролі під час семінарських занять оцінці підлягають: рівень знань, продемонстрований студентом у відповіді; активність при обговоренні питань семінарського заняття і систематичність роботи на заняттях; результати виконання домашніх завдань.

Практичне завдання:

Ознайомтесь з публікацією (<https://yur-gazeta.com/golovna/amku-oshtrafuvav-kompaniyu-za-kopiyuvannya-upakovki-konkurenta.html>)

Вкажіть, які саме елементи оформлення упаковки відповідача є схожими зовні та можуть ввести в оману споживача?

Письмову відповідь надайте у віконечку для відповідей.

Семінарське заняття на тему 6. Відповідальність за правопорушення у сфері господарювання

Мета заняття

На семінарські заняття винесено ті проблемні питання, які в меншій мірі висвітлювалися на лекціях, а також окремі питання, які опрацьовуються студентами під час самостійної роботи. Перевірка засвоєння теоретичних питань щодо теми семінару та відпрацювання практичних навичок правозастосування, опрацювання судової практики

Методичні рекомендації з виконання завдань

Для засвоєння теми студентам необхідно засвоїти лекційний матеріал та додатково опрацювати рекомендовану літературу на предмет повторення питань юридичної відповідальності в цілому та опрацювання питань, які винесені на обговорення на семінарському занятті.

Понятійний апарат. *Господарсько-правова відповідальність. Господарська санкція. Штраф. Відшкодування збитків. Реальні збитки. Втрачена вигода. Моральна шкода. Презумпція винуватості.*

Теоретичні питання відповідно до плану лекції

1. Поняття та ознаки господарсько-правової відповідальності.
2. Класифікація господарсько-правових санкцій.
3. Відшкодування збитків у сфері господарювання.
4. Штрафні, оперативно-господарські та адміністративно-господарські санкції.

Питання для самостійного вивчення

1. Функції господарсько-правової відповідальності.

Рекомендована література

1. Деревянко Б.В. Господарське право: особлива частина (правове регулювання господарських відносин в окремих галузях економіки) Видавничий дім «Гельветика» 2021, 314 с.

2. Кузьменко М. В. Господарсько-правова відповідальність за антиконкурентні узгоджені дії суб'єктів господарювання: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.04 / Кузьменко Марина Валеріївна ; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. Київ, 2015. 16 с.

3. Оверко Г. Я. Штрафні господарсько-правові санкції//Право і суспільство, 2021, № 6 С. 84-90

4. Щербина В. Господарсько-правова відповідальність: галузевий підхід, особливості застосування та напрямки подальших наукових досліджень// Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Юридичні науки. 2013. Вип. 3. С. 10-16.

Критерії оцінювання

При поточному контролі під час семінарських занять оцінці підлягають: рівень знань, продемонстрований студентом у відповіді; активність при обговоренні питань семінарського заняття і систематичність роботи на заняттях.

Термін виконання завдань: тиждень.

Практичне завдання

У запропонованій таблиці зазначені функції господарсько-правової відповідальності.

Письмово розкрийте зміст кожної функції.

Форма подання результатів виконаної роботи: занотовані відповіді надіслати у вигляді файлу в текстову редакторі Word (Шрифт TimesNewRoman, 14 пт, міжрядковий інтервал 1,5).

Письмову відповідь надайте у віконечку для відповідей.

Семінарське заняття на тему 7. Правове регулювання фінансової діяльності

Мета заняття

На семінарське заняття винесено ті проблемні питання, які в меншій мірі висвітлювалися на лекціях, а також окремі питання, які опрацьовуються студентами під час самостійної роботи. Знання лекційного матеріалу допоможе студентам ґрунтовно підготуватися до семінарського заняття. Нумерація тем семінарських занять співпадає з відповідними темами для самостійного опрацювання.

Методичні рекомендації з виконання завдань

Для засвоєння теми студентам необхідно опанувати нормативно-правову базу, яка представлена у лекціях, рекомендовану літературу на предмет поглиблення знань та опрацювання питань, які винесені на обговорення на семінарському занятті.

Понятійний апарат. *Фінанси суб'єктів господарювання. Страхування. Банківська система. Банківські операції. Банківські рахунки суб'єктів господарювання. Бухгалтерський облік. Аудит. Страхування у господарській сфері*

Теоретичні питання відповідно до плану лекції

1. Фінанси і банківська діяльність
2. Страхування у сфері господарювання
3. Аудиторська

Питання для самостійного вивчення

1. Кредитування суб'єктів господарювання.

Рекомендована література

1. Вінник О.М., Шаповалова О.В. Господарське право в умовах цифровізації економіки Видавничий дім «Гельветика» 2020, 314с.
2. Кравчук О.М., Лещук В.П. Фінансова діяльність суб'єктів підприємництва Навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2019. 320с.
3. Фінанси суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності: практикум для студентів усіх спеціальностей першого (бакалаврського) рівня / уклад. С. І. Стахорська. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2019. 43 с.
4. Фастовець А.А., Фисун І.В. Фінанси малого бізнесу: навч. посіб. К.: Кондор-Видавництво, 2013. 302 с.

Критерії оцінювання

При поточному контролі під час семінарських занять оцінці підлягають: рівень знань, продемонстрований студентом у відповіді; активність при обговоренні питань семінарського заняття і систематичність роботи на заняттях; контроль у формі письмових контрольних робіт, підсумкового модульного тестування.

Практичне завдання

Зміст роботи

Розкрийте зміст зовнішнього та внутрішнього фінансування господарської діяльності. Вкажіть джерела такого фінансування.

Письмову відповідь надайте у віконечку для відповідей.

Семінарське заняття на тему 8. Правове регулювання інвестиційної та інноваційної діяльності

Мета заняття

На семінарське заняття винесено ті проблемні питання, які в меншій мірі висвітлювалися на лекціях, а також окремі питання, які опрацьовуються студентами під час самостійної роботи. Знання лекційного матеріалу допоможе студентам ґрунтовно підготуватися до семінарського заняття. Нумерація тем семінарських занять співпадає з відповідними темами для самостійного опрацювання.

Методичні рекомендації з виконання завдань

Для засвоєння теми студентам необхідно опанувати нормативно-правову базу, яка представлена у лекціях, рекомендовану літературу на предмет поглиблення знань та опрацювання питань, які винесені на обговорення на семінарському занятті.

Теоретичні питання відповідно до плану лекції

1. Поняття, види інвестицій та інвестиційної діяльності.
2. Державне регулювання інвестиційної діяльності.
3. Інноваційна діяльність у сфері господарювання.

Питання для самостійного вивчення

1. Функції та повноваження Державної організації "Український Національний офіс інтелектуальної власності та інновацій" (УКРНОІВІ)

Рекомендована література

1. Інноваційне право: науково-практичний посібник. 2-ге вид., оновл. і доп./ за заг. ред. С. В. Глібка, О. В. Розгон, А. В. Стріжкової. Харків: НДІ ПЗІР НАПрН України, 2020. 244 с.

2. Іванова К.Ю. Господарсько-правове регулювання договірних зобов'язань інноваційного характеру : автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Нац. ун-т «Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого». Харків, 2012. 20 с.

3. Любчич А. М., Завадська А. Т. Проблематика розвитку стартапів на ранніх етапах інноваційного процесу: національний, іноземний та міжнародний правові аспекти // Право та інноваційне суспільство, 2022, № 1 (18) С.34-42 (англійською)

Критерії оцінювання

При поточному контролі під час семінарських занять оцінці підлягають: рівень знань, продемонстрований студентом у відповіді; активність при обговоренні питань семінарського заняття і систематичність роботи на заняттях; контроль у формі письмових контрольних робіт, підсумкового модульного тестування.

Практичне завдання

Прочитайте **матеріал**. Занотуйте власні висновки щодо стану законодавства про імпакт-інвестиції.

Форма подання результатів виконаної роботи: нотатки необхідно надіслати окремим файлом у текстовому редакторі Word (Шрифт TimesNewRoman, 14 пт, міжрядковий інтервал 1,5) .

<https://www.radiosvoboda.org/a/30333793.html>

«Маленькі» інвестори, які змінюють світ

«...Пересічні українці (значна частина з яких – молодь) дедалі активніше інвестують у бізнес, який має на меті не лише давати дивіденди, а й приносити користь місцевим громадам, Україні в цілому та дбати про довкілля. Причому корисний суспільний вплив ставлять на перше місце, а доходи – не виводять з гри, а частково або повністю реінвестують. На відміну від країн Заходу та Південно-Східної Азії, де такі інвестиції популярні вже багато років, в Україні частіше говорять про окремі успішні проекти, аніж про саму нову філософію ведення бізнесу, яку називають «імпакт-інвестиціями».

*Імпакт-інвестиції (від англійського *impact* – вплив) – вкладення грошей у проекти, від яких очікують позитивного соціального чи екологічного ефекту, а також отримання фінансової вигоди. Причому вигода не обов'язково має бути високою: часто вона нижче, ніж середня ставка дохідності бізнесу в країні чи світі. Однак в імпакт-інвестицій обов'язково мають бути чіткі соціальні чи екологічні цілі, а позитивний вплив цього бізнесу мають обраховувати за зрозумілими критеріями і повідомляти громадянському суспільству. Так визначає цей сектор бізнесу Програма розвитку ООН.*

Великий бізнес в Україні, який належить основним фінансово-промисловим групам, традиційно позиціонує себе як «соціально відповідальний». Особливо наголошують на цьому так звані

«містоутворюючі підприємства». Однак на відміну від гігантів, на кшталт Одеського припортового заводу, «Запоріжсталі», «Арселор Міттал Кривий Ріг» чи «Рівнеазоту», справжні імпаکت-інвестиції в Україні – це наразі не надто великий бізнес. Який, до того ж, створювався саме задля позитивного впливу на життя громади. А прибуток – не є його самодостатньою ціллю. Керівники таких компаній дбають про прозорість, про оцінку корисного соціального впливу та звітують про нього інвесторам і місцевій громаді. В українського «суспільно корисного бізнесу» є й інші **особливості:**

- **Невеликі індивідуальні внески:** інвестиції «маленьких українців» переважають, тоді як у світі серйозні позиції у цій сфері займають великі компанії та інвестиційні фонди, а мінімальні внески є високими.

- Імпаکت-інвестори в Україні **зосереджуються на міському просторі**, інфраструктурі та на створенні майданчиків для співпраці та генерації нових проєктів. Звідси й наступна особливість:

- Українські імпакт-інвестори значну увагу приділяють **співпраці з владою міст** і спільним проєктам: почасти це викликано потребою стабільного та безпечного розвитку бізнесу в умовах не дуже сприятливого інвестиційного клімату

- Деякі «соціально корисні інвестиції», до прикладу Urban Space 500 в Києві, взагалі **не мають на меті заробляти гроші для вкладників**. Дійсно, ці проєкти отримують прибутки, але він весь вкладається у подальший розвиток та в суспільно корисні речі. Але є й ті, хто паралельно з корисним впливом, розраховують отримувати до 70% від прибутку.

- В Україні досить **малою є частка фінансових послуг** в імпакт-інвестиціях, хоча у світі це один з основних напрямків. При цьому вартість кредитів в Україні висока, тож ніша пільгового кредитування та «соціально корисних фінансових послуг» загалом – майже не заповнена.

- Переважна більшість українських імпакт-інвесторів – **об'єднуються в кооперативи та спільні проєкти** зі ста й більше вкладниками. Один самостійний «імпакт-інвестор», типовий для Заходу, в Україні - радше виняток.

- Найбільше проектів імпаکت-інвестицій – зосередилися у **Києві, на Західній Україні** та у найбільших містах.
- Новітні українські «суспільно корисні» інвестори найчастіше не створюють бізнес на порожньому місті, а вкладаються у перетворення або нестандартне використання існуючих об'єктів. Промзона, яка стала інноваційним міським простором з елементами стилю «індастріал» – це основний тренд для України.....»

Семінарське заняття на тему 9. Використання у підприємницькій діяльності прав інших суб'єктів господарювання (комерційна концесія)

Мета заняття

Перевірка засвоєння теоретичних питань щодо теми семінару та відпрацювання практичних навичок правозастосування, опрацювання судової практики.

Методичні рекомендації з виконання завдань

Для засвоєння теми студентам необхідно засвоїти лекційний матеріал та додатково опрацювати рекомендовану літературу на предмет поглиблення знань та опрацювання питань, які винесені на обговорення на семінарському занятті.

Варто звернути увагу на понятійний апарат. Студент повинен засвоїти базові поняття та категорії.

Понятійний апарат. *Комерційна концесія. Франчайзинг. Франшиза. Правоволодідець. Ноу-хау. Договір комерційної концесії.*

Теоретичні питання відповідно до плану лекції

1. Місце договору комерційної концесії у системі підприємницьких договорів
2. Зарубіжний досвід регулювання відносин комерційної концесії
3. Права та обов'язки сторін за договором комерційної концесії в Україні

Питання для самостійного вивчення

1. Правове регулювання франчайзингу у сфері громадського харчування та торгівлі в Україні

Рекомендована література

1. Паніна Ю. С. Правове регулювання договору франчайзингу в Європейському Союзі та Україні: дис. ... канд. юрид. наук. Ужгород, 2017. 264 с.

2. Піддубна, В. Ф. Щодо питання правової природи договору комерційної концесії (франчайзингу) // Науковий вісник Ужгородського Національного університету : серія: Право / гол.ред. Ю.М. Бисага. Ужгород : Видавничий дім "Гельветика", 2017.Т. 1№Вип. 47. С. 152-154.

3. Чернега В. М. Договір комерційної концесії за цивільним та господарським законодавством України (порівняльно-правове дослідження). Підприємництво, господарство і право. 2018. № 10. С. 84–88. URL: <http://pgr-journal.kiev.ua/archive/2018/10/17.pdf>.

Критерії оцінювання

При поточному контролі під час семінарських занять оцінці підлягають: рівень знань, продемонстрований студентом у відповіді; активність при обговоренні питань семінарського заняття і систематичність роботи на заняттях.

Практичне завдання

1. Проведіть порівняльний аналіз норм ЦК та ГК щодо регулювання комерційної концесії.

Форма подання результатів виконаної роботи:

Результати аналізу надайте у віконечку для відповідей.

Семінарське заняття на тему 10. Правове регулювання ринку цінних паперів

Мета заняття

Перевірка засвоєння теоретичних питань щодо теми семінару та відпрацювання практичних навичок правозастосування, опрацювання судової практики.

Методичні рекомендації з виконання завдань

Для засвоєння теми студентам необхідно засвоїти лекційний матеріал та додатково опрацювати рекомендовану літературу на предмет поглиблення знань та опрацювання питань, які винесені на обговорення на семінарському занятті.

Варто звернути увагу на понятійний апарат. Студент повинен засвоїти базові поняття та категорії.

Понятійний апарат. *Фондовий ринок. Акції. Облігації. Вексель.*

Теоретичні питання відповідно до плану лекції

1. Загальна характеристика фондового ринку України.
2. Поняття та види цінних паперів.
3. Державне регулювання ринку цінних паперів.

Питання для самостійного вивчення

1. Повноваження Національної комісії з цінних паперів та фондових ринків

Рекомендована література

1. Кологойда О. В. Теоретичні проблеми правового регулювання господарських відносин на фондовому ринку України : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.04 / Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. Київ, 2016. 35 с.

2. Мельник В.В. Правове регулювання депозитарної та клірингової діяльності в Україні: монографія. Київ: Видавництво Ліра-К, 2019. 256 с.

3. Чепульченко Т. О., Монаршук А. О. Правове регулювання фондового ринку в Україні: проблематика та перспективи розвитку. *Право і суспільство*. 2020. № 2. Ч. 2. С. 276–282.

Критерії оцінювання

При поточному контролі під час семінарських занять оцінці підлягають: рівень знань, продемонстрований студентом у відповіді; активність при обговоренні питань семінарського заняття і систематичність роботи на заняттях; контроль проводиться у формі усних відповідей, письмових робіт, модульних робіт.

Практичне завдання

Дайте відповіді на питання:

1. Що таке пруденційні нормативи?
2. Що таке пруденційне регулювання?
3. Чим визначаються пруденційні нормативи професійної діяльності на фондовому ринку України?

Форма подання результатів виконаної роботи: відповіді надайте у віконечку для відповідей.

Семінарське заняття на тему 11. Правове регулювання господарсько-торговельної діяльності

Мета заняття

Перевірка засвоєння теоретичних питань щодо теми семінару та відпрацювання практичних навичок правозастосування, опрацювання судової практики.

Методичні рекомендації з виконання завдань

Для засвоєння теми студентам необхідно засвоїти лекційний матеріал та додатково опрацювати рекомендовану літературу на предмет поглиблення знань та опрацювання питань, які винесені на обговорення на семінарському занятті.

Варто звернути увагу на понятійний апарат. Студент повинен засвоїти базові поняття та категорії.

Понятійний апарат. *Торгівля. Оптова торгівля. Роздрібна торгівля. Збут. Поставка. Біржова торгівля.*

Теоретичні питання відповідно до плану лекції

1. Господарсько-торговельна діяльність
2. Матеріально-технічне постачання та збут
3. Енергопостачання
4. Біржова торгівля
5. Міна (бартер) у сфері господарювання
6. Зберігання у товарному складі

Питання для самостійного вивчення

1. Правове становище товарної біржі.

Рекомендована література

1. Маланчук Т.В. Адміністративно-правове регулювання окремих форм та видів роздрібної торгівлі в Україні: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.07. К., 2015. 19 с.

2. Чихірьов В. Л. Форми господарсько-торговельної діяльності в Україні / В. Л. Чихірьов // Науковий вісник Ужгородського національного університету. – 2017. - Випуск № 45. - Т. 1 – С. 123-126.

3. Правове забезпечення ринкових відносин в умовах громадянського суспільства: збірник наукових праць. Випуск 4. К.: Науково-дослідний інститут приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака Національної академії правових наук України, 2021. 190 с.

Критерії оцінювання

При поточному контролі під час семінарських занять оцінці підлягають: рівень знань, продемонстрований студентом у відповіді;

активність при обговоренні питань семінарського заняття і систематичність роботи на заняттях; контроль проводиться у формі усних відповідей, письмових робіт, модульних робіт.

Практичне завдання

Використовуючи ДСТУ 4303:2004. Роздрібна та оптова торгівля. Терміни та визначення понять. охарактеризуйте суб'єктів торговельної діяльності.

Форма подання результатів виконаної роботи:

Результати аналізу надайте у віконечку для відповідей.

«...НАЦІОНАЛЬНИЙ СТАНДАРТ УКРАЇНИ РОЗДРІБНА ТА ОПТОВА ТОРГІВЛЯ

Терміни та визначення понять

ДСТУ 4303:2004

ВИДИ ТОРГОВЕЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ. ПОСЕРЕДНИЦТВО У ТОРГІВЛІ

4.1 торгівля

Вид економічної діяльності у сфері товарообігу і просування їх від виробника до споживача у формі купівлі-продажу та надавання пов'язаних із цим послуг

4.2 торговельна діяльність

Ініціативна, систематична, виконувана на власний ризик для одержання прибутку діяльність юридичних і фізичних осіб щодо купівлі та продажу товарів кінцевим споживачам або посередницькі операції, або діяльність із надавання агентських, представницьких, комісійних та інших послуг у просуванні товарів від виробника до споживача

4.3 внутрішня торгівля

Торгівля на внутрішньому ринку країни вітчизняними або імпортованими товарами

4.4 роздрібна торгівля

Вид економічної діяльності в сфері товарообігу, що охоплює купівлю-продаж товарів кінцевому споживачеві та надавання йому торговельних послуг

4.5 оптова торгівля

Вид економічної діяльності у сфері товарообігу, що охоплює купівлю-продаж товарів за договорами поставки партіями для подальшого їх продажу кінцевому споживачеві через роздрібну торгівлю або для виробничого споживання та надавання пов'язаних із цим послуг

4.6 комісійна торгівля

Вид роздрібної торгівлі товарами, які надходять від їх власників на умовах договору комісії і призначені для подальшого продажу кінцевому споживачеві

4.7 фірмова торгівля

Вид роздрібної торгівлі, обов'язковою ознакою якої є наявність фірмової назви суб'єкта господарювання і фірмового стилю його діяльності як умови виробничої, комерційної або торговельно-технологічної його винятковості

4.8 посередницька операція (торгівля)

Діяльність юридичних та фізичних осіб у роздрібній та оптовій торгівлі від свого імені, або від імені та за рахунок третьої особи, або за дорученням довірителя щодо сприяння продавцям та покупцям товарів у налагодженні між ними господарських зв'язків та укладанні угод

4.9 комісійна операція

Торговельно-посередницькі операції, що їх здійснюють юридичні або фізичні особи на умовах договору комісії, який укладено письмово

4.10 бартерна операція

Товарообмінна господарська операція між суб'єктами господарювання, яка передбачає розрахунок за реалізовану продукцію (роботи, послуги) в іншій, ніж грошова, формі, охоплюючи всі види погашення (заліку) взаємозаборгованості між сторонами господарської операції без проведення розрахунків готівкою

4.11 торговельна послуга

Додаткова діяльність суб'єкта господарювання в сфері роздрібної та оптової торгівлі з надання допомоги покупцям у здійсненні договору купівлі-продажу товарів, їх доставляння та використання

4.12 продаж товарів

Операції, здійснювані згідно з договорами купівлі-продажу, обміну, поставки та іншими цивільно-правовими договорами, які передбачають передавання прав власності на товари за плату або компенсацію, незалежно від термінів її надання

4.13 умовний продаж

Продаж товарів на умовах, коли купівельна ціна або її частина підлягають сплаті періодичними внесками, а право власності на товар залишається у продавця (незалежно від того, що покупець фактично володіє товаром) до виконання передбачених угодою умов

4.14 найм-продаж

Залежне утримування товару на підставі угоди, за якою залежний утримувач має право купити цей товар, або відповідно до якої власність на товар перейде, або може перейти до залежного утримувача

4.15 дистанційна торгівля

Форма продажу товарів поза крамницями, за якої вибір товару та його замовлення не збігаються у часі з безпосереднім передаванням вибраного товару покупцеві

4.16 електронна торгівля

Вид дистанційної торгівлі товарами з використанням комп'ютерної та телекомунікаційної техніки

4.17 продаж на замовлення

Вид дистанційної торгівлі товарами, за якої покупець (споживач) отримує попередню інформацію про товар через засоби інформації, здійснює попереднє замовлення його у продавця та одержує товар на замовлення в обумовленому місці та в зазначений час

4.18 продаж поштою

Вид дистанційної торгівлі товарами за каталогами, оголошеннями, іншою рекламною інформацією з прийманням замовлення та доставленням їх покупцеві поштою

4.19 торгівля в кредит

Продаж суб'єктами господарювання товарів юридичним або фізичним особам на умовах відстрочення кінцевого розрахунку за них на визначений термін та під відсоток

4.20 купівля на виплат

Форма оплатного передавання товару у власність покупцеві в момент укладення угоди купівлі-продажу за умови, що купівельна ціна підлягає сплаті кількома наступними періодичними внесками у визначений термін та під відсоток

4.21 комерційний кредит

Кредит (позика), який надають продавці в товарній формі покупцям відстроченням платежів за продані товари

4.22 споживацький кредит

Кредит, який надають кінцевому споживачеві товарів і послуг

4.23 ярмарок

Ринковий захід, що організують в установленому місці на визначений термін для реклами зразків товарів, пропонованих до оптового продажу, проведення ділових переговорів, ефективного обміну інформацією, формування господарських зв'язків та укладання між суб'єктами підприємницької діяльності договорів поставки товарів (контрактації тощо)

4.24 виставка-продаж

Ринковий захід, що організують у встановленому місці для демонстрування товарів, формування і вивчення попиту на них, укладання договорів поставки товарів (контрактації тощо)

4.25 товарний аукціон

Ринковий захід, що організують в установленому місці і на визначений термін для здійснення публічного торгу для продажу попередньо оглянутих покупцем товарів, які переходять у власність покупця, що запропонував найвищу ціну.

5 Суб'єкти торговельної діяльності. Професії в торгівлі

5.1 реєстровий торговець

Зареєстрована установленим порядком юридична або фізична особа, яка здійснює на постійній основі для одержання прибутку торговельну діяльність і укладає в процесі цієї діяльності правові угоди від свого імені, на свій ризик і під свою майнову відповідальність

5.2 роздрібне торговельне підприємство

Майновий комплекс, який є господарською статутною ланкою в роздрібній торгівлі з правами юридичної особи, що здійснює закупівлю товарів для їх продажу кінцевому споживачеві та надає йому послуги.

Примітка. Майновий комплекс охоплює земельні ділянки, будівлі, капітальні та некапітальні споруди, устаткування, інвентар, товари, назву фірми, товарні знаки тощо

5.3 оптове торговельне підприємство

Майновий комплекс, який є господарською статутною ланкою в оптовій торгівлі з правами юридичної особи, яка закупає і продає за

договорами поставки (контрактації тощо) товари партіями тим, хто купує їх для подальшого перепродажу або виробничого споживання та надає їм пов'язані з цим торговельні послуги

5.4 постачальник

Юридична або фізична особа на товарному ринку, яка постачає будь-який товар партіями згідно з договором поставки (контрактації тощо)

5.5 продавець

Юридична або фізична особа на товарному ринку, яка відповідно до усного або письмового договору купівлі-продажу зобов'язується передати наявний у неї товар (майно) або товар, що буде створений або придбаний нею в майбутньому, іншій особі за умови сплати цією особою домовленої суми грошей

5.6 комітент

Сторона в договорі комісії, яка доручає іншій стороні (комісіонеру) здійснити за певну винагороду від свого імені одну або кілька торговельних операцій

5.7 комісіонер

Сторона в договорі комісії, яка за певну винагороду зобов'язується здійснити за дорученням та за рахунок іншої сторони (комітента) одну або кілька торговельних операцій від свого імені

5.8 консигнант

Юридична або фізична особа, яка дає доручення на здійснення угоди з продажу товарів, що поставлені на склад консигнатора, не втрачаючи при цьому права власності на товари до моменту їх продажу

5.9 консигнатор

Юридична або фізична особа, яка приймає та виконує доручення здійснювати угоди з продажу товарів від свого імені, але на комісійних засадах

5.10 посередник у торгівлі

Юридична або фізична особа на товарному ринку, яка діє на основі договорів доручення, поставки, розпоряджання тощо в інтересах іншої особи і сприяє обігові товарів

5.11 комівояжер; торговельний агент

Роз'їзний збутовий посередник на товарному ринку, який за дорученням і в інтересах продавця пропонує покупцям товари за

наявними у нього рекламними зразками і діє в межах наданих йому повноважень

5.12 торговельний представник

Посередник на товарному ринку, якому доручають від імені та за рахунок суб'єкта господарювання укладати договори купівлі-продажу або посередництво під час укладання таких договорів

5.13 дилер

Юридична або фізична особа, яка діє на товарному ринку від свого імені та за свій рахунок, закуповує товари у виробників оптом і продає їх у роздріб або малими партіями

5.14 рекламне агентство

Підприємство, яке розробляє, готує та розміщує рекламу і засоби реклами для замовників щоб інформувати потенційних покупців щодо товарів та послуг, формування попиту та стимулювання їх продажу.

6 Об'єкти торговельної діяльності. Торговельна інфраструктура

6.1 спожиткові товари

Товари, не заборонені для купівлі-продажу, що їх використовують у сфері споживання для задоволення особистих, сімейних або домашніх потреб кінцевих споживачів

6.2 товари повсякденного попиту

Вид спожиткові товарів, що їх купують щоденно або через невеликий проміжок часу, і повністю використовують за один або кілька циклів використання

6.3 товари тривалого користування

Вид спожиткових товарів, які витримують багаторазове використання і задовольняють потреби споживачів упродовж багатьох років

6.4 швидкопсувні товари

Вид спожиткових товарів, які потребують особливих умов і спеціального устаткування для збереження своїх споживних властивостей

6.5 товари виробничо-технічної призначеності

Товари, не заборонені для купівлі-продажу, призначені для задоволення виробничих потреб суб'єктів господарської діяльності, і неодноразово використовувані в товарному обігу

6.6 оптова партія

Партія товару, що є об'єктом купівлі-продажу в оптовій торгівлі.

Примітка. Партія товару згідно з ДСТУ 3993

6.7 дрібнооптова партія

Одне або кілька паковань виробника, з визначеною кількістю одиниць відповідного товару в кожному, призначені для роздрібного продажу

6.8 вантаж

Товари виробничо-технічної призначеності і спожиткові товари, що їх переміщують (або готують до переміщення) у сферу виробництва, товарообігу або споживання

6.9 вантажна одиниця

Одиниця або декілька одиниць тари з товаром, які скріплені механічним способом і складають один комплект для вантажно-розвантажувальних робіт

6.10 склад товарний

Виокремлене та спеціально обладнане приміщення (будівля), призначене для здійснювання складських операцій — приймання, зберігання, сортування, готування до продажу, комплектування партій товару і відпускання споживачам

6.11 крамниця-склад

Торговельний об'єкт, обладнаний як товарний склад, де здійснюють операції з оптового та роздрібного продажу товарів

6.12 універсальний склад

Тип складу, призначений для здійснювання складських операцій з універсальним асортиментом продовольчих або непродовольчих товарів

6.13 спеціалізований склад

Тип складу, призначений для здійснювання складських операцій з визначеною групою товарів

6.14 склад змішаний

Тип складу, призначений для здійснювання складських операцій з продовольчими та непродовольчими товарами

6.15 складська площа

Сума площ приміщень, призначених для приймання, зберігання, сортування, фасування, готування до продажу, комплектування та видавання товарів

6.16 допоміжна площа складу

Сума площ адміністративно-службових та побутових приміщень, кімнат зразків та рекламно-декораційних майстерень, приміщень електронно-обчислювальних комплексів, медичних пунктів та закладів харчування

6.17 підсобна площа складу

Сума площ приміщень, призначених для складування тари, господарського інвентаря, матеріалів та сировини для власних потреб, приміщень ремонтних майстерень, технічних приміщень для розміщування енергетичного та санітарно-технічного обладнання, площ коридорів, переходів, тамбурів, залізничних дебаркадерів, автомобільних платформ та боксів, а також приміщень для сміття

6.18 вантажна площа складу

Площа під стелажми, піддонами, контейнерами, іншим складським устаткуванням, призначеним для зберігання товарів

6.19 торговельний об'єкт

Майновий комплекс, який займає окрему капітальну споруду або який розміщено в спеціально призначеному та обладнаному для торгівлі приміщенні іншої капітальної або некапітальної споруди та має приміщення для провадження торговельної діяльності

6.20 крамниця; магазин

Торговельний об'єкт у роздрібній торгівлі, призначений для організування продажу товарів кінцевим споживачам і надавання їм торговельних послуг

6.21 капітальна споруда

Будь-який будівельний об'єкт, зведений на заглибленому фундаменті та приєднаний до інженерних мереж життєзабезпечення, який має постійне просторове місце розташування

6.22 крамниця-клуб

Різновид крамниці, який пропонує постійним покупцям, що сплатили річний членський внесок, товари високої якості, але обмеженого асортименту, зі значною знижкою

6.23 павільйон

Торговельний об'єкт у роздрібній торгівлі, призначений для організування продажу товарів кінцевим споживачам, розміщений в окремій споруді полегшеної конструкції та має торговельну залу для покупців

6.24 тип (крамниці) (магазину)

Сукупність характеристик крамниці, що визначають її відмінні особливості, а саме: асортиментний профіль, розмір торговельної площі, методи продажу товарів, їх цінові характеристики

6.25 спеціалізація (крамниць) (магазинів)

Форма поділу сфер діяльності між крамницями за товарним асортиментом і ціновим рівнем на товари та послуги відповідно до обраного цільового ринку

6.26 спеціалізована крамниця; спеціалізований магазин

Крамниця, що продає певну групу товарів глибокої асортиментної диференціації

6.27 вузькоспеціалізована крамниця; вузькоспеціалізований магазин

Крамниця, що продає частину групи товарів або окремі види товарів глибокої асортиментної диференціації

6.28 скомбінована крамниця; скомбінований магазин

Крамниця, що продає кілька груп товарів, пов'язаних єдністю спожиткової призначеності, і забезпечує комплексне задоволення потреб окремих груп споживачів або певної потреби

6.29 універсам; супермаркет

Крамниця самообслуговування торговельною площею від 400 кв.м до 2499 кв.м з асортиментом продовольчих і непродовольчих товарів понад 5 тисяч асортиментних позицій

6.30 гіпермаркет

Крамниця самообслуговування торговельною площею понад 2500 кв.м з асортиментом продовольчих та непродовольчих товарів понад 15 тисяч асортиментних позицій

6.31 мінімаркет

Крамниця самообслуговування, торговельною площею до 200 кв.м з асортиментом продовольчих товарів не менше 500 асортиментних позицій

6.32 універмаг

Крамниця торговельною площею понад 2500 кв.м із широким асортиментом непродовольчих товарів понад 10 тисяч асортиментних позицій

6.33 торговельний центр

Група торговельних об'єктів, зосереджених в одному місці і керованих як єдине ціле, які за своїми типами, розмірами та місцем розташування функційно відповідають потребам торговельної зони, яку вони обслуговують

6.34 роздрібна торговельна мережа

Сукупність стаціонарних, тимчасових та пересувних торговельних об'єктів, а також аптеки для організування роздрібного продажу товарів, пунктів дистанційного продажу товарів, а також пунктів ремонту предметів особистого користування і домашнього вжитку, не пов'язаного з виробництвом цих виробів

6.35 дрібнороздрібна торговельна мережа

Частина роздрібною торговельною мережі, яка об'єднує торговельні об'єкти, розміщені в спорудах некапітального типу або в пересувних (переносних) технічних засобах, і призначена для організування продажу товарів певного асортименту з використанням найпростішої технології торговельного процесу

6.36 палатка; намет

Торговельний об'єкт складанно-розбірної конструкції для організування роздрібного продажу товарів, без торговельної зали для покупців, на одне або кілька робочих місць із товарним запасом на один день торгівлі

6.37 кіоск; ятка

Торговельний об'єкт для організування роздрібного продажу товарів, який має постійне просторове місце, займає окрему закриту споруду некапітального типу на одне робоче місце без торговельної зали для покупців та додаткової площі для розміщування запасу товарів

6.38 лоток; рундук

Торговельний об'єкт для організування роздрібного продажу товарів обмеженого асортименту з використанням для їхнього викладання відкритого пристосовання складанно-розбірної конструкції, легкопереміщеної з місця на місце

6.39 загальна площа (крамниці)(магазину)

Сума площ торговельних, складських, підсобних, службово-побутових, технічних, комунікаційних приміщень, виміряних у межах внутрішньої поверхні зовнішніх стін, а також площ розвантажувальних платформ, антресолей та переходів

6.40 торговельна площа (крамниці) (магазину)

Сума площ торговельних залів, приміщень приймання та видавання замовлень, зали кафетерія, площ для торговельних послуг покупцям

6.41 торговельна зала (крамниці) (магазину)

Торговельне приміщення крамниці для показування, вибирання товарів та обслуговування покупців, яке охоплює площу для розміщування торговельно-технологічного устаткування, вузлів розрахунку, робочих місць продавців та площу для покупців

6.42 складські приміщення (крамниці) (магазину)

Приміщення для приймання, зберігання та готування товарів для продажу

6.43 підсобні приміщення (крамниці) (магазину)

Приміщення для зберігання тари, посуду, інвентаря, пакувальних матеріалів, приміщення мийної кімнати та майстерні ремонту інвентаря

6.44 службово-побутові приміщення (крамниці) (магазину)

Адміністративні приміщення, приміщення кімнат: відпочинку, гардеробних, душових, санвузлів

6.45 технічні приміщення (крамниці) (магазину)

Приміщення машинних відділень, вентиляційних камер для кондиціонування повітря, щитових, трансформаторної підстанції, вузлів керування водопроводом та каналізацією

6.46 комунікаційні приміщення (крамниці) (магазину)

Приміщення коридорів, тамбурів, вестибюлів, холів

6.47 торговельне місце

Спеціально обладнане, певного розміру робоче місце продавця в крамниці або поза нею для організування та здійснювання роздрібного або оптового продажу товарів із додержанням чинних правил торговельного обслуговування та порядку розрахунків із покупцями.

Примітка. Робоче місце продавця - це місце постійного або тимчасового його перебування в процесі роботи

6.48 тара-обладнання

Технічний засіб для розміщування, транспортування, тимчасового зберігання та продажу з нього товарів методом самообслуговування

6.49 піддон

Плоский дерев'яний або металевий засіб для розміщення і кріплення вантажів, який за потреби має надбудову

6.50 ящиковий піддон

Піддон із надбудовою із суцільних ґратчастих або сітчастих стінок

6.51 стояковий піддон

Піддон із надбудовою зі скріплених або нескріплених між собою стояків

6.52 товарний запас

Товари, які перебувають на визначену дату в сфері товарного обігу у формі поточного, сезонного зберігання або дострокового завою, а також товари в дорозі та товари на складах виробника.

7 Торговельно-технологічний процес та його складники

7.1 торговельно-технологічний процес у крамниці (магазині)

Комплекс послідовних операцій, виконуваних функційними структурними ланками або окремими працівниками крамниці з приймання товару, його зберігання, готування до продажу, викладання та поповнювання товару в торговельній залі, з обслуговування покупців та здійснювання обліково-розрахункових операцій

7.2 складські операції

Комплекс робіт із формування товарних запасів в оптовій та роздрібній ланці, який охоплює розвантажування та переміщення товарів у зону приймання, контролювання їх кількості та якості, розміщування на стелажах та укладання у стоси, на піддони або в контейнери, комплектування партій товарів, формування маршрутів та навантажування транспортних засобів

7.3 вузол розрахунку

Функційна зона торговельної зали, обладнана реєстраторами розрахункових операцій, де покупці розраховуються за вибрані товари

7.4 торговельно-технологічне устаткування

Технічні засоби та пристрої для зберігання, переміщення, демонстрування і продажу товарів на об'єктах роздрібно-торговельної мережі

7.5 торговельне холодильне устаткування

Охолоджені засоби, призначені для короткострокового зберігання, викладання та продажу швидкопсувких товарів на об'єктах роздрібно-торговельної мережі

7.6 торговельний автомат

Технічний засіб, який автоматично відпускає товари покупцеві після одержання від нього платіжних засобів

7.7 торговельний інвентар

Різні пристрої, інструменти, прилади, що їх застосовують для приймання товарів, перевіряння їхньої якості і кількості, готування до продажу та відпускання покупцям

7.8 метод роздрібного продажу товарів

Сукупність та способів, за допомогою яких здійснюють продаж товарів покупцям

7.9 метод індивідуального обслуговування

Спосіб продажу товарів, у процесі вибирання, комплектування наборів, демонстрування окремих виробів у дії, перевіряння якості товарів та їх пакування і рахування вартості покупки здійснюють за участю продавця

7.10 самообслуговування

Спосіб продажу товарів, у процесі якого покупець має вільний доступ до товарів, самостійно їх оглядає, відбирає, розраховується за відібрані товари у вузлі розрахунку

7.11 викладання товарів

Певні способи розміщування та демонстрування товарів на торговельно-технологічному устаткованні

7.12 відкрите викладання товарів

Спосіб розміщування та демонстрування товарів, за якого до них забезпечено вільний доступ покупців

7.13 товарорух

Ініційований суб'єктами товарного ринку процес фізичного переміщення товарів від виробників через канали розподілу до кінцевих споживачів для задоволення попиту на них та одержання відповідного прибутку

7.14 канали розподілу

Маршрути переміщення сировини, матеріалів, готової продукції з місця виробництва або видобування до місця споживання за умови послідовного переходу права власності на них від одного власника до іншого

7.15 відпускання товарів

Стадія товароруху, яка охоплює оформлювання продажу товарів, їх відбирання та помаршрутне комплектування партій, навантажування на транспортні засоби та відправлення за призначеністю

7.16 відвантажування товарів

Відправлення товарів транспортними засобами

7.17 пакетування вантажу

Формування і скріплювання вантажів у збільшену вантажну одиницю, яке забезпечує під час доставляння в установлених умовах їх цілісність, збереження і дає змогу механізувати вантажно-розвантажувальні та складські роботи

7.18 потужність складу

Проектний максимальний вантажооборот складу

7.19 вантажооборот складу

Кількість вантажу у фізичних одиницях, яка проходить через приміщення складу за певний період часу

7.20 обіг тари

Сукупність операцій з приймання тари за кількістю та якістю, розкривання і вивільнення від товару, зберігання і вертання її для повторного використання

7.21 період обігу тари

Проміжок часу між двома послідовними заповненнями тари

7.22 зберігання вантажу

Операція, внаслідок якої вантаж певний час не змінює своє місцеположення і якісні та кількісні показники

7.23 реєстратор розрахункових операцій; РРО

Пристрій або програмно-технічний комплекс, в якому реалізовано фіскальні функції і який призначено для реєстрування розрахункових операцій під час продажу товарів (надавання послуг), операцій з купівлі-продажу іноземної валюти і (або) реєстрування кількості проданих товарів (наданих послуг)

7.24 засіб вимірювальної техніки

Технічний засіб, який застосовують для вимірювання і який техніки має унормовані метрологічні характеристики

7.25 електронні платежі

Сукупність операцій із здійснення розрахунків між платником та одержувачем грошових коштів, які виконують через банківські установи

з застосуванням електронних розрахункових документів та елементів системи електронних платежів

7.26 ринковий збір

Плата за торговельні місця на ринках і в ринкових павільйонах, на критих та відкритих столах, майданчиках для торгівлі з автомашин, візків, мотоциклів, ручних візків, що її справляють з юридичних осіб і громадян, які продають сільськогосподарську і промислову продукцію та інші товари на ринках

7.27 штриховий код UPC

Числовий код, представлений комбінацією послідовно розташованих паралельних штрихів та проміжків між ними, розміри та розрахунок яких встановлено певними правилами, і який присвоюють одиницям обліку (товару) відповідно до рекомендацій Міжнародної організації Північної Америки УСС, відповідальної за їх присвоєння

7.28 внутрішній штриховий код EAN

Штриховий код EAN, який присвоюють одиницям обліку (товару) суб'єкти підприємницької діяльності відповідно до нормативних документів національної нумерувальної організації

7.29 рекламні заходи

Сукупність організаційно-технічних, естетичних, психологічних способів та художніх прийомів із залученням різноманітних носіїв рекламної інформації (шрифтові, малюнкові та графічні покажчики, декоративні елементи інтер'єру, товарні символи, маркувальні знаки, каталоги, проспекти тощо)

7.30 цінник; покажчик цін

Носій інформації визначеного формату з нанесенням назв ряду товарів, ціни на кожну одиницю цих товарів, інших передбачених реквізитів

7.31 каталог товарів

Рекламний довідковий посібник із систематизованим переліком товарів і їх короткою характеристикою.

8 Фінансово-економічні показники та документи в торгівлі

8.1 роздрібний товарооборот

Обсяг продажу товарів споживачам для особистого, сімейного, домашнього використання та реалізації торговельних послуг

8.2 оптовий товарооборот

Обсяг продажу товарів виробниками або торговельними посередниками покупцям для подальшого продажу або переробляння

8.3 оптова ціна

Ціна продажу партії товару, який надходить у торговий обіг у порядку оптової купівлі-продажу

8.4 роздрібна ціна

Ціна продажу одиниці товару, який надходить у торговий обіг у порядку роздрібною купівлі-продажу

8.5 витрати обігу; витрати торговельні

Витрати живої та матеріалізованої праці у грошовій формі у сфері оптової та роздрібною торгівлі, які виникають у процесі доведення товарів від виробника до споживача і охоплюють витрати, які пов'язані з продовженням процесу виробництва у сфері обігу

8.6 торговельна надбавка

Різниця між ціною продажу і ціною закупівлі товару, яка забезпечує продавцю покриття витрат обігу з продажу даного товару та одержання прибутку

8.7 торговельна знижка

Знижка ціни товару, яку надає продавець покупцеві за умовами договору залежно від поточної кон'юнктури ринку

8.8 валовий дохід торгівлі

Показник, який характеризує фінансовий результат торговельної діяльності, і його визначають як перевищення виручки від продажу товарів і послуг над витратами на їх придбання за визначений період часу

8.9 прибуток торгівлі

Показник, який характеризує фінансовий результат торговельної діяльності, і його визначають як перевищення валового доходу з відрахуванням обов'язкових платежів над витратами за визначений період часу

8.10 договір купівлі-продажу

Добровільна угода, за якою продавець зобов'язується передати товар у власність покупцеві, а покупець зобов'язується прийняти товар на визначених умовах і сплатити за нього певну суму грошей

8.11 договір комісії

Добровільна угода, за якою одна сторона (комісіонер) зобов'язується за дорученням іншої сторони (комітента) за винагороду здійснити одну або

кілька торговельних операцій від свого імені, але в інтересах і за рахунок комітента

8.12 договір поставки; договір постачання

Двостороння угода, за якою постачальник зобов'язується передати в обумовлені терміни, що не збігаються з моментом укладення договору, товари у власність покупця (або в його оперативне керування) для використання в підприємницькій діяльності або з іншою метою, не пов'язаною з особистим, сімейним, домашнім або іншим подібним використанням, а покупець зобов'язується прийняти товари і оплатити їх за встановленими сторонами цінами

8.13 умови поставки товарів; умови постачання товарів

Узгоджені сторонами та зафіксовані в договорі предмет та обсяг поставки, умови збереження та способи визначання якості товару, термін та місце поставки, базові умови поставки, ціна та загальна вартість поставки, умови платежу, порядок здавання-приймання товару, умови про гарантії та санкції, про господарський суд, транспортні умови, юридичні адреси сторін, підписи продавця та покупця

8.14 базові умови поставки; базові умови постачання

Спеціальні умови, які визначають зобов'язання продавця та покупця з поставки товару та встановлюють момент переходу ризику випадкової загибелі або пошкодження товару з продавця на покупця

8.15 комерційний акт

Документ, який засвідчує виявлення в пункті призначення вантажу його нестачі, пошкодження або недоліку і служить підставою для пред'явлення одержувачем вантажу претензії про відшкодування збитків стороні, яка допустила пошкодження вантажу

8.16 рекламація

Претензія у формі акта, який складає покупець товару із зазначенням порушення продавцем умов договору і містить вимоги про усунення зазначених порушень або відшкодування спричинених збитків

8.17 бартерний договір

Товарообмінна угода про передання права власності на товари без оплати готівкою, в якій зазначають оцінку товарів щоб забезпечити еквівалентність обміну

8.18 супровідні документи

Документи, які засвідчують достовірність переміщення товарів від постачальника до одержувача з інформацією про їх місце походження та призначення, кількість, асортимент, якість, комплектність, тару та пакування

8.19 електронний розрахунковий документ

Банківський електронний документ установленої форми, який містить у собі інформацію про платежі та електронні цифрові підписи осіб, що засвідчують її правомірність

8.20 ярлик

Вид товарного знака, позначка на товарі у вигляді наліпки, етикетки з нанесенням назви товару, ваги, кількості, ціни, інших передбачених реквізитів, яким забезпечують кожний зразок товару

8.21 захисна позначка

Електронний засіб відстежування товарів для запобігання крадіжок з боку покупців

8.22 товарний чек

Документ встановленої форми, який продавець виписує для підтвердження наявності відібраного покупцем товару, а після оплати — факту купівлі-продажу

8.23 дисконтна картка

Документ, що його можуть видавати у торговельних об'єктах роздрібною і оптовою торгівлі постійному покупцеві і дає змогу купувати товари зі знижкою

8.24 кредитна картка

Платіжно-розрахунковий документ, випущений банківською або іншою спеціалізованою кредитною (торговельною) установою, який засвідчує наявність у відповідній установі рахунку власника і дає право придбати товари і отримувати послуги у роздрібній торговельній мережі без оплати готівкою

8.25 агентська угода

Договір між довірительом та агентом, який визначає характер та обсяг доручення, розмір агентської винагороди, термін дії та умови припинення договору

8.26 договір про надання послуги в торгівлі

Добровільна письмова або усна угода, за якою одна сторона торгових відносин зобов'язується за завданням другої сторони здійснити оплатно

чи безоплатно діяльність, щоб забезпечити сприятливі умови купівлі-продажу товару для активізування цього процесу....»

Семінарське заняття на тему 12. Правове регулювання господарської діяльності в АПК

Мета заняття

Перевірка засвоєння теоретичних питань щодо теми семінару та відпрацювання практичних навичок правозастосування, опрацювання судової практики.

Методичні рекомендації з виконання завдань

Для засвоєння теми студентам необхідно засвоїти лекційний матеріал та додатково опрацювати рекомендовану літературу на предмет поглиблення знань та опрацювання питань, які винесені на обговорення на семінарському занятті.

Варто звернути увагу на понятійний апарат. Студент повинен засвоїти базові поняття та категорії.

Понятійний апарат. *Агропромисловий комплекс. Аграрний сектор економіки. Сільськогосподарське виробництво. Сільськогосподарська продукція. Сільськогосподарське товарне виробництво. .*

Теоретичні питання відповідно до плану лекції

1. Правові засади господарської діяльності в АПК.
2. Суб'єкти сільськогосподарського виробництва та переробки.
3. Правові форми реалізації сільськогосподарської продукції.

Питання для самостійного вивчення

1. Правове становище Аграрної біржі.

Рекомендована література

1. Жигало В. І., Баришевська І. В., Іванова А. С. Сутність виробничо-господарської діяльності сільськогосподарських підприємств та її правове регулювання // *Modern economics*. 2018. № 11. С. 72-78.

2. Коритін Д. С. Правове регулювання господарської діяльності малих та середніх підприємств : монографія; Нац. акад. прав. наук України ; НДІ прав. забезп. інновац. розвитку НАПрН України. Харків : НДІ прав. забезп. інновац. розвитку НАПрН України, 2021. 240 с.

3. Панькова Л. О. Правове регулювання діяльності аграрних бірж в Україні : дис... канд. юрид. наук: 12.00.06 / НАН України; Інститут держави і права ім. В.М.Корецького. К., 2005.- 206с.

Критерії оцінювання

При поточному контролі під час семінарських занять оцінці підлягають: рівень знань, продемонстрований студентом у відповіді; активність при обговоренні питань семінарського заняття і систематичність роботи на заняттях; контроль проводиться у формі усних відповідей, письмових робіт, модульних робіт.

Практичне завдання

Ознайомтеся зі списком найпотужніших агрохолдингів в Україні. Дайте коротку відповідь на питання:

1. На підставі яких нормативно-правових актів діють агрохолдинги в Україні?
2. Які переваги і недоліки у пануванні саме таких суб'єктів в АПК України?
3. Як фермерським господарствам запобігати поглинанню агрохолдингами?
4. Чи вигідний агрохолдингам вільний продаж земель сільгоспризначення?

Форма подання результатів виконаної роботи: Текстова відповідь, на чотири питання.

Відповідь надсилається на сервер за допомогою вікна, розміщеного нижче.

Семінарське заняття на тему 13. Правове регулювання господарської діяльності у сфері транспорту

Мета заняття

Перевірка засвоєння теоретичних питань щодо теми семінару та відпрацювання практичних навичок правозастосування, опрацювання судової практики.

Методичні рекомендації з виконання завдань

Для засвоєння теми студентам необхідно засвоїти лекційний матеріал та додатково опрацювати рекомендовану літературу на предмет поглиблення знань та опрацювання питань, які винесені на обговорення на семінарському занятті.

Варто звернути увагу на понятійний апарат. Студент повинен засвоїти базові поняття та категорії.

Понятійний апарат. *Транспортні послуги. Водний транспорт. Автомобільний транспорт. Залізничний транспорт. Перевезення вантажів.*

Теоретичні питання відповідно до плану лекції

- 1.Історико-правовий аспект розвитку транспортних відносин
- 2.Транспортне право як підгалузь господарського права
- 3.Транспортна система України як сфера застосування господарського законодавства

Питання для самостійного вивчення

- 1.Правове становище ПАТ Укрзалізниця.

Рекомендована література

1.Деркач Е. М. Концептуальні засади господарсько-правового регулювання транспортної діяльності: монографія. Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса, 2021. 376 с.

2.Клепікова О. В. Правова організація транспортної системи України : монографія. Київ : Видавництво Ліра-К, 2019. 444 с.

3.Транспортне право: навчальний посібник / М В. Гаєвець, І. В. Горіславська, Ю. С. Канарик, Л.О. Панькова, Н.А. Поліно, О. П. Світличний – К.: ЦП «КОМПРИНТ», 2015. – 368 с.

Критерії оцінювання

При поточному контролі під час семінарських занять оцінці підлягають: рівень знань, продемонстрований студентом у відповіді; активність при обговоренні питань семінарського заняття і систематичність роботи на заняттях; контроль проводиться у формі усних відповідей, письмових робіт, модульних робіт.

Практичне завдання

Використовуючи Статут залізниць України охарактеризуйте планування та організацію перевезення вантажів.

Форма подання результатів виконаної роботи:

Результати аналізу надайте у віконечку для відповідей.

Семінарське заняття на тему 14. Спеціальні режими господарювання

Спеціальні режими господарювання

На семінарські заняття винесено ті проблемні питання, які в меншій мірі висвітлювалися на лекціях, а також окремі питання, які опрацьовуються студентами під час самотійної роботи. Знання лекційного матеріалу допоможе студентам ґрунтовно підготуватися до семінарського заняття. Нумерація тем семінарських занять співпадає з відповідними темами для самотійного опрацювання.

Методичні рекомендації з виконання завдань

Для засвоєння теми студентам необхідно засвоїти лекційний матеріал та додатково опрацювати рекомендовану літературу на предмет поглиблення знань та опрацювання питань, які винесені на обговорення на семінарському занятті.

Підготувати відповіді на такі теоретичні питання:

План

1. Поняття та види спеціальних режимів господарювання
2. Заохочувальний режим господарювання
3. Обмежувальний режим господарювання

Питання для самотійного вивчення

1. Правовий режим воєнного стану.

Рекомендована література

1. Матвеева А. В. Здійснення господарської діяльності в умовах дії спеціальних режимів господарювання. Розвиток підприємництва в Україні: безпека здійснення господарської діяльності : зб. матеріалів круглого столу. Харків, 2018. С. 142–146.
2. Швидка Т.І., Халецька К.К. Шляхи вдосконалення законодавства про спеціальні режими господарювання в умовах воєнного стану//часопис цивілістики. № 45 (2022): Часопис цивілістики. С89-93

Критерії оцінювання

При поточному контролі під час семінарських занять оцінці підлягають: рівень знань, продемонстрований студентом у відповіді; активність при обговоренні питань семінарського заняття і систематичність роботи на заняттях; контроль у формі тестів, письмових контрольних робіт, підсумкового модульного тестування.

Практичне завдання

Складіть порівняльну таблицю обмежувальних спеціальних режимів господарювання.

Форма подання результатів виконаної роботи: таблицю необхідно надсилати файлам у текстовому редакторі Word (Шрифт TimesNewRoman, 14 пт, міжрядковий інтервал 1,5) і відправити викладачу через систему Moodle.

Критерії оцінювання

Поточний контроль здійснюється у формі усного опитування та оцінювання надісланої відповіді.

Термін виконання завдань: протягом запланованого терміну

ЗРАЗКИ ВИКОНАНИХ РОБІТ

Практичне завдання семінарського заняття № 1. Поняття господарського права і господарської діяльності

Послідовні етапи розвитку господарського права на території України

1. *К. Д. Ушинський (1848 р.) відзначав протилежність публічної і цивільної сфер розвитку людини.*
2. *Держава має примирити ці сфери; уряд стає представником суспільного інтересу.*
3. *Епоха класичного капіталізму привела до виникнення потреби у господарському праві.*
4. *1922–1928 рр. - співіснування концепцій на тлі мінової концепції.*
5. *1929–1937 рр. - утвердження господарсько-правової концепції, заборона цивільного права.*
6. *1938–1955 рр. - перехід до соціалістичного цивільного права, відмова від господарського права.*
7. *1956–1991 рр. - панування концепції цивільного права, відродження науки господарського права.*
8. *1991–2003 рр. - перехід до національного цивільного і господарського права в умовах ринкової економіки.*
9. *2004–по теперішній час - продовження протистояння концепцій.*

Формування господарської правової теорії

Стан на початку ХХ століття: класичний капіталізм замінюється силовим капіталізмом.

Виникла необхідність правового статусу колективних учасників господарських відносин.

Необхідність захисту особи від суспільства і сваволі колективних утворень.

Відчуття господарності, що об'єднує економічні науки, закладає основу господарського права.

Критика господарсько-правової теорії з позицій ринкової економіки

Критики вказують на невідповідність господарсько-правової теорії ринковій економіці.

Господарське право не сумісне з класичною ринковою теорією.
Зміни у теорії класичного капіталізму та поява неолібералізму
Кризи і соціальні потрясіння в ХХ столітті призвели до переосмислення класичної ринкової теорії.

Ліберальна теорія про регулювання економічних процесів «невидимою рукою» була переглянута.

Виникнення теорії неолібералізму як відповідь на розкриття ліберального міфу про саморегуляцію ринку.

Представники неолібералізму та "ордолібералізм"

Важливі неоліберальні економісти: Ф. Хайек, М. Фрідман, німецькі неоліберали.

Німецькі неоліберали розвинули "ордолібералізм" (ekonomična svoboda v mezħakh poriadku).

Ордолібералізм став основою "німецького економічного дива" після Другої світової війни.

Вальтер Ойкен і основи ордолібералізму

Вальтер Ойкен – основоположник ордолібералізму.

Розрізнення ідеальних типів господарських систем: ринкове господарство та централізоване господарство.

Раціональний "господарський лад" – поєднання обох типів систем.

Роль держави в ордолібералізмі

Держава має впливати на економіку та соціальну сферу.

Забезпечення оптимального поєднання переваг різних типів господарств.

Децентралізована ринкова економіка формується свідомо державою.

Ключові принципи ордолібералізму

Ринок повинен бути вільним і організованим, соціально відповідальним.

Влада монополій і олігархічних кланів є шкідливою для ринку.

Невідворотна відповідальність всіх учасників ринкових відносин.

Погляди Джона Мейнарда Кейнса та кейнсіанців

Джон Мейнард Кейнс та його послідовники критикували капіталізм і вільний ринок.

Кейнсіанці вбачали вроджені пороки у системі, які можуть призвести до нестабільності.

Державна роль у стабілізації економіки через фіскальну і кредитно-грошову політику.

Розвиток економічних поглядів:

Від 20-х років минулого століття «буржуазні» економісти визнавали змішану економіку.

Варіанти можливі, але державне втручання необхідне.

Відсутність належного керму веде до кризових ситуацій.

Наслідки економічних підходів в Україні:

Після розпаду СРСР усвідомлення ролі державного регулювання змінилося.

Прийняття ліберальних ідей зовні, вплив олігархічних кланів.

Негативні наслідки: приватизація, збідніння населення, корупція.

Сучасна економічна модель в Україні:

Олігархічно-бюрократична модель з недостатньою роллю держави.

Відсутня соціальна держава, наявна нерівність.

Правове регулювання та роль науки:

Роль правової науки обмежена, не впливає на законотворчі процеси.

Політизація спорів у правовому регулюванні економічних відносин.

Дуалізм у господарському законодавстві:

Дуалізм регулювання у вирішенні економічних питань.

Господарське судочинство вирішувало проблеми, замість науки.

Спроби обмеження ролі господарського права:

Запропоновано скасування ГК та обмеження його сфери.

Грубе порушення основ ЦК при правовому регулюванні.

Вплив на розвиток держави:

Нова тенденція – обмеження господарського законодавства.

Плутанина в правовому регулюванні загрожує економіці.

ВИСНОВКИ:

Господарське право виникло під впливом змін у господарюванні та суспільстві.

Розробка та розвиток цієї науки мало свої етапи на тлі політичних та суспільних змін.

Протистояння між цивільно-правовою та господарсько-правовою концепціями визначає розвиток сучасного господарського права.

Теорія господарського права виникла як реакція на зміну умов суспільно-економічного розвитку від первинного капіталізму до монополістичного капіталізму. Вона враховує необхідність змішаної моделі правового регулювання, яка поєднує приватну ініціативу підприємців з державним втручанням для захисту публічних інтересів у господарській сфері.

Господарсько-правова теорія піддавалась критиці з позицій ринкової економіки.

Зміни в теорії класичного капіталізму призвели до виникнення неолібералізму.

Ордолібералізм розвинув ідею раціонального поєднання різних типів господарств та активної ролі держави

Практичне завдання семінарського заняття №3. Основні напрями та форми участі держави і місцевого самоврядування у сфері господарювання

Завдання № 1: *Охарактеризуйте заходи зі здійснення державного нагляду (контролю) відповідно до норм Закону України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності».*

Правові та організаційні засади, основні принципи і порядок здійснення державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності, повноваження органів державного нагляду (контролю), їх посадових осіб і права, обов'язки та відповідальність суб'єктів господарювання під час здійснення державного нагляду (контролю) визначено Законом України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності».

Відповідно до [ст. 1 Закону](#) державний нагляд (контроль) – діяльність уповноважених законом центральних органів виконавчої влади, їх територіальних органів, державних колегіальних органів, органів виконавчої влади Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування (далі – органи державного нагляду (контролю)) в межах повноважень, передбачених законом, щодо виявлення та запобігання порушенням вимог законодавства суб'єктами господарювання та забезпечення інтересів суспільства, зокрема належної якості продукції, робіт та послуг, допустимого рівня небезпеки для населення, навколишнього природного середовища.

Згідно з [ч. 4 ст. 4](#) орган державного нагляду (контролю) не може здійснювати державний нагляд (контроль) у сфері господарської діяльності, якщо закон прямо не уповноважує такий орган на здійснення державного нагляду (контролю) у певній сфері господарської діяльності та не визначає повноваження такого органу під час здійснення державного нагляду (контролю).

Заходи державного нагляду (контролю) здійснюються планово та позапланово.

[Ч. 1 ст. 5](#) встановлено, зокрема, що планові заходи здійснюються відповідно до річних або кварталних планів, які затверджуються органом державного нагляду (контролю) до 1 грудня року. Внесення змін до річних планів здійснення заходів державного нагляду (контролю) не допускається, крім випадків зміни найменування суб'єкта господарювання та виправлення технічних помилок.

Протягом планового періоду здійснення більш як одного планового заходу державного нагляду (контролю) щодо одного суб'єкта господарювання одним і тим самим органом державного нагляду (контролю) не допускається. Плановим періодом вважається рік, який обчислюється з 1 січня по 31 грудня планового року.

План здійснення заходів державного нагляду (контролю) на наступний плановий період повинен містити конкретні календарні дати початку кожного планового заходу державного нагляду (контролю) та строки їх здійснення.

План здійснення заходів державного нагляду (контролю) на відповідний плановий період оприлюднюється на офіційному веб-сайті органу державного нагляду (контролю) не пізніше ніж за 10 днів до початку відповідного планового періоду.

Відповідно до [ч. 1 ст. 6](#) підставами для здійснення позапланових заходів є:

- подання суб'єктом господарювання письмової заяви до відповідного органу державного нагляду (контролю) про здійснення заходу державного нагляду (контролю) за його бажанням;
- виявлення та підтвердження недостовірності даних, заявлених у документах обов'язкової звітності, поданих суб'єктом господарювання;
- перевірка виконання суб'єктом господарювання приписів, розпоряджень або інших розпорядчих документів щодо усунення порушень вимог законодавства, виданих за результатами проведення планових заходів органом державного нагляду (контролю);

- обґрунтоване звернення фізичної особи про порушення суб'єктом господарювання її законних прав. Позаплановий захід у цьому разі здійснюється тільки за наявності згоди центрального органу виконавчої влади на його проведення;

- неподання у встановлений термін суб'єктом господарювання документів обов'язкової звітності без поважних причин, а також письмових пояснень про причини, які перешкождали поданню таких документів;

- настання аварії, смерті потерпілого внаслідок нещасного випадку або професійного захворювання, що було пов'язано з діяльністю суб'єкта господарювання.

Ч. 2 ст. 6 Закону про контроль встановлено, що проведення позапланових заходів з інших підстав, крім передбачених цією статтею, забороняється, якщо інше не передбачається законом або міжнародним договором України, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України.

Завдання № 2: Прогнозування та планування економічного і соціального розвитку.

Відповідно до даних, що надані на сайті Бориспільської міської ради (URL: <https://borispol-rada.gov.ua/>), рішенням Бориспільської міської ради були затверджені ряд документів:

- **Рішення** Про затвердження програми соціально-економічного та культурного розвитку Бориспільської територіальної громади на 2021-2023 роки (URL: <https://borispol-rada.gov.ua/item/45636-pro-zatverdzhennia-prohramy-sotsialnoekonomichnoho-ta-kulturnoho-rozvytku-boryspilskoi-terytorialnoi-hromady-na-20212023-roky.html>) ;

- **Рішення** Про затвердження Стратегії розвитку міста Борисполя до 2025 року (URL: <https://borispol-rada.gov.ua/item/37092-pro-zatverdzhennia-stratehii-rozvytku-mista-boryspolia-do-2025-roku.html> ; <https://borispol-rada.gov.ua/images/stories/dokumenty/2018/091.pdf>) .

Розробниками Програми соціально-економічного та культурного розвитку Бориспільської територіальної громади на 2021-2023 роки являється відділ економічної та інвестиційної політики виконавчого комітету Бориспільської міської ради. На основі Законів України «Про місцеве самоврядування в Україні», «Про засади державної регіональної політики», «Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України», «Про

державні цільові програми» постанови Кабінету Міністрів України від 26.04.2003 № 621 «Про розроблення прогностичних і програмних документів економічного і соціального розвитку та складання проектів Бюджетної декларації та державного бюджету», Стратегії розвитку Київської області на період до 2027 року, прогнозу економічного і соціального розвитку України на 2021—2023 роки була розроблена дана програма.

До програми також включено:

- Основні прогностичні показники економічного і соціального розвитку Бориспільської територіальної громади на 2021-2023 роки;
- Перелік програм, які передбачається реалізувати в 2021-2023 роках;
- Перелік об'єктів, видатки на які будуть проводитись за рахунок коштів місцевого бюджету у 2021 році.

Щодо Стратегії розвитку міста Борисполя до 2025 року. Стратегія сталого розвитку громади Бориспіль до 2025 включає дві стратегічні цілі, зокрема стратегічну ціль: місто з високим економічним розвитком.

Були поставлені такі завдання:

- Сприятлива інвестиційна політика;
- Розвиток промислово – виробничого та логістично – транспортного потенціалу;
- Управління енергетичними ресурсами та розвиток альтернативної енергетики;
- Сприятлива політика місцевого оподаткування;
- Тощо.

Практичне завдання семінарського заняття 5. Поняття та види суб'єктів господарського права

«Колективна власність виникла як перехідний етап реформування аграрного сектору економіки для забезпечення передачі земель з державної власності (власності колгоспів та радгоспів) у приватну.

Підприємство колективної власності — це корпоративне або унітарне підприємство, що діє на основі колективної власності засновника(ів).

Підприємствами колективної власності є:

- виробничі кооперативи;*
- підприємства споживчої кооперації;*
- підприємства громадських організацій;*
- підприємства релігійних організацій;*
- інші підприємства, передбачені законом.*

Аргументи ЗА існування підприємств колективної форми власності :

По-перше, усі члени колективної форми власності є рівними у правах, а також на рівноправну участь в розпорядженні результатами праці.

По-друге, завдяки таким об'єднанням підприємств колективної форми власності можуть легше витримувати конкуренцію, переживати певні економічні проблеми, кризи, тощо.

По-третє, підприємства колективної форми власності зручно та досить вигідно створювати для тих, у кого малий капітал.»

НОРМАТИВНО-ПРАВОВА БАЗА ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ (ВИТЯГИ)

ГОСПОДАРСЬКИЙ КОДЕКС УКРАЇНИ

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>

Стаття 1. Предмет регулювання

1. Цей Кодекс визначає основні засади господарювання в Україні і регулює господарські відносини, що виникають у процесі організації та здійснення господарської діяльності між суб'єктами господарювання, а також між цими суб'єктами та іншими учасниками відносин у сфері господарювання.

Стаття 2. Учасники відносин у сфері господарювання

1. Учасниками відносин у сфері господарювання є суб'єкти господарювання, споживачі, органи державної влади та органи місцевого самоврядування, наділені господарською компетенцією, а також громадяни, громадські та інші організації, які виступають засновниками суб'єктів господарювання чи здійснюють щодо них організаційно-господарські повноваження на основі відносин власності.

Стаття 3. Господарська діяльність та господарські відносини

1. Під господарською діяльністю у цьому Кодексі розуміється діяльність суб'єктів господарювання у сфері суспільного виробництва, спрямована на виготовлення та реалізацію продукції, виконання робіт чи надання послуг вартісного характеру, що мають цінову визначеність.

2. Господарська діяльність, що здійснюється для досягнення економічних і соціальних результатів та з метою одержання прибутку, є підприємництвом, а суб'єкти підприємництва - підприємцями. Господарська діяльність може здійснюватись і без мети одержання прибутку (некомерційна господарська діяльність).

3. Діяльність негосподарюючих суб'єктів, спрямована на створення і підтримання необхідних матеріально-технічних умов їх функціонування, що здійснюється за участі або без участі суб'єктів господарювання, є господарчим забезпеченням діяльності негосподарюючих суб'єктів.

4. Сферу господарських відносин становлять господарсько-виробничі, організаційно-господарські та внутрішньогосподарські відносини.

5. Господарсько-виробничими є майнові та інші відносини, що виникають між суб'єктами господарювання при безпосередньому здійсненні господарської діяльності.

6. Під організаційно-господарськими відносинами у цьому Кодексі розуміються відносини, що складаються між суб'єктами господарювання та суб'єктами організаційно-господарських повноважень у процесі управління господарською діяльністю.

7. Внутрішньогосподарськими є відносини, що складаються між структурними підрозділами суб'єкта господарювання, та відносини суб'єкта господарювання з його структурними підрозділами.

Стаття 4. Розмежування відносин у сфері господарювання з іншими видами відносин

1. Не є предметом регулювання цього Кодексу:

майнові та особисті немайнові відносини, що регулюються [Цивільним кодексом України](#);

земельні, гірничі, лісові та водні відносини, відносини щодо використання й охорони рослинного і тваринного світу, територій та об'єктів природно-заповідного фонду, атмосферного повітря;

трудові відносини;

фінансові відносини за участі суб'єктів господарювання, що виникають у процесі формування та контролю виконання бюджетів усіх рівнів;

адміністративні та інші відносини управління за участі суб'єктів господарювання, в яких орган державної влади або місцевого самоврядування не є суб'єктом, наділеним господарською компетенцією, і безпосередньо не здійснює організаційно-господарських повноважень щодо суб'єкта господарювання;

відносини за участю суб'єктів господарювання, що виникають у процесі виконання вимог законодавства, яке регулює відносини у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення.

2. Особливості регулювання майнових відносин суб'єктів господарювання визначаються цим Кодексом.

3. До господарських відносин, що виникають із торговельного мореплавства і не врегульовані [Кодексом торговельного мореплавства України](#), застосовуються правила цього Кодексу.

Стаття 55. Поняття суб'єкта господарювання

1. Суб'єктами господарювання визнаються учасники господарських відносин, які здійснюють господарську діяльність, реалізуючи господарську компетенцію (сукупність господарських прав та обов'язків), мають відокремлене майно і несуть відповідальність за своїми зобов'язаннями в межах цього майна, крім випадків, передбачених законодавством.

2. Суб'єктами господарювання є:

1) господарські організації - юридичні особи, створені відповідно до [Цивільного кодексу України](#), державні, комунальні та інші підприємства, створені відповідно до цього Кодексу, а також інші юридичні особи, які здійснюють господарську діяльність та зареєстровані в установленому законом порядку;

2) громадяни України, іноземці та особи без громадянства, які здійснюють господарську діяльність та зареєстровані відповідно до закону як підприємці.

Стаття 62. Підприємство як організаційна форма господарювання

1. Підприємство - самостійний суб'єкт господарювання, створений компетентним органом державної влади або органом місцевого самоврядування, або іншими суб'єктами для задоволення суспільних та особистих потреб шляхом систематичного здійснення виробничої, науково-дослідної, торговельної, іншої господарської діяльності в порядку, передбаченому цим Кодексом та іншими законами.

2. Підприємства можуть створюватись як для здійснення підприємництва, так і для некомерційної господарської діяльності.

3. Підприємство, якщо законом не встановлено інше, діє на основі статуту або модельного статуту. Підприємства незалежно від форми власності, організаційно-правової форми, а також установчих документів, на основі яких вони створені та діють, мають рівні права та обов'язки.

4. Підприємство є юридичною особою, має відокремлене майно, самостійний баланс, рахунки в установах банків та може мати печатки.

5. Підприємство не має у своєму складі інших юридичних осіб.

ЦИВІЛЬНИЙ КОДЕКС УКРАЇНИ

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>

«...Стаття 1. Відносини, що регулюються цивільним законодавством

1. Цивільним законодавством регулюються особисті немайнові та майнові відносини (цивільні відносини), засновані на юридичній рівності, вільному волевиявленні, майновій самостійності їх учасників.

2. До майнових відносин, заснованих на адміністративному або іншому владному підпорядкуванні однієї сторони другій стороні, а також до податкових, бюджетних відносин цивільне законодавство не застосовується, якщо інше не встановлено законом.

Стаття 2. Учасники цивільних відносин

1. Учасниками цивільних відносин є фізичні особи та юридичні особи (далі - особи).
2. Учасниками цивільних відносин є: держава Україна, Автономна Республіка Крим, територіальні громади, іноземні держави та інші суб'єкти публічного права.

...

Стаття 11. Підстави виникнення цивільних прав та обов'язків

1. Цивільні права та обов'язки виникають із дій осіб, що передбачені актами цивільного законодавства, а також із дій осіб, що не передбачені цими актами, але за аналогією породжують цивільні права та обов'язки.

2. Підставами виникнення цивільних прав та обов'язків, зокрема, є:

- 1) договори та інші правочини;
- 2) створення літературних, художніх творів, винаходів та інших результатів інтелектуальної, творчої діяльності;
- 3) завдання майнової (матеріальної) та моральної шкоди іншій особі;
- 4) інші юридичні факти.

3. Цивільні права та обов'язки можуть виникати безпосередньо з актів цивільного законодавства.

4. У випадках, встановлених актами цивільного законодавства, цивільні права та обов'язки виникають безпосередньо з актів органів державної влади, органів влади Автономної Республіки Крим або органів місцевого самоврядування.

5. У випадках, встановлених актами цивільного законодавства, цивільні права та обов'язки можуть виникати з рішення суду.

6. У випадках, встановлених актами цивільного законодавства або договором, підставою виникнення цивільних прав та обов'язків може бути настання або ненастання певної події.

Стаття 22. Відшкодування збитків та інші способи відшкодування майнової шкоди

1. Особа, якій завдано збитків у результаті порушення її цивільного права, має право на їх відшкодування.

2. Збитками є:

- 1) втрати, яких особа зазнала у зв'язку зі знищенням або пошкодженням речі, а також витрати, які особа зробила або мусить зробити для відновлення свого порушеного права (реальні збитки);
- 2) доходи, які особа могла б реально одержати за звичайних обставин, якби її право не було порушене (упущена вигода).

3. Збитки відшкодовуються у повному обсязі, якщо договором або законом не передбачено відшкодування у меншому або більшому розмірі.

Якщо особа, яка порушила право, одержала у зв'язку з цим доходи, то розмір упущеної вигоди, що має відшкодуватися особі, право якої порушено, не може бути меншим від доходів, одержаних особою, яка порушила право.

4. На вимогу особи, якій завдано шкоди, та відповідно до обставин справи майнова шкода може бути відшкодована і в інший спосіб, зокрема, шкода, завдана майну, може відшкодовуватися в натурі (передання речі того ж роду та тієї ж якості, полагодження пошкодженої речі тощо), якщо інше не встановлено законом.

... Стаття 24. Поняття фізичної особи

1. Людина як учасник цивільних відносин вважається фізичною особою.

... Стаття 50. Право фізичної особи на здійснення підприємницької діяльності

1. Право на здійснення підприємницької діяльності, яку не заборонено законом, має фізична особа з повною цивільною дієздатністю.

Обмеження права фізичної особи на здійснення підприємницької діяльності встановлюються [Конституцією України](#) та законом.

2. Фізична особа здійснює своє право на підприємницьку діяльність за умови її державної реєстрації в порядку, встановленому [законом](#).

Інформація про державну реєстрацію фізичних осіб - підприємців є відкритою.

3. Якщо особа розпочала підприємницьку діяльність без державної реєстрації, уклавши відповідні договори, вона не має права оспорювати ці договори на тій підставі, що вона не є підприємцем.

Стаття 51. Застосування до підприємницької діяльності фізичних осіб нормативно-правових актів, що регулюють підприємницьку діяльність юридичних осіб

1. До підприємницької діяльності фізичних осіб застосовуються нормативно-правові акти, що регулюють підприємницьку діяльність юридичних осіб, якщо інше не встановлено законом або не впливає із суті відносин.

Стаття 52. Цивільно-правова відповідальність фізичної особи - підприємця

1. Фізична особа - підприємець відповідає за зобов'язаннями, пов'язаними з підприємницькою діяльністю, усім своїм майном, крім майна, на яке згідно із законом не може бути звернено стягнення.

2. Фізична особа - підприємець, яка перебуває у шлюбі, відповідає за зобов'язаннями, пов'язаними з підприємницькою діяльністю, усім своїм особистим майном і часткою у праві спільної сумісної власності подружжя, яка належатиме їй при поділі цього майна.

Стаття 53. Банкрутство фізичної особи - підприємця

1. Фізична особа, яка неспроможна задовольнити вимоги кредиторів, пов'язані із здійсненням нею підприємницької діяльності, може бути визнана банкрутом у порядку, встановленому [законом](#).

Стаття 54. Управління майном, що використовується у підприємницькій діяльності, органом опіки та піклування

1. Якщо фізична особа - підприємець визнана безвісно відсутньою, недієздатною чи її цивільна дієздатність обмежена або якщо власником майна, яке використовувалося у

підприємницькій діяльності, стала неповнолітня чи малолітня особа, орган опіки та піклування може призначити управителя цього майна.

Орган опіки та піклування укладає з управителем договір про управління цим майном.

2. При здійсненні повноважень щодо управління майном управитель діє від свого імені в інтересах особи, яка є власником майна.

3. У договорі про управління майном встановлюються права та обов'язки управителя.

Орган опіки та піклування здійснює контроль за діяльністю управителя майном відповідно до правил про контроль за діяльністю опікуна і піклувальника.

4. Договір про управління майном припиняється, якщо відпали обставини, на підставі яких він був укладений.

Стаття 80. Поняття юридичної особи

1. Юридичною особою є організація, створена і зареєстрована у встановленому [законом](#) порядку.

Юридична особа наділяється цивільною правоздатністю і дієздатністю, може бути позивачем та відповідачем у суді.

Стаття 81. Види юридичних осіб

1. Юридична особа може бути створена шляхом об'єднання осіб та (або) майна.

2. Юридичні особи, залежно від порядку їх створення, поділяються на юридичних осіб приватного права та юридичних осіб публічного права.

Юридична особа приватного права створюється на підставі установчих документів відповідно до [статті 87](#) цього Кодексу. Юридична особа приватного права може створюватися та діяти на підставі модельного статуту в порядку, визначеному законом.

Юридична особа публічного права створюється розпорядчим актом Президента України, органу державної влади, органу влади Автономної Республіки Крим або органу місцевого самоврядування.

3. Цим Кодексом встановлюються порядок створення, організаційно-правові форми, правовий статус юридичних осіб приватного права.

Порядок утворення та правовий статус юридичних осіб публічного права встановлюються [Конституцією України](#) та законом.

4. Юридична особа може бути створена шляхом примусового поділу (виділу) у випадках, встановлених законом.

Стаття 82. Участь юридичних осіб публічного права у цивільних відносинах

1. На юридичних осіб публічного права у цивільних відносинах поширюються положення цього Кодексу, якщо інше не встановлено законом.

Стаття 83. Організаційно-правові форми юридичних осіб

1. Юридичні особи можуть створюватися у формі товариств, установ та в інших формах, встановлених законом.

2. Товариством є організація, створена шляхом об'єднання осіб (учасників), які мають право участі у цьому товаристві. Товариство може бути створено однією особою, якщо інше не встановлено законом.

Товариства поділяються на підприємницькі та непідприємницькі.

3. Установою є організація, створена однією або кількома особами (засновниками), які не беруть участі в управлінні нею, шляхом об'єднання (виділення) їхнього майна для досягнення мети, визначеної засновниками, за рахунок цього майна.

Особливості правового статусу окремих видів установ встановлюються законом.

4. Положення цієї глави застосовуються до всіх товариств та установ, якщо інші правила для окремих видів товариств або установ не встановлені законом.

Стаття 84. Підприємницькі товариства

1. Товариства, які здійснюють підприємницьку діяльність з метою одержання прибутку та наступного його розподілу між учасниками (підприємницькі товариства), можуть бути створені лише як господарські товариства (повне товариство, командитне товариство, товариство з обмеженою або додатковою відповідальністю, акціонерне товариство) або виробничі кооперативи чи сільськогосподарські кооперативи, сільськогосподарські кооперативні об'єднання, що діють з метою одержання прибутку.

Стаття 85. Непідприємницькі товариства

1. Непідприємницькими товариствами є товариства, які не мають на меті одержання прибутку для його наступного розподілу між учасниками.

2. Особливості правового статусу окремих видів непідприємницьких товариств встановлюються законом.

Стаття 86. Здійснення підприємницької діяльності непідприємницькими товариствами та установами

1. Непідприємницькі товариства (сільськогосподарські кооперативи та сільськогосподарські кооперативні об'єднання, що діють без мети одержання прибутку, інші кооперативи, крім виробничих, об'єднання громадян тощо) та установи можуть поряд зі своєю основною діяльністю здійснювати підприємницьку діяльність, якщо інше не встановлено законом і якщо ця діяльність відповідає меті, для якої вони були створені, та сприяє її досягненню.

Стаття 87. Створення юридичної особи

1. Для створення юридичної особи її учасники (засновники) розробляють установчі документи, які викладаються письмово і підписуються всіма учасниками (засновниками), якщо законом не встановлений інший порядок їх затвердження.

Юридична особа приватного права може створюватися та діяти на підставі [модельного статуту](#), затвердженого Кабінетом Міністрів України, що після його прийняття учасниками стає установчим документом.

Засновники (учасники) юридичної особи, утвореної на підставі модельного статуту, можуть у встановленому законом порядку затвердити статут, який є установчим документом, та провадити діяльність на його підставі.

2. Установчим документом товариства є затверджений учасниками статут або засновницький договір між учасниками, якщо інше не встановлено законом.

Товариство, створене однією особою, діє на підставі статуту, затвердженого цією особою.

3. Установа створюється на підставі індивідуального або спільного установчого акта, складеного засновником (засновниками). Установчий акт може міститися також і в заповіті. До створення установи установчий акт, складений однією або кількома особами, може бути скасований засновником (засновниками).

4. Юридична особа вважається створеною з дня її державної реєстрації.

Стаття 88. Вимоги до змісту установчих документів

1. У статуті товариства вказуються найменування юридичної особи, органи управління товариством, їх компетенція, порядок прийняття ними рішень, порядок вступу до товариства та виходу з нього, якщо додаткові вимоги щодо змісту статуту не встановлені цим Кодексом або іншим законом.

2. У засновницькому договорі товариства визначаються зобов'язання учасників створити товариство, порядок їх спільної діяльності щодо його створення, умови передання товариству майна учасників, якщо додаткові вимоги щодо змісту засновницького договору не встановлені цим Кодексом або іншим законом.

3. В установчому акті установи вказується її мета, визначаються майно, яке передається установі, необхідне для досягнення цієї мети, структура управління установою. Якщо в установчому акті, який міститься у заповіті, відсутні окремі із зазначених вище положень, їх встановлює орган, що здійснює державну реєстрацію.

Стаття 89. Державна реєстрація юридичної особи

1. Юридична особа підлягає державній реєстрації у порядку, встановленому [законом](#). Дані державної реєстрації включаються до єдиного державного реєстру, відкритого для загального ознайомлення.

2. Підстави для відмови у проведенні державної реєстрації юридичної особи встановлюються законом. Відмова у проведенні державної реєстрації юридичної особи з інших підстав, ніж встановлені законом, не допускається.

3. Відмова у державній реєстрації, а також зволікання з її проведенням можуть бути оскаржені до суду.

4. До єдиного державного реєстру вносяться відомості про організаційно-правову форму юридичної особи, її найменування, місцезнаходження, органи управління, філії та представництва, мету установи, а також інші відомості, встановлені законом.

5. Зміни до установчих документів юридичної особи, які стосуються відомостей, включених до єдиного державного реєстру, набувають чинності для третіх осіб з дня їх державної реєстрації. Юридичні особи та їх учасники не мають права посилаючись на відсутність державної реєстрації таких змін у відносинах із третіми особами, які діяли з урахуванням цих змін.

Стаття 90. Найменування юридичної особи

1. Юридична особа повинна мати своє найменування, яке містить інформацію про її організаційно-правову форму та назву.

Найменування установи має містити інформацію про характер її діяльності.

Юридична особа може мати крім повного найменування скорочене найменування.

2. Юридична особа, що є підприємницьким товариством, може мати комерційне (фірмове) найменування.

Комерційне (фірмове) найменування юридичної особи може бути зареєстроване у порядку, встановленому законом.

3. Найменування юридичної особи вказується в її установчих документах і вноситься до єдиного державного реєстру.

5. Юридична особа не має права використовувати найменування іншої юридичної особи.

Стаття 91. Цивільна правоздатність юридичної особи

1. Юридична особа здатна мати такі ж цивільні права та обов'язки (цивільну правоздатність), як і фізична особа, крім тих, які за своєю природою можуть належати лише людині.

2. Цивільна правоздатність юридичної особи може бути обмежена лише за рішенням суду.

3. Юридична особа може здійснювати окремі види діяльності, перелік яких встановлюється [законом](#), після одержання нею спеціального дозволу (ліцензії).

4. Цивільна правоздатність юридичної особи виникає з моменту її створення і припиняється з дня внесення до єдиного державного реєстру запису про її припинення.

Стаття 92. Цивільна дієздатність юридичної особи

1. Юридична особа набуває цивільних прав та обов'язків і здійснює їх через свої органи, які діють відповідно до установчих документів та закону.

Порядок створення органів юридичної особи встановлюється установчими документами та законом.

2. У випадках, встановлених законом, юридична особа може набувати цивільних прав та обов'язків і здійснювати їх через своїх учасників.

3. Орган або особа, яка відповідно до установчих документів юридичної особи чи закону виступає від її імені, зобов'язана діяти в інтересах юридичної особи, добросовісно і розумно та не перевищувати своїх повноважень.

У відносинах із третіми особами обмеження повноважень щодо представництва юридичної особи не має юридичної сили, крім випадків, коли юридична особа доведе, що третя особа знала чи за всіма обставинами не могла не знати про такі обмеження.

4. Якщо члени органу юридичної особи та інші особи, які відповідно до закону чи установчих документів виступають від імені юридичної особи, порушують свої обов'язки щодо представництва, вони несуть солідарну відповідальність за збитки, завдані ними юридичній особі.

Стаття 93. Місцезнаходження юридичної особи

1. Місцезнаходженням юридичної особи є фактичне місце ведення діяльності чи розташування офісу, з якого проводиться щоденне керування діяльністю юридичної особи (переважно знаходиться керівництво) та здійснення управління і обліку.

Стаття 94. Особисті немайнові права юридичної особи

1. Юридична особа має право на недоторканність її ділової репутації, на таємницю кореспонденції, на інформацію та інші особисті немайнові права, які можуть їй належати.

Особисті немайнові права юридичної особи захищаються відповідно до [глави 3](#) цього Кодексу.

2. Захист особистих немайнових прав юридичної особи у зв'язку із завідомо неправдивим повідомленням або неумисним повідомленням недостовірної інформації щодо її уповноваженої (посадової чи службової) особи про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, інших порушень [Закону України](#) "Про запобігання корупції" у порядку, передбаченому цим Законом, здійснюється у такому самому обсязі, що і особистих немайнових прав фізичних осіб.

Стаття 95. Філії та представництва

1. Філією є відокремлений підрозділ юридичної особи, що розташований поза її місцезнаходженням та здійснює всі або частину її функцій.

2. Представництвом є відокремлений підрозділ юридичної особи, що розташований поза її місцезнаходженням та здійснює представництво і захист інтересів юридичної особи.

3. Філії та представництва не є юридичними особами. Вони наділяються майном юридичної особи, що їх створила, і діють на підставі затвердженого нею положення.

4. Керівники філій та представництв призначаються юридичною особою і діють на підставі виданої нею довіреності.

5. Відомості про філії та представництва юридичної особи включаються до єдиного державного реєстру.

Стаття 96. Відповідальність юридичних осіб

1. Юридична особа самостійно відповідає за своїми зобов'язаннями.

2. Юридична особа відповідає за своїми зобов'язаннями усім належним їй майном.

3. Учасник (засновник) юридичної особи не відповідає за зобов'язаннями юридичної особи, а юридична особа не відповідає за зобов'язаннями її учасника (засновника), крім випадків, встановлених установчими документами та законом.

4. Особи, які створюють юридичну особу, несуть солідарну відповідальність за зобов'язаннями, що виникли до її державної реєстрації.

Юридична особа відповідає за зобов'язаннями її учасників (засновників), що пов'язані з її створенням, тільки у разі наступного схвалення їхніх дій відповідним органом юридичної особи.

Стаття 97. Управління товариством

1. Управління товариством здійснюють його органи.

2. Органами управління товариством є загальні збори його учасників і виконавчий орган, якщо інше не встановлено законом.

Стаття 98. Загальні збори учасників товариства

1. Загальні збори учасників товариства мають право приймати рішення з усіх питань діяльності товариства, у тому числі і з тих, що належать до компетенції інших органів товариства.

2. Рішення загальних зборів приймаються простою більшістю від числа присутніх учасників, якщо інше не встановлено установчими документами або законом.

Рішення про внесення змін до статуту товариства, відчуження майна товариства на суму, що становить п'ятдесят і більше відсотків майна товариства, та про ліквідацію товариства приймаються більшістю не менш як у 3/4 голосів, якщо інше не встановлено законом.

3. Учасник товариства не має права голосу при прийнятті загальними зборами товариства рішень з питань щодо вчинення з ним правочину та щодо спору між ним і товариством, якщо інше не встановлено законом. Це правило не застосовується у товаристві з одним учасником.

4. Порядок скликання загальних зборів визначається в установчих документах товариства. Учасники товариства, що володіють не менш як десятьма відсотками голосів, можуть вимагати скликання загальних зборів.

Якщо вимога учасників про скликання загальних зборів не виконана, ці учасники мають право самі скликати загальні збори.

Стаття 99. Виконавчий орган товариства

1. Загальні збори товариства своїм рішенням створюють виконавчий орган та встановлюють його компетенцію і склад.

2. Виконавчий орган товариства може складатися з однієї або кількох осіб. Виконавчий орган, що складається з кількох осіб, приймає рішення у порядку, встановленому абзацом першим частини другої статті 98 цього Кодексу.

3. Повноваження члена виконавчого органу можуть бути в будь-який час припинені або він може бути тимчасово відсторонений від виконання своїх повноважень.

4. Назвою виконавчого органу товариства відповідно до установчих документів або закону може бути "правління", "дирекція" тощо.

Стаття 100. Вихід та виключення з товариства

1. Учасники товариства мають право вийти з товариства, якщо інше не впливає із закону.

2. Учасник товариства у випадках та в порядку, встановлених законом, може бути виключений з товариства.

Стаття 101. Управління установою

1. Засновники установи не беруть участі в управлінні нею.

В установі обов'язково створюється правління, до якого застосовуються положення статті 99 цього Кодексу.

Установчий акт може передбачати створення також інших органів, визначати порядок формування цих органів та їх склад.

2. Нагляд за діяльністю установи здійснює її наглядова рада.

Наглядова рада здійснює нагляд за управлінням майном установи, додержанням мети установи та за її іншою діяльністю відповідно до установчого акта.

Стаття 102. Передання майна установі

1. В установчому акті визначається майно, яке засновник (а в разі його смерті - зобов'язана особа) повинен передати установі після її державної реєстрації.

Стаття 103. Зміна мети установи та структури управління

1. Якщо здійснення мети установи стало неможливим або воно загрожує суспільним інтересам, то відповідний орган державної влади може звернутися до суду з заявою про визначення іншої мети установи за погодженням з органами управління установою.

2. У разі зміни мети установи суд повинен враховувати наміри засновника та дбати про те, щоб вигоди від використання майна установи передавалися тим дестинаторам, яким ці вигоди призначалися за наміром засновника.

3. Суд може змінити структуру управління установи, якщо це необхідно внаслідок зміни мети установи або з інших поважних причин.

4. У разі зміни мети установи або зміни структури управління установи її правління зобов'язане повідомити суд у письмовій формі про свою думку з цього питання.

Стаття 104. Припинення юридичної особи

1. Юридична особа припиняється в результаті реорганізації (злиття, приєднання, поділу, перетворення) або ліквідації. У разі реорганізації юридичних осіб майно, права та обов'язки переходять до правонаступників.

2. Юридична особа, яка не вправі розподіляти прибуток між учасниками, не може бути реорганізована, якщо серед правонаступників є юридична особа, наділена таким правом. Якщо серед правонаступників є юридична особа, яка не вправі розподіляти прибуток між учасниками, рішення про реорганізацію товариства, наділеного таким правом, приймається одностайно загальними зборами учасників, у яких взяли участь всі учасники товариства.

3. Юридична особа, яка не вправі розподіляти майно між учасниками, зокрема у разі ліквідації, не може бути реорганізована, якщо серед правонаступників є юридична особа, наділена таким правом. Якщо серед правонаступників є юридична особа, яка не вправі розподіляти майно між учасниками, рішення про реорганізацію товариства, наділеного таким правом, приймається одностайно загальними зборами учасників, у яких взяли участь всі учасники товариства.

4. Установа не може бути перетворена, крім випадків, передбачених законом.

5. Юридична особа є такою, що припинилася, з дня внесення до єдиного державного реєстру запису про її припинення.

6. Порядок припинення юридичної особи в процесі відновлення її платоспроможності або банкрутства встановлюється [законом](#).

7. Особливості припинення банку як юридичної особи встановлюються [законом](#).

Стаття 105. Виконання рішення про припинення юридичної особи

1. Учасники юридичної особи, суд або орган, що прийняв рішення про припинення юридичної особи, зобов'язані протягом трьох робочих днів з дати прийняття рішення письмово повідомити орган, що здійснює державну реєстрацію.

3. Учасники юридичної особи, суд або орган, що прийняв рішення про припинення юридичної особи, відповідно до цього Кодексу призначають комісію з припинення юридичної особи (комісію з реорганізації, ліквідаційну комісію), голову комісії або ліквідатора та встановлюють порядок і строк заявлення кредитором своїх вимог до юридичної особи, що припиняється.

Виконання функцій комісії з припинення юридичної особи (комісії з реорганізації, ліквідаційної комісії) може бути покладено на орган управління юридичної особи.

4. До комісії з припинення юридичної особи (комісії з реорганізації, ліквідаційної комісії) або ліквідатора з моменту призначення переходять повноваження щодо управління справами юридичної особи. Голова комісії, її члени або ліквідатор юридичної особи представляють її у відносинах з третіми особами та виступають у суді від імені юридичної особи, яка припиняється.

5. Строк заявлення кредитором своїх вимог до юридичної особи, що припиняється, не може становити менше двох і більше шести місяців з дня оприлюднення повідомлення про рішення щодо припинення юридичної особи.

6. Кожна окрема вимога кредитора, зокрема щодо сплати податків, зборів, єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, страхових коштів до Пенсійного фонду України, фондів соціального страхування, розглядається, після чого приймається відповідне рішення, яке надсилається кредитору не пізніше тридцяти днів з дня отримання юридичною особою, що припиняється, відповідної вимоги кредитора.

Стаття 106. Злиття, приєднання, поділ та перетворення юридичної особи

1. Злиття, приєднання, поділ та перетворення юридичної особи здійснюються за рішенням його учасників або органу юридичної особи, уповноваженого на це установчими документами, а у випадках, передбачених законом, - за рішенням суду або відповідних органів державної влади.

2. Законом може бути передбачено одержання згоди відповідних органів державної влади на припинення юридичної особи шляхом злиття або приєднання.

Стаття 107. Порядок припинення юридичної особи шляхом злиття, приєднання, поділу та перетворення

1. Кредитор може вимагати від юридичної особи, що припиняється, виконання зобов'язань якої не забезпечено, припинення або дострокового виконання зобов'язання, або забезпечення виконання зобов'язання, крім випадків, передбачених законом.

2. Після закінчення строку для пред'явлення вимог кредитором та задоволення чи відхилення цих вимог комісія з припинення юридичної особи складає передавальний акт (у разі злиття, приєднання або перетворення) або розподільчий баланс (у разі поділу), який має містити положення про правонаступництво щодо майна, прав та обов'язків юридичної особи, що припиняється шляхом поділу, стосовно всіх її кредиторів та боржників, включаючи зобов'язання, які оспоруються сторонами.

3. Передавальний акт та розподільчий баланс затверджуються учасниками юридичної особи або органом, який прийняв рішення про її припинення, крім випадків, встановлених [законом](#).

4. Порушення положень частин другої та третьої цієї статті є підставою для відмови у внесенні до єдиного державного реєстру запису про припинення юридичної особи та державній реєстрації створюваних юридичних осіб - правонаступників.

5. Юридична особа - правонаступник, що утворилася внаслідок поділу, несе субсидіарну відповідальність за зобов'язаннями юридичної особи, що припинилася, які згідно з розподільчим балансом перейшли до іншої юридичної особи - правонаступника. Якщо юридичних осіб - правонаступників, що утворилися внаслідок поділу, більше двох, таку субсидіарну відповідальність вони несуть солідарно.

6. Якщо правонаступниками юридичної особи є декілька юридичних осіб і точно визначити правонаступника щодо конкретних обов'язків юридичної особи, що припинилася, неможливо, юридичні особи - правонаступники несуть солідарну відповідальність перед кредиторами юридичної особи, що припинилася. Учасники (засновники) припиненої юридичної особи, які відповідно до закону або установчих документів відповідали за її зобов'язаннями, відповідають за зобов'язаннями правонаступників, що виникли до моменту припинення юридичної особи, у такому самому обсязі, якщо більший обсяг відповідальності учасників (засновників) за зобов'язаннями правонаступників не встановлено законом або їх установчими документами.

Стаття 108. Перетворення юридичної особи

1. Перетворенням юридичної особи є зміна її організаційно-правової форми.

2. У разі перетворення до нової юридичної особи переходять усе майно, усі права та обов'язки попередньої юридичної особи.

Стаття 109. Виділ

1. Виділом є перехід за розподільчим балансом частини майна, прав та обов'язків юридичної особи до однієї або кількох створюваних нових юридичних осіб.

2. Після прийняття рішення про виділ учасники юридичної особи або орган, що прийняв рішення про виділ, складають та затверджують розподільчий баланс.

Суд, що прийняв рішення про виділ, у своєму рішенні визначає учасника юридичної особи або вищий орган юридичної особи (власника), який зобов'язаний скласти та затвердити розподільчий баланс.

3. Юридична особа, що утворилася внаслідок виділу, несе субсидіарну відповідальність за зобов'язаннями юридичної особи, з якої був здійснений виділ, які згідно з розподільчим балансом не перейшли до юридичної особи, що утворилася внаслідок виділу. Юридична особа, з якої був здійснений виділ, несе субсидіарну відповідальність за зобов'язаннями, які згідно з розподільчим балансом перейшли до юридичної особи, що утворилася внаслідок виділу. Якщо юридичних осіб, що утворилися внаслідок виділу, дві або більше, субсидіарну відповідальність вони несуть спільно з юридичною особою, з якої був здійснений виділ, солідарно.

4. Якщо після виділу неможливо точно встановити обов'язки особи за окремим зобов'язанням, що існувало у юридичної особи до виділу, юридична особа, з якої здійснено виділ, та юридичні особи, що були створені внаслідок виділу, несуть солідарну відповідальність перед кредитором за таким зобов'язанням.

Стаття 110. Ліквідація юридичної особи

1. Юридична особа ліквідується:

1) за рішенням її учасників або органу юридичної особи, уповноваженого на це установчими документами, в тому числі у зв'язку із закінченням строку, на який було створено юридичну

особу, досягненням мети, для якої її створено, а також в інших випадках, передбачених установчими документами;

2) за рішенням суду про ліквідацію юридичної особи через допущені при її створенні порушення, які не можна усунути, за позовом учасника юридичної особи або відповідного органу державної влади;

3) за рішенням суду про ліквідацію юридичної особи в інших випадках, встановлених законом, - за позовом відповідного органу державної влади.

2. Якщо з позовом про ліквідацію юридичної особи звернувся орган державної влади, ліквідатором може бути призначений цей орган, якщо він наділений відповідними повноваженнями.

3. Якщо вартість майна юридичної особи є недостатньою для задоволення вимог кредиторів, юридична особа здійснює всі необхідні дії, встановлені [законом про відновлення платоспроможності або визнання банкрутом](#).

4. Особливості ліквідації банків встановлюються [законом про банки і банківську діяльність](#).

Стаття 111. Порядок ліквідації юридичної особи

1. З дати внесення до Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань запису про рішення засновників (учасників) юридичної особи, суду або уповноваженого ними органу щодо ліквідації юридичної особи ліквідаційна комісія (ліквідатор) зобов'язана вжити всіх необхідних заходів щодо стягнення дебіторської заборгованості юридичної особи, що ліквідується, та письмово повідомити кожного з боржників про припинення юридичної особи в установлені цим Кодексом строки.

Ліквідаційна комісія (ліквідатор) заявляє вимоги та позови про стягнення заборгованості з боржників юридичної особи.

2. Ліквідаційна комісія (ліквідатор) зобов'язана повідомити учасників юридичної особи, суд або орган, що прийняв рішення про припинення юридичної особи, про її участь в інших юридичних особах та/або надати відомості про створені нею господарські товариства, дочірні підприємства.

3. Під час проведення заходів щодо ліквідації юридичної особи до завершення строку пред'явлення вимог кредиторів ліквідаційна комісія (ліквідатор) закриває рахунки, відкриті у фінансових установах, крім рахунка, який використовується для розрахунків з кредиторами під час ліквідації юридичної особи.

4. Ліквідаційна комісія (ліквідатор) вживає заходів щодо інвентаризації майна юридичної особи, що припиняється, а також майна її філій та представництв, дочірніх підприємств, господарських товариств, а також майна, що підтверджує її корпоративні права в інших юридичних особах, виявляє та вживає заходів щодо повернення майна, яке перебуває у третіх осіб.

У випадках, встановлених законом, ліквідаційна комісія (ліквідатор) забезпечує проведення незалежної оцінки майна юридичної особи, що припиняється.

5. Ліквідаційна комісія (ліквідатор) вживає заходів щодо закриття відокремлених підрозділів юридичної особи (філій, представництв) та відповідно до законодавства про працю здійснює звільнення працівників юридичної особи, що припиняється.

6. Ліцензії, документи дозвільного характеру та інші документи, а також печатки та штампи, які підлягають поверненню органам державної влади, органам місцевого самоврядування, повертаються їм ліквідаційною комісією (ліквідатором).

7. Для проведення перевірок та визначення наявності або відсутності заборгованості із сплати податків, зборів, єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, страхових коштів до Пенсійного фонду України, фондів соціального страхування ліквідаційна комісія (ліквідатор) забезпечує своєчасне надання податковим органам та Пенсійного фонду України, фондів соціального страхування документів юридичної особи (її філій, представництв), у тому числі первинних документів, реєстрів бухгалтерського та податкового обліку.

До моменту затвердження ліквідаційного балансу ліквідаційна комісія (ліквідатор) складає та подає податковим органам, Пенсійного фонду України та фондів соціального страхування звітність за останній звітний період.

8. Ліквідаційна комісія (ліквідатор) після закінчення строку для пред'явлення вимог кредитором складає проміжний ліквідаційний баланс, що включає відомості про склад майна юридичної особи, що ліквідується, перелік пред'явлених кредитором вимог та результат їх розгляду.

Проміжний ліквідаційний баланс затверджується учасниками юридичної особи, судом або органом, що прийняв рішення про ліквідацію юридичної особи.

9. Виплата грошових сум кредиторам юридичної особи, що ліквідується, у тому числі за податками, зборами, єдиним внеском на загальнообов'язкове державне соціальне страхування та іншими коштами, що належить сплатити до державного або місцевого бюджету, Пенсійного фонду України, фондів соціального страхування, провадиться у порядку черговості, встановленому статтею 112 цього Кодексу.

У разі недостатності в юридичної особи, що ліквідується, коштів для задоволення вимог кредиторів ліквідаційна комісія (ліквідатор) організовує реалізацію майна юридичної особи.

10. До затвердження ліквідаційного балансу ліквідаційна комісія (ліквідатор) складає та подає податковим органам, Пенсійного фонду України та фондів соціального страхування звітність за останній звітний період.

11. Після завершення розрахунків з кредитором ліквідаційна комісія (ліквідатор) складає ліквідаційний баланс, забезпечує його затвердження учасниками юридичної особи, судом або органом, що прийняв рішення про припинення юридичної особи, та забезпечує подання податковим органам.

{Частина одинадцята статті 111 із змінами, внесеними згідно із Законом [№ 440-IX від 14.01.2020](#)}

12. Майно юридичної особи, що залишилося після задоволення вимог кредиторів (у тому числі за податками, зборами, єдиним внеском на загальнообов'язкове державне соціальне страхування та іншими коштами, що належить сплатити до державного або місцевого бюджету, Пенсійного фонду України, фондів соціального страхування), передається учасникам юридичної особи, якщо інше не встановлено установчими документами юридичної особи або законом.

13. Документи, що підлягають обов'язковому зберіганню, передаються в установленому законодавством порядку відповідним архівним установам.

14. Ліквідаційна комісія (ліквідатор) забезпечує подання державному реєстраторові документів, передбачених [законом](#) для проведення державної реєстрації припинення юридичної особи в установленій законом строк.

{Стаття 111 із змінами, внесеними згідно із Законом [№ 3166-VI від 17.03.2011](#); в редакції Закону [№ 3384-VI від 19.05.2011](#)}

Стаття 112. Задоволення вимог кредиторів

1. У разі ліквідації платоспроможної юридичної особи вимоги її кредиторів задовольняються у такій черговості:

1) у першу чергу задовольняються вимоги щодо відшкодування шкоди, завданої каліцтвом, іншим ушкодженням здоров'я або смертю, та вимоги кредиторів, забезпечені заставою чи іншим способом;

2) у другу чергу задовольняються вимоги працівників, пов'язані з трудовими відносинами, вимоги автора про плату за використання результату його інтелектуальної, творчої діяльності;

3) у третю чергу задовольняються вимоги щодо податків, зборів (обов'язкових платежів);

4) у четверту чергу задовольняються всі інші вимоги.

Вимоги однієї черги задовольняються пропорційно сумі вимог, що належать кожному кредитору цієї черги.

2. Черговість задоволення вимог кредиторів за договорами страхування визначається [законом](#).

{Статтю 112 доповнено частиною згідно із Законом [№ 675-VI від 17.12.2008](#)}

3. У разі відмови ліквідаційної комісії у задоволенні вимог кредитора або ухилення від їх розгляду кредитор має право протягом місяця з дати, коли він дізнався або мав дізнатися про таку відмову звернутися до суду із позовом до ліквідаційної комісії. За рішенням суду вимоги кредитора можуть бути задоволені за рахунок майна, що залишилося після ліквідації юридичної особи.

4. Вимоги кредитора, заявлені після спливу строку, встановленого ліквідаційною комісією для їх пред'явлення, задовольняються з майна юридичної особи, яку ліквідовують, що залишилося після задоволення вимог кредиторів, заявлених своєчасно.

5. Вимоги кредиторів, які не визнані ліквідаційною комісією, якщо кредитор у місячний строк після одержання повідомлення про повну або часткову відмову у визнанні його вимог не звертався до суду з позовом, вимоги, у задоволенні яких за рішенням суду кредиторіві відмовлено, а також вимоги, які не задоволені через відсутність майна юридичної особи, що ліквідується, вважаються погашеними.

Стаття 179. Поняття речі

1. Річчю є предмет матеріального світу, щодо якого можуть виникати цивільні права та обов'язки.

Стаття 190. Майно

1. Майном як особливим об'єктом вважаються окрема річ, сукупність речей, а також майнові права та обов'язки.

2. Майнові права є неспоживною річчю. Майнові права визнаються речовими правами.

Стаття 191. Підприємство як єдиний майновий комплекс

1. Підприємство є єдиним майновим комплексом, що використовується для здійснення підприємницької діяльності.

2. До складу підприємства як єдиного майнового комплексу входять усі види майна, призначені для його діяльності, включаючи земельні ділянки, будівлі, споруди, устаткування, інвентар, сировину, продукцію, права вимоги, борги, а також право на торговельну марку або інше позначення та інші права, якщо інше не встановлено договором або законом.

4. Підприємство або його частина можуть бути об'єктом купівлі-продажу, застави, оренди та інших правочинів.

КОДЕКС УКРАЇНИ З ПРОЦЕДУР БАНКРУТСТВА **<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2597-19#Text>**

«...

банкрутство - визнана господарським судом неспроможність боржника відновити свою платоспроможність за допомогою процедури санації та реструктуризації і погасити встановлені у порядку, визначеному цим Кодексом, грошові вимоги кредиторів інакше, ніж через застосування ліквідаційної процедури;

боржник - юридична особа або фізична особа, у тому числі фізична особа - підприємець, неспроможна виконати свої грошові зобов'язання, строк виконання яких настав;

...

керуючий реалізацією - арбітражний керуючий, призначений господарським судом у справі про неплатоспроможність фізичної особи для здійснення реалізації майна банкрута та задоволення вимог кредиторів;

керуючий реструктуризацією - арбітражний керуючий, призначений господарським судом у справі про неплатоспроможність фізичної особи для здійснення реструктуризації боргів боржника;

керуючий санацією - арбітражний керуючий, а у випадках, передбачених цим Кодексом, - керівник боржника, призначений господарським судом для здійснення процедури санації боржника;

кредитор - юридична або фізична особа, а також контролюючий орган, уповноважений відповідно до Податкового кодексу України здійснювати заходи щодо забезпечення погашення податкового боргу та недоїмки зі сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування у межах своїх повноважень, та інші державні органи, які мають вимоги щодо грошових зобов'язань до боржника, а також адміністратор за випуском облігацій, який відповідно до Закону України "Про ринки капіталу та організовані товарні ринки" діє в інтересах власників облігацій, які мають підтверджені у встановленому порядку документами вимоги щодо грошових зобов'язань до боржника; забезпечені кредитори - кредитори, вимоги яких до боржника або іншої особи забезпечені заставою майна боржника; конкурсні кредитори - кредитори за вимогами до боржника, що виникли до відкриття провадження у справі про банкрутство і виконання яких не забезпечено заставою майна боржника; поточні кредитори -

кредитори за вимогами до боржника, що виникли після відкриття провадження у справі про банкрутство;

ліквідатор - арбітражний керуючий, призначений господарським судом для здійснення ліквідаційної процедури;

неплатоспроможність - неспроможність боржника виконати після настання встановленого строку грошові зобов'язання перед кредиторами не інакше, як через застосування процедур, передбачених цим Кодексом;

офіційне оприлюднення - оприлюднення відомостей про справу про банкрутство на офіційному веб-порталі судової влади України;

погашені вимоги кредиторів - задоволені вимоги кредиторів, а також зобов'язання, щодо яких досягнуто згоди про припинення, у тому числі заміну або припинення зобов'язання в інший спосіб;

погашення боргів боржника - судова процедура у справі про неплатоспроможність фізичної особи, що застосовується з метою задоволення вимог кредиторів за рахунок реалізації майна банкрута, визнаного банкрутом у порядку, встановленому цим Кодексом;

...

Стаття 6. Судові процедури, які застосовуються щодо боржника

1. Відповідно до цього Кодексу щодо боржника - юридичної особи застосовуються такі судові процедури:

розпорядження майном боржника;

санація боржника;

ліквідація банкрута.»

ПРО ЗАХИСТ ЕКОНОМІЧНОЇ КОНКУРЕНЦІЇ

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2210-14#Text>

«...економічна конкуренція (конкуренція) - змагання між суб'єктами господарювання з метою здобуття завдяки власним досягненням переваг над іншими суб'єктами господарювання, внаслідок чого споживачі, суб'єкти господарювання мають можливість вибирати між кількома продавцями, покупцями, а окремих суб'єкт господарювання не може визначити умови обороту товарів на ринку;

органи Антимонопольного комітету України - Антимонопольний комітет України, постійно діючі та тимчасові адміністративні колегії Антимонопольного комітету України, державний уповноважений Антимонопольного комітету України, адміністративні колегії територіальних відділень Антимонопольного комітету України;

ринок товару (товарний ринок) - сфера обороту товару (взаємозамінних товарів), на який протягом певного часу і в межах певної території є попит і пропозиція;

суб'єкт господарювання - юридична особа незалежно від організаційно-правової форми та форми власності чи фізична особа, що здійснює діяльність з виробництва, реалізації, придбання товарів, іншу господарську діяльність, у тому числі яка здійснює контроль над іншою юридичною

чи фізичною особою; група суб'єктів господарювання, якщо один або декілька з них здійснюють контроль над іншими. Суб'єктами господарювання визнаються також органи державної влади, органи місцевого самоврядування, а також органи адміністративно-господарського управління та контролю в частині їх діяльності з виробництва, реалізації, придбання товарів чи іншої господарської діяльності. Господарською діяльністю не вважається діяльність фізичної особи з ..

Стаття 5. Узгоджені дії

1. Узгодженими діями є укладення суб'єктами господарювання угод у будь-якій формі, прийняття об'єднаннями рішень у будь-якій формі, а також будь-яка інша погоджена конкурентна поведінка (діяльність, бездіяльність) суб'єктів господарювання.

Узгодженими діями є також створення суб'єкта господарювання, об'єднання, метою чи наслідком створення якого є координація конкурентної поведінки між суб'єктами господарювання, що створили зазначений суб'єкт господарювання, об'єднання, або між ними та новоствореним суб'єктом господарювання, або вступ до такого об'єднання. Придбання товарів народного споживання для кінцевого споживання;

...

Стаття 12. Монопольне (домінуюче) становище суб'єкта господарювання

1. Суб'єкт господарювання займає монопольне (домінуюче) становище на ринку товару, якщо:

на цьому ринку у нього немає жодного конкурента;

не зазнає значної конкуренції внаслідок обмеженості можливостей доступу інших суб'єктів господарювання щодо закупівлі сировини, матеріалів та збуту товарів, наявності бар'єрів для доступу на ринок інших суб'єктів господарювання, наявності пільг чи інших обставин.

2. Монопольним (домінуючим) вважається становище суб'єкта господарювання, частка якого на ринку товару перевищує 35 відсотків, якщо він не доведе, що зазнає значної конкуренції.

3. Монопольним (домінуючим) також може бути визнане становище суб'єкта господарювання, якщо його частка на ринку товару становить 35 або менше відсотків, але він не зазнає значної конкуренції, зокрема внаслідок порівняно невеликого розміру часток ринку, які належать конкурентам.

4. Вважається, що кожен із двох чи більше суб'єктів господарювання займає монопольне (домінуюче) становище на ринку товару, якщо стосовно певного виду товару між ними немає конкуренції або є незначна конкуренція і щодо них, разом узятих, виконується одна з умов, передбачених частиною першою цієї статті.

5. Монопольним (домінуючим) вважається також становище кожного з кількох суб'єктів господарювання, якщо стосовно них виконуються такі умови:

сукупна частка не більше ніж трьох суб'єктів господарювання, яким на одному ринку належать найбільші частки на ринку, перевищує 50 відсотків;

сукупна частка не більше ніж п'яти суб'єктів господарювання, яким на одному ринку належать найбільші частки на ринку, перевищує 70 відсотків -

і при цьому вони не доведуть, що стосовно них не виконуються умови частини четвертої цієї статті.

Стаття 13. Зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку

1. Зловживанням монопольним (домінуючим) становищем на ринку є дії чи бездіяльність суб'єкта господарювання, який займає монопольне (домінуюче) становище на ринку, що призвели або можуть призвести до недопущення, усунення чи обмеження конкуренції, або ущемлення інтересів інших суб'єктів господарювання чи споживачів, які були б неможливими за умов існування значної конкуренції на ринку.

{Частина перша статті 13 із змінами, внесеними згідно із Законом [№ 2596-IV від 31.05.2005](#)}

2. Зловживанням монопольним (домінуючим) становищем на ринку, зокрема, визнається:

1) встановлення таких цін чи інших умов придбання або реалізації товару, які неможливо було б встановити за умов існування значної конкуренції на ринку;

2) застосування різних цін чи різних інших умов до рівнозначних угод з суб'єктами господарювання, продавцями чи покупцями без об'єктивно виправданих на те причин;

3) обумовлення укладання угод прийняттям суб'єктом господарювання додаткових зобов'язань, які за своєю природою або згідно з торговими та іншими чесними звичаями у підприємницькій діяльності не стосуються предмета договору;

4) обмеження виробництва, ринків або технічного розвитку, що завдало чи може завдати шкоди іншим суб'єктам господарювання, покупцям, продавцям;

5) часткова або повна відмова від придбання або реалізації товару за відсутності альтернативних джерел реалізації чи придбання;

6) суттєве обмеження конкурентоспроможності інших суб'єктів господарювання на ринку без об'єктивно виправданих на те причин;

7) створення перешкод доступу на ринок (виходу з ринку) чи усунення з ринку продавців, покупців, інших суб'єктів господарювання.

3. Зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку забороняється і тягне за собою відповідальність згідно з законом.

....»

ПРО ЗАХИСТ ВІД НЕДОБРОСОВІСНОЇ КОНКУРЕНЦІЇ

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/236/96-%D0%B2%D1%80#Text>

«...Стаття 1. Недобросовісна конкуренція

Недобросовісною конкуренцією є будь-які дії у конкуренції, що суперечать торговим та іншим чесним звичаям у господарській діяльності.

Стаття 20. Види відповідальності

Вчинення дій, визначених цим Законом як недобросовісна конкуренція, тягне за собою відповідальність, передбачену цим Законом.

Стаття 21. Накладення штрафу за недобросовісну конкуренцію

Вчинення суб'єктами господарювання дій, визначених цим Законом як недобросовісна конкуренція, тягне за собою накладення штрафу у розмірі до п'яти відсотків доходу (виручки) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) суб'єкта господарювання за останній звітний рік, що передував року, в якому накладається штраф.

Якщо доходу (виручки) немає або відповідач на вимогу органів Антимонопольного комітету України, голови його територіального відділення не надав відомостей про розмір доходу (виручки), штраф, передбачений частиною першою цієї статті, накладається у розмірі до десяти тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Накладення штрафу здійснюється відповідно до частин [третьої - сьомої](#) статті 52 Закону України "Про захист економічної конкуренції".

Суми стягнутих штрафів та пені за прострочення їх сплати зараховуються до державного бюджету.

Стаття 24. Відшкодування шкоди

Особи, яким завдано шкоду внаслідок вчинення дій, визначених цим Законом як недобросовісна конкуренція, можуть звернутися до суду із позовом про її відшкодування.

Стаття 25. Вилучення товарів з неправомірно використаним позначенням та копій виробів іншого суб'єкта господарювання

У разі визнання вчинення порушень, передбачених статтями [4](#) і [6](#) цього Закону, органи Антимонопольного комітету України або особи, права яких порушені, мають право звернутися до суду із позовом про вилучення відповідних товарів з неправомірно використаним позначенням, копій виробів іншого суб'єкта господарювання і у виробника, і у продавця.

Порядок використання вилучених товарів визначається Кабінетом Міністрів України.

Рішення про вилучення товарів з неправомірно використаним позначенням та копій виробів іншого суб'єкта господарювання приймається у разі, якщо можливість змішування з діяльністю іншого суб'єкта господарювання не може бути усунена в інший спосіб.

Стаття 26. Спростування неправдивих, неточних або неповних відомостей

У разі встановлення факту дискредитації суб'єкта господарювання органи Антимонопольного комітету України мають право прийняти рішення про офіційне спростування за рахунок порушника поширених ним неправдивих, неточних або неповних відомостей у строк і спосіб, визначені законодавством або цим рішенням.

Глава 6 **ПРАВОВІ ЗАСАДИ ЗАХИСТУ ВІД НЕДОБРОСОВІСНОЇ** **КОНКУРЕНЦІЇ**

Стаття 27. Процесуальні засади діяльності органів Антимонопольного комітету України щодо захисту від недобросовісної конкуренції

Процесуальні засади діяльності органів Антимонопольного комітету України щодо захисту від недобросовісної конкуренції, зокрема розгляд справ про недобросовісну конкуренцію, порядок виконання рішень та розпоряджень органів Антимонопольного комітету України, голів його територіальних відділень, їх перевірка, перегляд, оскарження та гарантії учасників процесу,

інші питання щодо захисту від недобросовісної конкуренції регулюються законодавством про захист економічної конкуренції з урахуванням особливостей, визначених цим Законом.

Стаття 28. Строк звернення із заявою про захист прав

Особи, права яких порушені діями, визначеними цим Законом як недобросовісна конкуренція, можуть протягом шести місяців з дня, коли вони дізнались або повинні були дізнатися про порушення своїх прав, звернутися до Антимонопольного комітету України, його територіальних відділень із заявою про захист своїх прав.

Закінчення строку звернення із заявою є підставою для відмови у прийнятті заяви, якщо орган Антимонопольного комітету України не визнає поважними причини пропуску строку звернення із заявою.

Стаття 28¹. Строк давності притягнення до відповідальності за недобросовісну конкуренцію

Суб'єкт господарювання не може бути притягнутий до відповідальності за вчинення дій, визначених цим Законом як недобросовісна конкуренція, якщо закінчився строк давності притягнення до відповідальності.

Строк давності притягнення до відповідальності за недобросовісну конкуренцію становить три роки з дня вчинення порушення, а в разі триваючого порушення - з дня закінчення вчинення порушення.

Перебіг строку давності зупиняється на час розгляду органами Антимонопольного комітету України справи про недобросовісну конкуренцію.

Стаття 29. Попереднє рішення у справі

У процесі розгляду справи органи Антимонопольного комітету України можуть прийняти попереднє рішення за умов та у порядку, передбачених [статтею 47](#) Закону України "Про захист економічної конкуренції".

Стаття 30. Рішення органів Антимонопольного комітету України

Органи Антимонопольного комітету України у справах про недобросовісну конкуренцію приймають обов'язкові для виконання рішення про:

визнання факту недобросовісної конкуренції;

припинення недобросовісної конкуренції;

офіційне спростування за рахунок порушника поширених ним неправдивих, неточних або неповних відомостей;

накладання штрафів;

закриття провадження у справі.

Органи Антимонопольного комітету України оприлюднюють рішення за результатом розгляду справ про недобросовісну конкуренцію на офіційному веб-сайті Антимонопольного комітету України протягом 10 робочих днів з дня їх прийняття. Рішення підлягає оприлюдненню в повному обсязі, крім інформації, яка визначена інформацією з обмеженим доступом. Інформація з обмеженим доступом має бути виключена або зачорнена чи змінена в інший спосіб, який забезпечує достатній її захист та достатню прозорість щодо обґрунтування органом Антимонопольного комітету України прийнятого рішення....»

ПРО ДЕРЖАВНУ ДОПОМОГУ СУБ'ЄКТАМ ГОСПОДАРЮВАННЯ

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1555-18#Text>

«..1) державна допомога суб'єктам господарювання (далі - державна допомога) - підтримка у будь-якій формі суб'єктів господарювання за рахунок ресурсів держави чи місцевих ресурсів, що спотворює або загрожує спотворенням економічної конкуренції, створюючи переваги для виробництва окремих видів товарів чи провадження окремих видів господарської діяльності;

2) заінтересовані особи - надавачі та отримувачі державної допомоги, суб'єкти господарювання, інші юридичні і фізичні особи, їх об'єднання, інтереси яких можуть зазнати впливу від надання державної допомоги;

3) індивідуальна державна допомога - захід державної допомоги, що здійснюється поза межами програми державної допомоги, а також окремі заходи державної допомоги, що здійснюються в межах програми державної допомоги, але підлягають повідомленню згідно з умовами такої програми та цим Законом;

4) місцеві ресурси - рухоме і нерухоме майно, кошти місцевих бюджетів, інші кошти, земля, природні ресурси, що є у власності територіальних громад сіл, селищ, міст, районів у містах, об'єкти їх спільної власності, що перебувають в управлінні районних і обласних рад, майно, що належить Автономній Республіці Крим, управління яким здійснює Рада міністрів Автономної Республіки Крим;

5) моніторинг державної допомоги - збирання та проведення аналізу інформації про державну допомогу з метою здійснення контролю за дотриманням вимог цього Закону та рішень Уповноваженого органу з питань державної допомоги (далі - Уповноважений орган), визначеного цим Законом, а також підготовка та подання звітності про державну допомогу;

6) надавачі державної допомоги - органи влади, органи місцевого самоврядування, органи адміністративно-господарського управління та контролю, а також юридичні особи, що діють від їх імені, уповноважені розпоряджатися ресурсами держави чи місцевими ресурсами і ініціюють та/або надають державну допомогу;

1. Державна допомога полягає у передачі ресурсів держави чи місцевих ресурсів окремим суб'єктам господарювання, а також у втратах доходів відповідних бюджетів.

Державна допомога може реалізовуватися, зокрема, у таких формах:

1) надання субсидій та грантів;

2) надання дотацій;

3) надання податкових пільг, відстрочення або розстрочення сплати податків, зборів чи інших обов'язкових платежів;

4) списання боргів, включно із заборгованістю за надані державні послуги, списання штрафних санкцій, компенсація збитків суб'єктам господарювання;

5) надання гарантій, кредитів на пільгових умовах, обслуговування кредитів за пільговими тарифами;

6) зменшення фінансових зобов'язань суб'єктів господарювання перед фондами загальнообов'язкового державного соціального страхування;

7) надання, прямо чи опосередковано, суб'єктам господарювання товарів чи послуг за цінами нижче ринкових або придбання товарів чи послуг суб'єктів господарювання за цінами, вище ринкових;

8) продаж державного майна за цінами, нижче ринкових;

9) збільшення державної частки в статутному капіталі суб'єктів господарювання або збільшення вартості державної частки на умовах, неприйнятних для приватних інвесторів.

Стаття 16. Реєстр державної допомоги та звітність

1. Реєстр державної допомоги складається та ведеться Уповноваженим органом за результатами проведення моніторингу державної допомоги та на підставі інформації про чинну державну допомогу, яка подається надавачами такої допомоги.

2. Реєстр державної допомоги оновлюється, зокрема даними про нову державну допомогу, що набрала чинності протягом звітного року, у тому числі про ту, надавачі якої підлягають звільненню від обов'язку повідомлення про нову державну допомогу відповідно до [статті 7](#) цього Закону.

3. Надавачі державної допомоги зобов'язані щороку, до 1 квітня наступного року, подавати Уповноваженому органу у визначеному ним порядку інформацію про чинну державну допомогу, її мету, форми, джерела, отримувачів та їхні частки у загальному обсязі наданої протягом минулого фінансового року державної допомоги у межах відповідної програми або інформацію про те, що протягом звітного року державна допомога не надавалася.

4. Форма та вимоги щодо подання інформації про чинну державну допомогу визначаються Уповноваженим органом.

5. Отримувачі державної допомоги зобов'язані надавати відповідним надавачам такої допомоги повну та достовірну інформацію про чинну державну допомогу.

6. Якщо надавач державної допомоги не подав Уповноваженому органу інформації про чинну державну допомогу у встановлений цим Законом строк, Уповноважений орган надсилає йому письмову вимогу щодо подання протягом 30 днів такої інформації.

7. Уповноважений орган щороку, до 1 вересня наступного року, складає річний звіт про надання державної допомоги в Україні за попередній фінансовий рік та подає його Кабінетові Міністрів України. Такий звіт публікується в газеті "Урядовий кур'єр" та розміщується на урядовому веб-сайті.

8. Реєстр державної допомоги є відкритим, доступ до нього є безоплатним для всіх користувачів.....»

Про інноваційну діяльність

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15#Text>

«...інновації - новостворені (застосовані) і (або) вдосконалені конкурентоздатні технології, продукція або послуги, а також організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру, що істотно поліпшують структуру та якість виробництва і (або) соціальної сфери;

інноваційна діяльність - діяльність, що спрямована на використання і комерціалізацію результатів наукових досліджень та розробок і зумовлює випуск на ринок нових конкурентоздатних товарів і послуг;

інноваційний продукт - результат науково-дослідної і (або) дослідно-конструкторської розробки, що відповідає вимогам, встановленим цим Законом;

інноваційна продукція - нові конкурентоздатні товари чи послуги, що відповідають вимогам, встановленим цим Законом;

інноваційний проект - комплекс заходів і процедур, необхідних для розроблення, створення та реалізації інноваційного продукту і (або) інноваційної продукції, що відображені у комплекті документів, складених відповідно до вимог законодавства;

...

Стаття 4. Об'єкти інноваційної діяльності

1. Об'єктами інноваційної діяльності є:

інноваційні програми і проекти;

нові знання та інтелектуальні продукти;

виробниче обладнання та процеси;

інфраструктура виробництва і підприємництва;

організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру, що істотно поліпшують структуру і якість виробництва і (або) соціальної сфери;

сировинні ресурси, засоби їх видобування і переробки;

товарна продукція;

механізми формування споживчого ринку і збуту товарної продукції.

....

Стаття 6. Державне регулювання інноваційної діяльності

1. Державне регулювання інноваційної діяльності здійснюється шляхом:

визначення і підтримки пріоритетних напрямів інноваційної діяльності;

формування і реалізації державних, галузевих, регіональних і місцевих інноваційних програм;

створення нормативно-правової бази та економічних механізмів для підтримки і стимулювання інноваційної діяльності;

захисту прав та інтересів суб'єктів інноваційної діяльності;

фінансової підтримки виконання інноваційних проектів;

стимулювання комерційних банків та інших фінансово-кредитних установ, що кредитують виконання інноваційних проектів;

встановлення пільгового оподаткування суб'єктів інноваційної діяльності;

підтримки функціонування і розвитку сучасної інноваційної інфраструктури....»

Про ліцензування видів господарської діяльності

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/222-19#Text>

«...4) ліцензійні умови - нормативно-правовий акт Кабінету Міністрів України, іншого уповноваженого законом органу державної влади, положення якого встановлюють вичерпний перелік вимог до провадження господарської діяльності, що підлягає ліцензуванню, обов'язкових для виконання ліцензіатом, та вичерпний перелік документів, що додаються до заяви про отримання ліцензії;

5) ліцензія - право суб'єкта господарювання на провадження виду господарської діяльності або частини виду господарської діяльності, що підлягає ліцензуванню;

6) ліцензування - засіб державного регулювання провадження видів господарської діяльності, спрямований на забезпечення безпеки та захисту економічних і соціальних інтересів держави, суспільства, прав та законних інтересів, життя і здоров'я людини, екологічної безпеки та охорони навколишнього природного середовища;

7) орган ліцензування - державний орган, уповноважений законом або Кабінетом Міністрів України на здійснення ліцензування господарської діяльності;

8) матеріально-технічна база - сукупність засобів та/або місць провадження виду господарської діяльності, які дають можливість провадити господарську діяльність, що підлягає ліцензуванню;

....

10) ліцензійна справа - єдиний набір документів в електронній формі на електронних носіях інформації (або в електронній формі на електронних носіях інформації та на паперових носіях у разі, якщо заявник подав заяву та документи на паперових носіях) стосовно відповідного здобувача ліцензії чи ліцензіата, які подані ним, що надходять до органу ліцензування від органів державної влади, юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців або фізичних осіб чи прийняті органом ліцензування в результаті реалізації своїх повноважень відповідно до цього Закону;

11) ліцензійний реєстр - автоматизована система збору, накопичення та обробки даних про суб'єктів господарювання, які в установленому законом порядку звернулися до органу ліцензування із заявою про отримання ліцензії, провадять діяльність на підставі ліцензії, дія ліцензії яких зупинена, ліцензія яких анульована.

Стаття 9. Ліцензійні умови

1. Ліцензіат зобов'язаний виконувати вимоги ліцензійних умов відповідного виду господарської діяльності, а здобувач ліцензії для її отримання - відповідати ліцензійним умовам.

2. Ліцензійні умови та зміни до них розробляються органом ліцензування, підлягають погодженню спеціально уповноваженим органом з питань ліцензування та затверджуються Кабінетом Міністрів України, крім випадків, визначених законом.

У разі якщо органом ліцензування визначено одночасно центральний орган виконавчої влади і Раду міністрів Автономної Республіки Крим чи місцевий орган виконавчої влади або державний колегіальний орган і Раду міністрів Автономної Республіки Крим чи місцевий орган виконавчої влади, ліцензійні умови розробляються відповідним центральним органом виконавчої влади або державним колегіальним органом відповідно.

У разі якщо органом ліцензування визначено Раду міністрів Автономної Республіки Крим, вона може передати свої повноваження органу ліцензування профільному міністерству Ради міністрів Автономної Республіки Крим.

3. У разі внесення змін до чинних ліцензійних умов, які потребуватимуть проведення суб'єктами господарювання підготовчої роботи, такі ліцензійні умови або їх окремі положення мають набирати чинності через певний строк з дня їх опублікування, достатній для проведення таких підготовчих робіт, що не може бути меншим, ніж два місяці.

4. Органи ліцензування оприлюднюють ліцензійні умови і зміни до них на своєму офіційному веб-сайті.

5. У разі внесення змін до ліцензійних умов у частині зміни переліку документів, що додаються до заяви про отримання ліцензії, цими ж змінами встановлюється строк подачі цих додаткових документів, який не може бути меншим, ніж два місяці з дня опублікування змін до ліцензійних умов.

6. Залежно від особливостей провадження виду господарської діяльності, що підлягає ліцензуванню, вимоги ліцензійних умов встановлюються стосовно суб'єкта господарювання загалом та /або відносно кожного місця провадження виду господарської діяльності, що підлягає ліцензуванню.

7. Якщо суб'єкт господарювання провадить вид господарської діяльності, що підлягає ліцензуванню, не в повному обсязі, а частково, ліцензійні умови поширюються на ліцензіата лише в частині, що встановлює вимоги до провадження цієї частини виду господарської діяльності.

8. Ліцензійні умови можуть визначати вичерпний перелік видів місць провадження господарської діяльності, якщо це обумовлено особливостями провадження цього виду господарської діяльності.

Вимоги ліцензійних умов поширюються на місця провадження господарської діяльності ліцензіата, що зазначені в документах, що додаються до заяви про отримання ліцензії (з урахуванням змін до них, поданих ліцензіатом до органу ліцензування).

9. Вимоги ліцензійних умов мають бути обумовлені особливостями провадження виду господарської діяльності, що підлягає ліцензуванню, та включають:

1) вичерпний перелік підтвердних документів, що підтверджують відповідність суб'єкта господарювання вимогам ліцензійних умов, крім документів, які органи влади не можуть вимагати відповідно до [частини сьомої](#) статті 9 Закону України "Про адміністративні послуги", щодо:

відомостей про місця провадження господарської діяльності із зазначенням щодо кожного з них виду діяльності (повністю або частково стосовно зазначеного у заяві) або операцій, що за ним провадитимуться;

відомостей про засоби провадження господарської діяльності;

відомостей про доступність місць провадження господарської діяльності для маломобільних груп населення;

інформації про підтвердження відсутності здійснення контролю за діяльністю суб'єкта господарювання у значенні, наведеному у [статті 1](#) Закону України "Про захист економічної конкуренції", резидентами держав, що здійснюють збройну агресію проти України, у значенні, наведеному у [статті 1](#) Закону України "Про оборону України";

2) кадрові вимоги щодо:

мінімальної кількості працівників за окремими посадами (у разі якщо це зумовлено особливостями провадження певного виду господарської діяльності, встановлюються вимоги щодо наявності у певних працівників відповідної освіти, кваліфікації та (або) стажу роботи, зокрема у фізичних осіб - підприємців, мінімальної частки кваліфікованих працівників за певними посадами, які уклали трудові договори з ліцензіатом);

даних про наявність трудових договорів з усіма найманими працівниками;

3) організаційні вимоги щодо:

строку повідомлення органу ліцензування про всі зміни даних, зазначених у заяві та документах, що додавалися до заяви, але не більше ніж один місяць з дня настання таких змін;

провадження виду господарської діяльності, що підлягає ліцензуванню, виключно в межах місць провадження господарської діяльності, зазначених у відомостях про них, поданих до органу ліцензування згідно з вимогами ліцензійних умов, використання виключно таких місць у провадженні виду господарської діяльності, що підлягає ліцензуванню, крім випадків, передбачених законом;

провадження виду господарської діяльності виключно з використанням засобів провадження, зазначених у відомостях, поданих органу ліцензування згідно з вимогами ліцензійних умов;

подання передбаченої законом звітності;

порядку дій суб'єкта господарювання у разі повного або часткового зупинення дії ліцензії;

4) технологічні вимоги щодо:

наявності певної матеріально-технічної бази разом з даними, що дають можливість її ідентифікувати;

доступності місць провадження господарської діяльності для маломобільних груп населення;

5) спеціальні вимоги, передбачені законом, стосовно:

обмеження щодо суміщення здійснення видів господарської діяльності;

виконання передбачених законом вимог щодо відокремлення і незалежності;

можливості провадження видів господарської діяльності лише юридичними особами або лише юридичними особами окремих організаційно-правових форм;

розміру статутного капіталу;

ділової репутації.

10. До ліцензійних умов не можуть бути включені вимоги:

1) щодо додержання законодавства України у відповідній сфері та/або окремих законів у цілому;

2) законодавства, обов'язкові до виконання всіма суб'єктами господарювання.

11. Ліцензійними умовами встановлюються зміст та форма:

1) заяв про отримання, переоформлення ліцензії, зупинення та відновлення дії ліцензії в повному обсязі або частково, розширення або звуження провадження виду господарської діяльності ліцензіатом;

2) відомостей, що додаються до заяви про отримання ліцензії;

3) опису документів, що подаються для отримання ліцензії;

4) документів щодо кожного місця провадження господарської діяльності.

12. У ліцензійних умовах визначаються вичерпні переліки типів місць та засобів провадження господарської діяльності, що підлягають ліцензуванню, щодо яких встановлюються вимоги, передбачені абзацами п'ятим та шостим пункту 3 частини дев'ятої цієї статті.

13. Ліцензійні умови повинні відповідати принципам державної політики у сфері ліцензування....»

НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ АКТИ У СФЕРІ ПРИВАТИЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОГО І КОМУНАЛЬНОГО МАЙНА

07.03.2018. року набрав чинності Закон України від 18.01.2018 № 2269-VIII „Про приватизацію державного і комунального майна”

Нормативні документи, відповідно до яких здійснюється приватизація:

Закон України “Про Фонд державного майна України”.

Закон України „Про управління об’єктами державної власності”.

Закон України „Про акціонерні товариства”.

Методика оцінки майна, затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 10.12.2003 №1891 (в редакції від 25.11.2015 №1033).

НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ АКТИ У СФЕРІ ДОЗВІЛЬНОЇ СИСТЕМИ

Кодекс торговельного мореплавства України від 23.05.1995 № 176/95-ВР

Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 № 8073-Х

Закон України «Про адміністративні послуги» від 06.09.2012 № 5203-17

Закон України «Про внесення зміни до статті 166-10 Кодексу України про адміністративні правопорушення щодо посилення відповідальності посадових осіб органів державної влади та органів місцевого самоврядування за порушення законодавства з питань видачі документів дозвільного характеру» від 22.12.2011 № 4221-17

Закон України «Про Перелік документів дозвільного характеру у сфері господарської діяльності» від 19.05.2011 № 3392-17

Закон України «Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності» від 06.09.2005 № 2806-15

Закон України «Про виключну (морську) економічну зону України» від 16.05.1995 № 162/95-ВР

Постанова КМУ від 04.12.2019 № 1137 «Питання Єдиного державного веб-порталу електронних послуг та Реєстру адміністративних послуг»

Постанова КМУ від 07.12.2016 № 922 «Деякі питання набуття права на провадження певних дій щодо здійснення господарської діяльності або видів господарської діяльності за декларативним принципом»

Постанова КМУ від 30.10.2013 № 800 «Про затвердження Порядку видачі дозволу на спеціальне використання водних біоресурсів за межами юрисдикції України або відмови в його видачі, переоформлення, видачі дублікату та анулювання зазначеного дозволу»

Постанова КМУ від 01.08.2013 № 588 «Про затвердження Примірною регламенту центру надання адміністративних послуг»

Постанова КМУ від 20.02.2013 № 118 «Про затвердження Примірною положення про центр надання адміністративних послуг»

Постанова КМУ від 30.01.2013 № 44 «Про затвердження вимог до підготовки технологічної картки адміністративної послуги»

Постанова КМУ від 24.10.2012 № 973 «Про внесення змін до переліку певних дій щодо провадження господарської діяльності або видів господарської діяльності, які не можуть провадитися на підставі декларації відповідності матеріально-технічної бази суб'єкта господарювання вимогам законодавства»

Постанова КМУ від 27.01.2010 № 77 «Про деякі питання застосування принципу мовчазної згоди»

Зміст

СПИСОК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ.....	3
ВСТУП.....	4
ПОКАЗНИКИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.....	5
СТРУКТУРА КУРСУ.....	8

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.....	9
НАСТАНОВИ ПО ПІДГОТОВЦІ ДО СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ З ДИСЦИПЛІНИ «ГОСПОДАРСЬКЕ ПРАВО»	14
ЗРАЗКИ ВИКОНАНИХ РОБІТ	82
НОРМАТИВНО-ПРАВОВА БАЗА ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ (ВИТЯГИ).....	91